

Matkalla luontevahvuuksien maailmaan! - luontevahvuudet osaksi päiväkodin arkea

Kristiina Isokangas ja Johanna Sysmälainen

2021 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

**Matkalla luontevahvuuksien maailmaan!
- luontevahvuudet osaksi päiväkodin arkea**

Isokangas & Sysmälinen
Sosionomi AMK
Opinnäytetyö
Joulukuu 2021

Kristiina Isokangas, Johanna Sysmälinen

Matkalla luontevahvuuksien maailmaan! - luontevahvuudet osaksi päiväkodin arkea

Vuosi

2021

Sivumäärä 100

Tämä opinnäytetyö toteutettiin tutkimuksellisenä kehittämistyönä, yhteistyössä Läntisen Uudenmaan alueella toimivan päiväkodin kanssa. Kehittämistyön tarkoituksena oli vahvistaa yhteistyöpäiväkodin positiivisen pedagogiikan toimintakulttuuria vahvistamalla kasvattajien positiivisesta pedagogiikasta ja luontevahvuuksista.

Kehittämistyönä suunniteltiin ja toteutettiin varhaiskasvattajille positiivisen pedagogiikan ja luontevahvuuksien koulutuskokonaisuus, jonka tietoperustana toimi aihealueiden merkityksellisyys lapsen oppimisen ja kehityksen näkökulmasta. Koulutuksen tavoitteena oli vahvistaa varhaiskasvattajien osaamista aikuisten sekä lasten luontevahvuuksien tunnistajina arjen toiminnallisten harjoitteiden kautta. Lisäksi luontevahvuuksien jatkotyöstämiseen koottiin työskentelyä tukeva positiivisen pedagogiikan ja luontevahvuuksien vinkkivihko.

Kehittämistyön koulutuskokonaisuuden toteutuksen aikana seurasimme kyselyiden ja teemaryhmähaastatteluiden avulla varhaiskasvattajien positiivisen pedagogiikan ja luontevahvuuksien osaamisen kehittymistä. Samalla seurasimme sitä, miten varhaiskasvattajien ajatusmaailma, asenteet, odotukset ja käsitykset luontevahvuuksien merkityksestä kehittyivät matkallamme luontevahvuuksien maailmaan. Tutkimuksellisen näkökulman lisäksi kyselyt sekä teemaryhmähaastattelut tarjosivat saatujen palautteiden kautta mahdollisuuden koulutuskokonaisuuden muokkaamiseen sekä edelleen kehittämiseen työskentelyn aikana.

Tutkimuksellisen kehittämistyön päätteeksi voitiin tuloksissa havaita kehittymistä luontevahvuuksien tunnistamisessa sekä positiivisen palautteen antamisessa. Tiimin työilmapiirin nähtiin muuttuneen positiivisemmaksi luontevahvuustyöskentelyn aikana. Luontevahvuustyöskentely koettiin omassa työssä tärkeänä ja merkityksellisenä asiana kaikissa arjen tilanteissa. Aiheen työstäminen ja oman osaamisen kehittäminen nähtiin erityisesti rakentuvan henkilökohtaisen ajatustyön ja reflektion pohjalle.

Kristiina Isokangas, Johanna Sysmääläinen

On a journey to the world of the character strengths! - character strengths as part of a day-care centre's day-to-day routines

Year

2021

Pages

100

This thesis was a development study, which was carried out in co-operation with a daycare centre operating in the Western Uusimaa region. The purpose of this development study was to strengthen the daycare centre's operating culture in positive pedagogy by reinforcing early childhood educators' knowledge of positive pedagogy and character strengths.

The development study, including the training course, was developed for the early childhood educators of the daycare centre to help them study more about positive pedagogy and character strengths. The base for the development study was the importance of these themes in learning and development of the young children. The purpose of this training course was, via multiple exercises, to strengthen early childhood educators' skills in observing and identifying the character strengths in their colleagues and in children. In addition, a guidebook of positive pedagogy and character strengths was created to support their work in the future.

During the training course of the positive pedagogy and character strengths, the development of early childhood educators' expertise in these topics was followed through in surveys and group interviews. At the same time the study examined how the early childhood educators' mindset, attitudes and expectations towards the character strengths evolved through the journey deeper into a world of the character strengths. Surveys and group interviews also provided an opportunity to modify and develop further the training course during the training and developing process.

At the end of this development study, the results showed progress in observing and identifying character strengths and the providing of positive feedback. The working atmosphere inside the group was considered as more positive during the development process. Also, the use of character strengths in their own work was considered important and significant to all day-to-day situations. Working on the topics of the development study and the improvement of their own knowledge in this area was considered to happen through the personal thinking process and reflection.

Keywords: Early childhood education, development study, positive pedagogy, character strengths, operating culture

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Kehittämistyön lähtökohdat	7
2.1	Kehittämistyön tarkoitus ja tavoitteet.....	7
2.2	Lähestymistapana toimintatutkimus	7
2.3	Kehittämistyön menetelmät	8
2.4	Kehittämistyön prosessimalli	10
3	Positiivinen pedagogiikka ja toimintakulttuurin kehittäminen	14
3.1	Positiivinen pedagogiikka ja luontevahvuudet	14
3.2	Positiivisen pedagogiikan ja luontevahvuusosaamisen vahvistaminen	15
3.3	Toimintakulttuuri	16
4	Matkalla luontevahvuuksien maailmaan - koulutuksen suunnittelu ja eteneminen.....	19
4.1	Koulutuskokonaisuuden suunnittelu	19
4.2	Koulutuskokonaisuuden esittely ja orientaatio	22
4.3	Koulutuksen teema 1: Henkilöstön luontevahvuudet	25
4.4	Koulutuksen teema 2: Lasten luontevahvuudet.....	29
4.5	Palautekysely ja -haastattelu	32
5	Positiivisen pedagogiikan ja luontevahvuuksien vinkkivihkonen.....	36
5.1	Vinkkivihkosen suunnittelu ja kokoaminen	36
5.1	Palaute positiivisen pedagogiikan ja luontevahvuuksien vinkkivihkosesta	39
6	Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus.....	40
6.1	Opinnäytetyön eettisyys	40
6.2	Opinnäytetyön luotettavuus	41
7	Kehittämistyön arviointi.....	46
7.1	Vaikuttavuuden arviointi	46
7.2	Yhteistyökumppanin palaute	48
7.3	Kehittämistyön kokonaisuuden arviointi	48
8	Pohdinta ja johtopäätökset.....	52
	Lähteet.....	54
	Kuvat	57
	Liitteet	58

1 Johdanto

Omien opintojemme suuntautuessa varhaiskasvatukseen, oli myös tulevan opinnäytetyön aihepiiri selkeästi määrittynyt. Oma kiinnostuksemme kohdentui konkreettiseen arjen varhaiskasvatustyöhön, joten toivoimme löytävämme toiminnallisesti toteutettavan opinnäytetyön aiheen, jossa pääsisimme kehittämään samalla omaa kasvatustamamme. Työelämän yhteistyöpäiväkodilta nousut kehittämisen tarve kehittää päiväkodin positiivista toimintakulttuuria, oli omiaan haastamaan meitä oppimaan uutta ja kehittämään monipuolisesti omaa osaamistamme. Yhteisen suunnittelun tuloksena opinnäytetyömme aiheeksi tarkensimme positiivisen pedagogiikan osaamisen vahvistaminen päiväkodin arjessa luontevahvuuksien havaitsemisen ja tunnistamisen kautta. Yhteistyöpäiväkoti oli jo omalta osaltaan aloittanut kehittämistyötä ja yksikköön oli saatu joitain välineitä varhaiskasvattajien osaamisen vahvistamiseksi. Vielä kaivattiin konkreettisia toiminnallisia harjoitteita, joilla osaamista voitaisiin edelleen kehittää ja syntyneet ajatukset sekä oivallukset sulautuisivat käytännössä osaksi päiväkodin arkea.

Yhteistyötaholta nousi erityisesti toive aiheen lähestymistä varhaiskasvattajan omista lähtökohdista. Tämä näkökulma nousee esille myös Vahvuusvariksen Bongausoppaassa (2017), jossa osuvasti todetaan, että vahvuusajattelussa on olennaista pysähtyä aluksi omien toimintamallien muokkaamisen äärelle (37). Luontevahvuusosaamisen kehittäminen on varhaiskasvatustyössä tärkeää ja arvokasta. Luontevahvuuksien kautta työskentely avaa yhteisen kielen, jonka kautta pystymme ymmärtämään omat parhaat puolemmet. Työskentely tarjoaa väylän itseluottamuksen vahvistumiselle ja tarjoaa meille onnistumisen kokemuksia. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 36.) Muun muassa näiden ajatusten pohjalta varhaiskasvattajien positiivisen pedagogiikan sekä luontevahvuuksien osaamisen kehittäminen koettiin yhteistyötahon osalta tärkeänä asiana. Tavoitteena oli suunnata päiväkodin toimintakulttuuria edelleen laajemmin positiivisen kasvatuksen suuntaan. Näin ollen työskentelymme kauaskantoisempi tavoite oli toimintakulttuurin muuttaminen toivottuun suuntaan. Tätä tavoitetta ajatellen lisäsimme opinnäytetyöhömmä tutkimuksellisia menetelmiä, joilla mahdollista muutosta ja muutoksen suuntaan pystyttäisiin seuraamaan. Tavoitteen toteutumisen seurantavälineenä käytimme ryhmähaastattelua sekä puolistrukturoitua verkkokyselyä.

Rakentamamme koulutuskokonaisuus rajattiin maltillisesti. Harjoitteita oli monipuolisesti erityisesti luontevahvuuksien tunnistamiseen sekä sanallistamiseen liittyen. Työyhteisö ilmaisi kuitenkin jo suunnitteluvaiheessa kaipaavansa myös konkreettisia vinkkejä ja harjoitteita toteutettavaksi tulevaisuudessa lasten kanssa. Toiveen mukaisesti loimme työskentelyn lopuksi työyhteisölle -positiivinen pedagogiikka ja luontevahvuudet: ideoita toimintaan ja arkeen -vinkkivihkosen.

2 Kehittämistyön lähtökohdat

2.1 Kehittämistyön tarkoitus ja tavoitteet

Positiivinen pedagogiikan ja positiivisen varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin vahvistaminen oli yhteistyöpäiväkodilla hyvin ajankohtainen kehittämiskohde. Positiivisen pedagogiikan nostamiseen osaksi päiväkodin toimintakulttuuria oli panostettu jo aikaisemmin mm. työstämällä jokaiseen tiimiin omaa pedagogista seinää, jakamalla varhaiskasvattajien luettavaksi Tiia Trogenin (2020) kirja Positiivinen kasvatus sekä tuomalla varhaiskasvattajille käytettäväksi Lotta Uusitalo-Malmivaaran sekä Kaisa Vuorisen Huomaa hyvä! vahvuusvariksen materiaalia.

Yhteistyöpäiväkodin toiveena oli, että kehittämistyömme toisi päiväkodin omaan kehittämistyöhön uutta näkökulmaa vahvistaen ja syventäen henkilöstön osaamista aiheesta. Tarkoituksena oli kehittämistoiminnan kautta saada varhaiskasvattajia heräteltyä pohtimaan omaa ajatusmaailmaansa ja arvojaan positiiviseen pedagogiikkaan liittyen sekä vahvistaa varhaiskasvattajien osaamista lasten luonteenvahvuuksien tunnistamisessa ja näkyväksi tekemisessä. Kehittämistyömme toivottiin toimivan ikään kuin liikkeelle työntävänä voimana yhteistyöpäiväkodin varhaiskasvattajille positiivisen pedagogiikan osaamisen syventämisessä.

Kaisa Vuorisen & Lotta Uusitalo-Malmivaaran positiivisen pedagogiikan luonteenvahvuuksien innoittamana suunnittelimme yhteistyössä päiväkodin kanssa varhaiskasvatuksen henkilöstön osaamisen kehittämistä ja syventämistä tukevan luonteenvahvuudet - koulutuskokonaisuuden, jossa varhaiskasvattajien positiivisen pedagogiikan osaamista vahvistettiin arjen toiminnallisten harjoitteiden ja pohdintatehtävien kautta. Nämä toiminnalliset harjoitteet ja niihin liittyvät materiaalit pohjautuvat ja mukailevat Kaisa Vuorisen ja Lotta Uusitalo-Malmivaaran Vahvuusvaris - Huomaa hyvä -kirjasarjaa.

2.2 Lähestymistapana toimintatutkimus

Toteutimme opinnäytetyömme tutkimuksellisenä kehittämistyönä, jonka lähestymistavaksi valitsimme toimintatutkimuksen. Toimintatutkimus sopii hyvin tutkimuksellisen kehittämistyön lähestymistavaksi, koska siinä yhdistyvät työelämän muutostarpeisiin vastaaminen, arjen käytännön kehittäminen sekä tutkimuksellisuus. Tyypillistä on se, että toimintatutkimuksen lähestymistavalle ei ole määritelty omia kehittämismenetelmiä, vaan kehittämistyön luonteesta ja tavoitteista riippuen se yhdistelee eri tutkimusmenetelmiä sekä laadullisesta että määrällisestä tutkimuksesta. (Heikkinen 2015, 215-216; Juuti & Puusa 2020, 267-268.)

Toimintatutkimuksessa kehittäminen kohdistuu ihmisten, yhteisöjen tai ryhmän toiminnan, toimintatapojen tai asenteiden muuttamiseen ja usein tarve muutokseen nousee kohderyhmän tai organisaation muutos- ja kehittämiskohteista. Keskeistä onkin, että kehittäminen lähtee

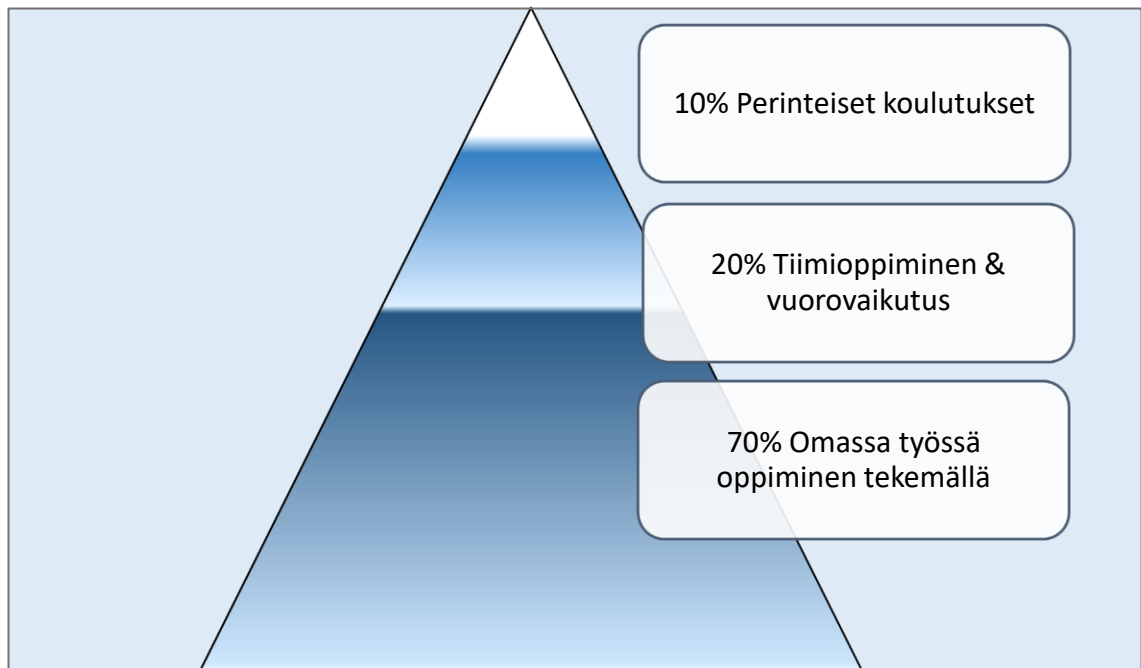
kehittämistyön kohteena olevien toimijoiden halusta kehittää omaa työtään, jolloin kehittämistyöhön sitoudutaan ja toimijat osallistuvat työnsä kehittämiseen aktiivisemmin. Näin kehittämistyöstä muodostuu juuri kohderyhmän näköinen sekä heidän tarpeitansa vastaava kehittämiskokonaisuus. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2018, 37; Juuti & Puusa 2020, 268.)

2.3 Kehittämistyön menetelmät

Kehittämistyömme jakautui selkeästi kahteen kokonaisuuteen, jotka ovat koulutuskokonaisuuden suunnittelu ja toteuttaminen sekä varhaiskasvattajien oman osaamisen vahvistumisen seuranta. Koulutuksen kehittämismenetelmäksi valitsimme toiminnalliset harjoitteet. Koulutuksen toteuttamista kartoitimme varhaiskasvattajien osaamisen alku- ja loppukartoituskyselyiden sekä teemaryhmähaastatteluiden avulla.

Toiminnallisten harjoitteiden kautta lähdimme opastamaan varhaiskasvattajia positiivisen pedagogiikan ja luontevahvuuksien maailmaan. Toiminnallisten harjoitteiden kautta tarkoituksenamme oli luoda silta teoriasta käytäntöön. Toiminnallisen osuuden pohjana käytimme Lotta Uusitalo-Malmivaaran sekä Kaisa Vuorisen Vahvuusvaris -kirjasarjan teoksia Huomaa hyvä! sekä Vahvuusvariksen bongausopas. Koulutuskokonaisuutemme toiminnalliset harjoitteet suunniteltiin siten, että ne ovat toteutettavissa arjen työskentelyssä eivätkä ole irrallaan arjesta. Näin koko koulutuskokonaisuus oli mahdollista suorittaa osana arkea. Suunnitellut toiminnalliset harjoitteet jaotimme teemoittain pienempiin osiin, jolloin varhaiskasvattajille mahdollistuu keskittyminen yhteen teemaan ja sen harjoitteisiin kerrallaan. Tavoitteenamme oli omassa arjen työssä tehtävien toiminnallisten harjoitteiden kautta sitoa varhaiskasvattajien uusi osaaminen osaksi varhaiskasvatuksen arkea sekä haastaa varhaiskasvattajat pysähtymään omien arvojensa ja ajatusmaailmansa äärelle.

Punaisena lankana tässä ajattelussa toimi osaamisen kehittymisen 70-20-10-mallin (Kuvio 1) mukainen ajattelu, jonka mukaan suurin osa perinteisten luentokoulutusten opeista jää teoriatasolle siirtymättä koskaan käytännön työhön. Tässä 70-20-10-mallin mukaisessa ajattelussa lähdetään liikkeelle siitä ajatuksesta, että perinteisistä luentokoulutuksista vain 10 % muuttuu osaksi arjen osaamista, 20 % osaamisesta kertyy muilta oppimisen kautta ja loput 70 % kertyy omassa työssä tekemällä oppimisesta. (Training Industry 2014.)

Kuvio 1. Osaaminen teoriasta osaksi arjen työtä: 70-20-10-malli (McCall, Lombardo & Eichinger mukaan)

Teemaryhmähaastattelun valitsimme tutkimusmenetelmäksemme, koska teemahaastattelu voidaan toteuttaa vapaamuotoisemmassa keskusteluhetkessä haastateltavien kanssa. Tällöin keskustelun teemat on mietitty valmiiksi ja haastattelija nostaa teemoja keskusteltavaksi. Keskeisessä asemassa on haastateltavien vapaakeskustelu annetusta aiheesta, jonka kautta saadaan tietoa haastateltavien ajatuksista ja ajatusmaailmasta teemoihin liittyen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006a.) Toteutimme vapaamuotoisen teemaryhmähaastattelun kaksi kertaa kehittämistyön aikana. Ensimmäisen teemaryhmähaastattelun toteutimme osana kehittämistyön koulutuskokonaisuuden esittelytilaisuutta. Tätä kautta saimme nostettua keskusteluun juuri varhaiskasvattajille esiteltyt koulutuskokonaisuuden teemat ja saimme kerättyä arvokasta tietoa varhaiskasvattajien sen hetkisestä osaamisesta, ajatusmaailmasta sekä toiveista. Teemaryhmähaastattelun aineisto toimi pohjana koulutuskokonaisuuden sisältöjen, teemojen ja toiminnallisten harjoitteiden kehittämisessä sekä tarkentamisessa varhaiskasvattajien tarpeiden mukaisiksi. Toteutimme toisen teemaryhmähaastattelun koulutuskokonaisuuden päätteeksi.

Opinnäytetyömme tutkimuksellisenä menetelmänä toimi puolistrukturoitu kyselytutkimus. Kyselytutkimusta hyödynnettiin työskentelymme vaikuttavuuden arvioinnin päämenetelmänä ja varhaiskasvattajien osaamisen kartoittamisen menetelmänä. Kyselytutkimuksessamme lähdimme tutkimaan muovautuvatko varhaiskasvattajien näkemykset positiivisesta pedagogiikasta ja luonteenvahvuuksien merkityksestä aiheeseen tutustumisen ja erilaisten harjoitteiden

kautta?

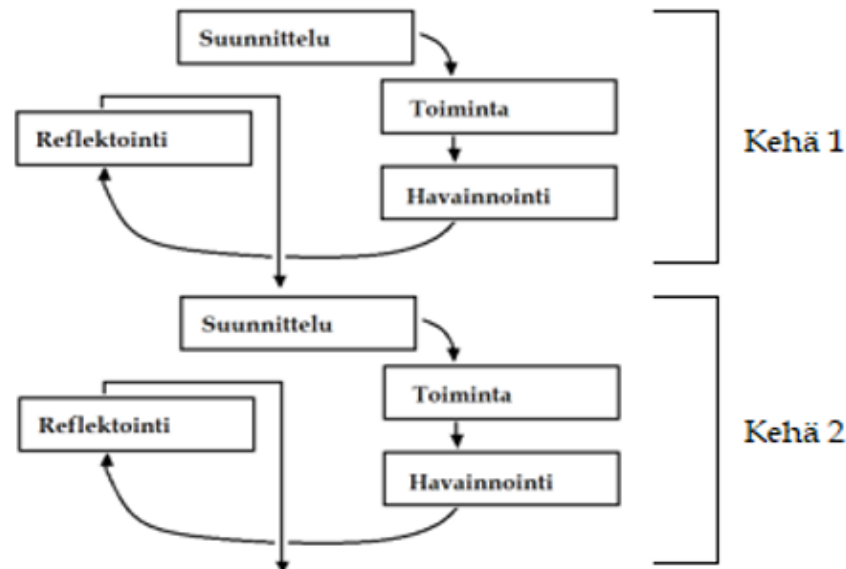
- Muuttuuko havainnoinnin, vuorovaikutuksen sekä positiivisen palautteen antamisen merkitys varhaiskasvattajalla toiminnallisen työskentelyn aikana.
- Kokevatko varhaiskasvattajat oman osaamisensa luonteenvahuuksista ja niiden tunnistamisesta kehittyvän toiminnallisen työskentelyn aikana?
- Kokevatko varhaiskasvattajat saavansa harjoitteiden sekä tuottamamme materiaalin kautta riittävän määrän tietoa ja osaamista luonteenvahuuksien tunnistamiseen sekä näkyväksi tekemiseen omassa työssään?

Kyselytutkimuksessa käytimme sähköistä puolistrukturoitua kyselylomaketta. Toteutimme työskentelyn aikana neljä eri kyselylomaketta. Kyselyt toimivat varhaiskasvattajien osaamisen kehittymisen alku- ja loppukartoituksena sekä seurantamenetelmänä. Sähköinen kysely valittiin menetelmäksi, jotta pystyimme kohdentamaan seurannan jokaiselle työskentelyyn osallistuvalla henkilökohtaisesti. Tämä toi vapautta vastaamisen ajankohtaan liittyen, kun vastaamista ei oltu sidottu tiettyyn hetkeen tai paikkaan. Näin saimme laajemman kuvan todellisesta tilanteesta ja kasvattajien osaamisen kehityksestä. Itse kyselyt toteutettiin puolistrukturoituina kyselyinä, jossa yhdistyvät avoimet kysymykset ja oman osaamisen arviointi asteikolla 1-5. Päädyimme tähän menetelmään, jotta saimme avointen kysymysten avulla laajemmin kartoitettua varhaiskasvattajien käsityksiä, osaamista ja ajatusmaailmaa sekä näiden mahdollista muuttumista ja kehittymistä koko prosessin aikana. Kyselyt toimivat työskentelyn aikana yhtä lailla työskentelyyn osallistuneelle varhaiskasvatuksen henkilöstölle omana itsearviointin pohjana sekä käsitysten, osaamisen ja asenteiden kehittymisen mittarina. Ennen kyselyn käyttöönottoa se annettiin vastattavaksi vertaiskohderyhmälle. Saatujen palautteiden perusteella kyselyä muokattiin selkeämpään ja helpommin ymmärrettävään muotoon.

2.4 Kehittämistyön prosessimalli

Kehittämistyön kokonaisuutta kuvasimme kehittämistyön prosessimallilla, josta käyvät ilmi kehittämistyön vaiheet ja vaiheisiin liittyvät tehtävät. Vaiheet voivat yksinkertaisimmillaan olla suunnittelu, toteutus ja arviointi. Näiden kehittämisen vaiheiden kuvaaminen kehittämisen prosessimallin kautta antaa kuvan kehittämisprosessista kokonaisuutena. Tämä tuo järjestelmällisyyttä kehittämiseen ja antaa mahdollisuuden tarkastella kehittämistyötä vaihe vaiheelta sekä ennakoita seuraavaa kehitysvaihetta ja sen tehtäviä. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2018, 22-23.) Kehittämistyön prosessimalli auttaa kehittämistyöhön tutustujaa hahmottamaan kehittämisen kokonaisuutta, vaiheita ja etenemistä. Ilman kehittämisen mallia kehittämistyön

seuraaminen, arviointi ja kehittäminen on hyvin haastavaa. Toimintatutkimuksessa kehittämistyön kokonaisuutta kuvataan usein toimintatutkimuksen spiraalimallin kautta (Kuvio 2).

Kuvio 2. Kehittämistyön spiraalimalli (mukaillen Toikko & Rantanen 2009, 67, mm. Lewin 1948; Carr & Kemmis 1968 mukaan)

Tässä mallissa kehittämisen vaiheita on usein neljä. Nämä neljä kehittämisen vaihetta koostuvat usein suunnittelusta, toteutuksesta, havainnoinnista ja arvioinnista, jotka yhdessä muodostavat neljän vaiheen kehän. Toimintatutkimuksessa kehittäminen on kuitenkin jatkuvaa, eikä se pääty ensimmäisen kehän päättyessä, vaan arviointivaiheen jälkeen siirrytään uudelleen suunnitteluvaiheeseen. Tämä uusi suunnitteluvaihe aloittaa taas uuden kehän. Näin muodostuu toimintatutkimukselle ominainen spiraalimalli, jossa kehitys nähdään kehältä toiselle jatkuvana ja jokainen uusi kehä täydentää toistaan. Tämän mallin mukainen kehittäminen onkin pitkä prosessi, jossa kehittäminen kulkee usean kehän kautta. (Toikko & Rantanen 2009, 66-67.)

Spiraalimalli soveltuu hyvin ihmisten toimintaa tutkivaan ja kehittävään kehittämistyöhön malliksi, sillä se antaa kehältä toiselle siirryttäessä mahdollisuuden pysähtyä arvioimaan, tarkentamaan tai uudelleen suuntaamaan kehittämisprosessia (Toikko & Rantanen 2009, 66). Tämä on olennaista varsinkin silloin, kun kehittämistyö kohdistuu ihmisten toiminnan tai toimintamallien muutokseen. Tutkimuksen tai kehittämistyön kohdistuessa ihmisiin on hyvä huomioida, että kehittämistyö voi käytännössä poiketa täysin valmiista suunnitelmasta (Salonen 2013, 14).

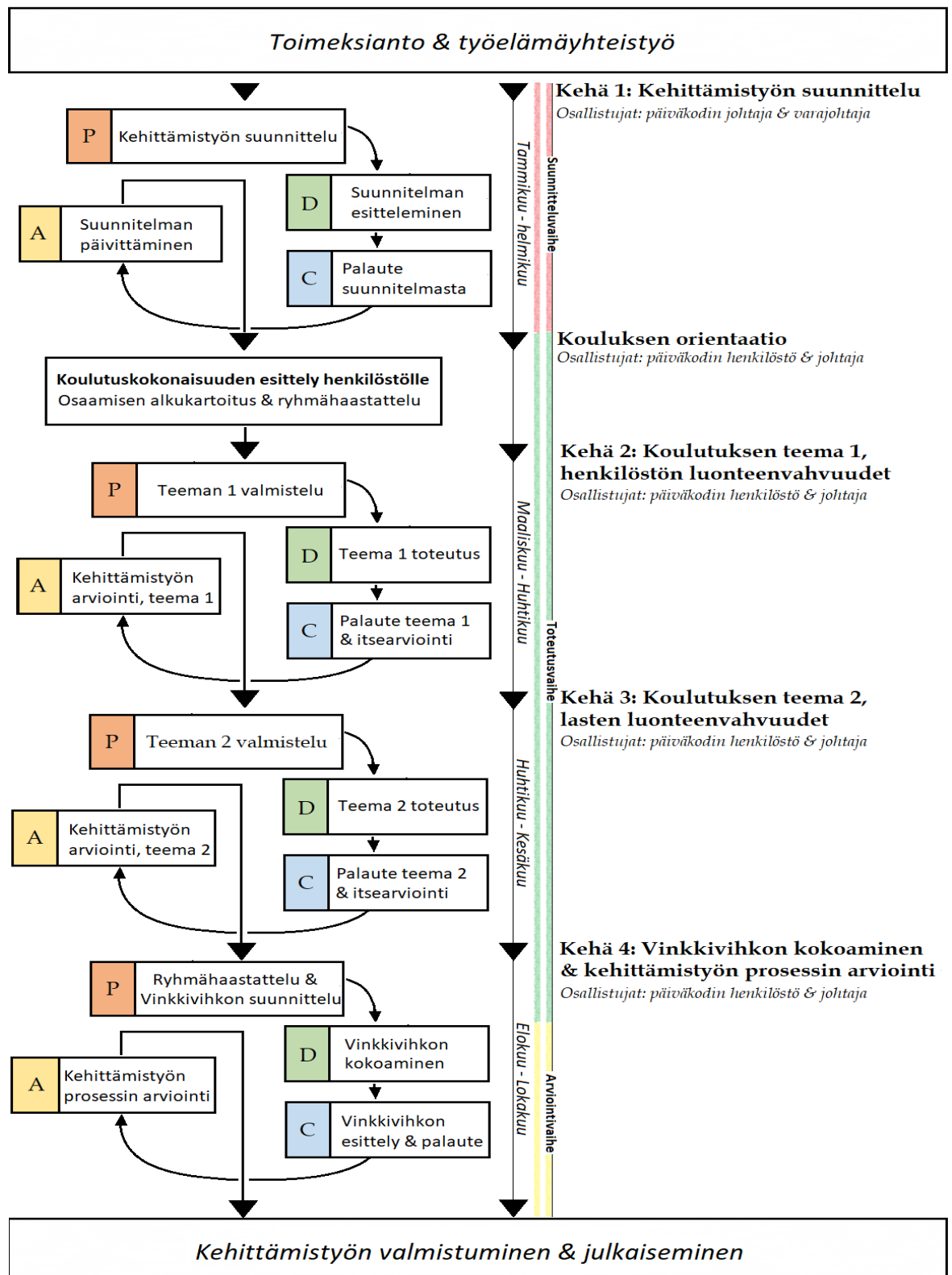
Teimme nopeasti kehittämistyötä suunnitellessamme sen huomion, etteivät valmiit kehittämistyön prosessimallit ja kuviot ole aina suoraan sellaisenaan sovellettavissa kehittämistyöhön. Koimme ettei toimintatutkimuksen spiraalimalli kuvannut kehittämistyötämme sen eri tasoilla

ja vaiheissa riittävän tarkasti, joten tutustuimme myös muihin kehittämisen työn malleihin. Näistä malleista toimintatutkimuksen spiraalimallia täydentämään valitsimme jatkuvan kehittämisen PDCA-mallin (Kuvio 3). PDCA-malli on hyvin samankaltainen spiraalimallin kanssa, mutta spiraalimallista poiketen PDCA-malli esitetään yhtenä kehänä, joka kiertää ikuista kehittämisen ympyrää, palaten aina takaisin suunnitteluvaiheeseen.

Kuvio 3. PDCA -malli (Moen & Norman 2010)

Kehittämistyömme lopulliseksi prosessimalliksi loimme uuden mallin, jossa yhdistyvät toimintatutkimukselle tuttu spiraalimalli (Kuvio 2) sekä PDCA-mallin (Kuvio 3). Näin kehittämistyön prosessimallimme (Kuvio 4) onkin yhdistelmä spiraalimallia ja PDCA-mallia. Tämä kahden mallin yhdistäminen kuvaa kehittämistyömme spiraalimallin mukaista matkaa eri kehältä toiselle, ja samalla PDCA-mallin mukaista yhden kehän sisällä tapahtuvaa kehitystä. Kehittämistyömme spiraalimallin mukaisesti kehittämistyön jakautuu neljään erilliseen kehittämisen keheeseen (Kuvio 4). Nämä neljä kehää ovat kehittämistyön suunnittelu (kehä 1), koulutusteeman 1. toteutus (kehä 2), koulutusteeman 2. toteutus (kehä 3) sekä oppaan kokoamisen ja kehittämistyön arvioinnin vaihe (kehä 4).

Kuvio 4. Yhdistetty spiraali ja PDCA kehittämisen malli

3 Positiivinen pedagogiikka ja toimintakulttuurin kehittäminen

Opinnäytetyömme keskeiseksi tietoperustaksi muodostui positiivinen pedagogiikka, luonteen-
vahuudet sekä toimintakulttuurin kehittäminen. Toiminnallisessa osuudessa keskityimme luon-
teenvahvuuksien ja onnistumisten havainnointiin, tunnistamiseen sekä sanallistamiseen. Tutki-
muksellisessa osuudessa meitä kiinnosti erityisesti, kuinka merkitykselliseksi varhaiskasvatuk-
sen henkilöstö koki nämä aihealueet niin työyhteisön sisällä kuin lasten kasvun ja kehityksen
näkökulmasta. Tässä luvussa avaamme tarkemmin opinnäytetyömme tietoperustaa, joka loi
pohjan työskentelyllemme ja ohjasi meitä läpi projektin.

3.1 Positiivinen pedagogiikka ja luonteenvahuudet

Positiivinen pedagogiikka on ottanut vaikutteita positiivisesta psykologiasta, jossa ajatusmaail-
maa pyritään johtamaan pois ongelmakeskeisyydestä kiinnittäen huomiota ihmisen positiivisiin
tunnetiloihin ja voimavaroihin (Kumpulainen, Mikkola, Rajala, Hilppö & Lipponen 2014, 227).
Kasvatustyössä positiivisen pedagogiikan toteutuminen voidaan koostaa kolmeen periaattee-
seen: 1. Kannustaminen omien tunteiden sekä vahvuuksien tunnistamiseen 2. Tilaisuus koettu-
jen tunnetilojen sekä kokemusten dokumentointiin sekä 3. Omien elämäkokemusten jakami-
sen mahdollistaminen. (Kumpulainen ym. 2014, 231-232).

VIA (Values in Action) on Martin Seligman työryhmänsä kanssa vuosituhaten alussa kehittämä
luonteenvahvuusfilosofia. Lähtökohtaisesti VIA:lla on haluttu tuoda hyveet sekä luonteenvah-
vuudet suuntaamaan jokapäiväisiä toimintojamme. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 32-
33.) Hyve -ajattelu itsessään on kulkenut ihmisen kehityksen mukana jo vuosituhatien ajan,
vaihdellen painopistettä kulttuurin muuttuessa. Opetuksessa hyveet ovat kuitenkin väistyneet
hiljalleen tiedollisen painottumisen vallatessa alaa (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 28).
VIA-luokittelu on jaettu kuuteen hyveen alueeseen, joiden sisälle rakentuu 24:n luonteenvah-
vuuden kokonaisuus. Näihin luonteenvahvuuksiin on Huomaa hyvä! -kirjojen laatijat Lotta Uu-
sitalo-Malmivaara sekä Kaisa Vuorinen lisänneet kaksi vahvuutta: myötätunto ja sisukkuus.
Tämä siksi, että he ovat halunneet muokata VIA-filosofian vahvuuksien määrittelyn soveltumaan
paremmin suomalaiseen ympäristöön. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 34.) Käytimme
opinnäytetyössämme tätä laajennettua 26:n luonteenvahvuuden jaottelua (Liite 1).

Vahvuusvariksen Huomaa hyvä! -kirja sekä toimintakortit pohjautuvat vahvasti vuonna 2004
ilmestyneeseen, professoreiden Christopher Peterson sekä Martin Seligman työtovereidensa
kanssa kirjoittamaan Terveystieteiden käsikirjaan (Character Strengths and Virtues). Kirjaan on
koottu kattavasti tietoa hyveistä sekä siitä, mitä tiedetään niiden toteutumisesta, kun käyte-
tään hyödyksi luonteenvahvuuksia. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 25-26.) Edellä

mainittuun kirjaan pohjautuen Huomaa hyvä! -kirja sekä kortit sisältävät näin ollen selkeästi avaten hyvekieleen sekä vahvuuskulttuurin syntymiseen tarvittavaa sanastoa. Käsitteiden ja sanojen avaaminen kaikille ymmärrettäväksi edesauttaa ajatus- ja toimintamallien juurtumista arjen käytäntöihin. Uusitalo - Malmivaara & Vuorinen (2016) nostavat esille ajatuksen siitä, miten niin koulu- kuin varhaiskasvatusmaailmassa varhaiskasvattajilla on velvollisuuden ohella suunnaton mahdollisuus kasvattaa lapsen luonnetta. Luonne muodostuu kokemusten, perimän ja vuorovaikutuksen kautta. Taitojen kehittymiseen tarvitaan puolestaan tietoista kasvatusta. (28-29.)

3.2 Positiivisen pedagogiikan ja luontevahvuusosaamisen vahvistaminen

Lotta Uusitalo-Malmivaara sekä Kaisa Vuorinen (2017) nostavat kirjassaan Huomaa hyvä! Vahvuusvariksen bongausopas esille ajatuksen siitä, miten se mihin kiinnität huomiota, vahvistuu. Tämä pätee niin hyvissä kuin huonoissakin asioissa. Kirjassa puhutaan vahvuuslaseista, joiden läpi katsottuna asiat ikään kuin ohjautuvat näkymään hyvän kautta. (25.) Pedagogisesti taitava varhaiskasvattaja osaa tunnistaa ja ottaa huomioon lapsen vahvuudet, kiinnostuksen kohteet, osaamisen sekä yksilölliset tarpeet toiminnassa. Varhaiskasvattajien tietoisuus lasten vahvuuksista sekä kiinnostuksen kohteista myös osaltaan helpottaa heidän työtään lasten kasvun ja kehityksen tukijana. (Kangas, Lastikka & Karlsson 2021, 68-69.)

Oman ajatusmaailman kääntäminen positiivisen havainnoinnin asentoon on ilmeisen välttämättömyydenä, jotta haastavissakin tilanteissa pystytään havaitsemaan lapsessa olevat vahvuudet. Joinkin päivinä tämä on helpompaa kuin toisina. Tähän vaikuttavat luonnollisesti niin omat voimavarat ja jaksaminen kuin myös oma tunnetila, jossa itse kullakin hetkellä on. Olennaisena asiana hyvän löytämiseen on sen tietoinen esiin kutsuminen. Tästä avautuu mahdollisuus yhteyden löytämiseen. Varhaiskasvattajalta vaaditaan sinnikkyyttä löytää keinoja lapsen kohtaamiseen, myös haasteellisempina hetkinä. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2017, 25-26.)

Päivi Koiviston väitöskirjassa (2007) ”yksilöllistä huomiota arkisissa tilanteissa”: Päiväkodin toimintakulttuurin kehittäminen lasten itsetuntoa vahvistavaksi, tutkittiin lasten itsetunnon vahvistamista mahdollistavia tekijöitä päiväkotimaailmassa. Tuloksissa tutkimuksessa mukana olleet varhaiskasvattajat olivat tutkimuksen aikana alkaneet tarkkailemaan omia toimintatapojaan sekä kasvatuskäytäntöjään lasten kanssa. Osa varhaiskasvattajista oli kiinnittänyt huomiota toimintatapoihinsa tapahtuman aikana ja osa puolestaan reflektoi tapahtunutta jälkikäteen. Toiminnan aikana tiedostettuja epäonnistuneita ratkaisuja lähdettiin korjaamaan toimintatavan muutoksella. (Koivisto 2007, 109.) Tämä tiedostamisen ja reflektoinnin tapa on väline, jolla omia positiivisen kasvatuksen sekä luontevahvuuksien tunnistamisen taitoja voidaan kehittää. Lotta Uusitalo-Malmivaaran ja Kaisa Vuorisen (2017) mukaan etenkin kiireen ja haastavan käyttäytymisen värittämissä arjessa tarvitaan positiivisen toiminnan tietoisuutta. Heidän

mukaansa työyhteisön jäsenten tuntiessa toisensa, suhtautuessa toisiinsa myötätuntoisesti ja auttaessa toisiaan onnistumaan, syntyy kukoistava työyhteisö. (24.) Koiviston (2007) tutkimuksessa nostettiin esille myös näkökulma miten yksilölliset toimintatavat ovat kuitenkin sidoksissa yhteisön sisäisiin toimintatapoihin, jolloin rutiinien muutos vaatii myös yhteisön sisäistä reflektiota. (111). Työn kehittämisen myönteinen ilmapiiri kehittyy avokätisen positiivisen palautteen ja kannustuksen avulla. Positiivisuuden kautta rakentunut voimakenttä auttaa muutosten kohtaamisessa ja ennaltaehkäisee uupumusta. Huomioitavaa on myös se, miten avoimesti varhaiskasvattajien kesken sanoitettu positiivinen palaute voimaannuttaa lasta tarjoamalla mallinusta käytöksestä sekä lisäten turvallisuudentunnetta. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2017, 24.)

Positiivisen pedagogiikan ote korostuu entisestään, kun lasta kannustetaan havaitsemaan ja sanoittamaan omia onnistumisiaan sekä tunnistamaan luonteenvahvuuksiaan. Lapsen oman elämän havainnoinnissa painotetaan lapsen subjektiivista kokemusta omasta hyvinvoinnistaan sekä kyvystä tunnistaa itselleen iloa ja hyvää oloa tuottavat asiat. Positiivisessa pedagogiikassa merkittävässä osassa lapsen hyvinvoinnin sekä oppimisen kannalta on lapsen ja hänen ympäristönsä välinen vuorovaikutus. Vahvuudet kehittyvät merkityksellisissä ihmissuhteissa arjen toimintaympäristöissä. (Kumpulainen ym. 2014, 230-232.) Rohkaisut ja pysähtymiset pienten onnistumisten hetkien äärelle korostuu entisestään kehityksellisiä haasteita omaavan lapsen kohdalla. Sanoittamalla pieniäkin onnistumisen hetkiä varhaiskasvattaja pystyy rakentamaan lapseen myönteisen yhteyden. Monesta pienestä onnistumisen hetkestä voidaan saavuttaa laajempi onnistumisen kokemus. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2017, 24.)

3.3 Toimintakulttuuri

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri muodostuu monesta osa-alueesta. Siihen vaikuttavat niin arvot, normit, työtavat, ilmapiiri ja vuorovaikutus kuin myös varhaiskasvatuksen henkilöstön osaaminen, halu kehittyä sekä johtamiskäytännöt ja rakenteet. Unohtamatta toiminnan suunnitteluun ja toteutumiseen liittyviä toimintaperiaatteita. Toimintakulttuurin rakentumiseen vaikuttavat niin tiedostetut kuin myös tiedostamattomat tekijät. Kaikki yhteisöön kuuluvat jäsenet vaikuttavat toimintakulttuurin muodostumiseen. Toimintakulttuurilla on suuri vaikutus varhaiskasvatuksen laatuun sekä siihen, kuinka toimintaa toteutetaan ja tavoitteet saavutetaan. (OPH 2019, 28.)

Kuten jo edellä mainitsimme, oli yhteistyöpäiväkodin toiveena positiivisen pedagogiikan ajatusmaailman lisääminen päiväkodin arjessa. Tähän haluttiin tarttua nimenomaan luonteenvahvuuksien tunnistamisen kautta. Positiivisen pedagogiikan ajatusten laajentamisella sekä uusien työskentelyvälineiden tuomisella arkiseen toimintaan pyrittiin tietoisesti vaikuttamaan varhaiskasvattajien ajatus- ja toimintamalleihin sekä päiväkodin toimintakulttuuriin.

Toimintakulttuurin muotoutumiseen vaikuttavista osa-alueista opinnäytetyössämme kehittämisen kohteena nousivat esille erityisesti varhaiskasvatuksen henkilöstön henkilökohtainen arvo maailma sekä periaatteet, jotka ohjaavat heidän työtapojaan ja toimintaansa. Jokaisen henkilökohtaiset asenteet ja ajattelutapa suuntaavat toimintatapoja. Uudesta tiedosta ja käsitteistä huolimatta emme välttämättä muuta tapaamme suhtautua ja kohdata lapsia. Laadukkaassa varhaiskasvatuksessa on tarpeellista kuitenkin säännöllisesti arvioida sekä kehittää omaa toimintaa. (Järvinen & Mikkola 2015, 59-60.) Vahvuusvariksen Huomaa hyvä bongausoppaassa (2017) kehoitetaan aluksi pysähtymään omien toimintamallien muokkaamisen äärelle. Muokkaamista lähestytään niin ajatusten ja puheen, kuin myös toiminnan tasolla. Tietoisuus omista ajattelun rakenteista tarjoaa mahdollisuuden haastaa tapojaan aktiivisella harjoittelulla. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2017, 37.)

Toimintakulttuuri muotoutuu keskustelun kautta. Työtavoista ja niiden mahdollisista muutoksista sovitaan yhdessä. Kehittäminen on kuitenkin mahdollista ainoastaan koko tiimin voimin, kaikkien sitoutuessa yhteisiin sopimuksiin. (Järvinen & Mikkola 2015, 60.) Ritva Rouvisen (2007) tutkimuksessa ”Tässä työssä yhdistyy kaikki”, pyrittiin selvittämään lastentarhanopettajan käsityksiä omasta toiminnastaan päiväkodissa. Yhtenä tutkimuksen aihealueena oli työn kehittämisen merkitys. Haastatteluissa nousi esille tutkimukseen osallistuneilta lastentarhanopettajilta näkemys muutoksen tarpeettomuudesta, mikäli muutos ei johtaisi uuteen, toimivampaan käytäntöön. Ihmisten kokeman epävarmuuden edessä muutoksia usein vastustetaan. Rouvisen ilmaisee tutkimuksessaan, että vaikka muutosvastarintaa ei yksiselitteisesti näkynyt voi vanhoista käytännöistä kiinnipitämisen halu kuitenkin olla osoitus muutoksen karttamisesta. Osa lastentarhanopettajista koki kuitenkin toiminnan olevan liian pysyväistä sekä perinteistä ja puhuivat muutoksen tarpeellisuuden puolesta. (77.) Muutoksissa ilmennyt vastustus nähdään johtuvan siitä, että suunnittelun tai toteutuksen aikana annettua kritiikkiä ei olla käsitelty riittävästi. Tällöin myös muutoksen myötä saavutettava hyöty on jäänyt toivottua vähäisemmäksi. (Seppänen-Järvelä & Vataja (toim.) 2009, 80.)

Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus Soccan sekä Heikki Waris instituutin julkaisussa Löytöretkellä omaan työhön, on käsitelty pääkaupunkiseudun varhaiskasvatuksen kehittämissikön VKK-Metro hanketta. Hankkeessa oli kyse tutkimuspäiväkotien kehittämiskohteista, joiden kehittämisprosessia seurattiin kyselyin säännöllisesti työskentelyn aikana. (Ojala, Venninen, Mäkitalo & Vilpas 2009, 3.) Hankkeessa ilmeni, ettei päiväkodin toiminnan kehittäminen pitkäjärteisesti ole mahdollista, jos päiväkodissa tehtävän työn erityispiirteitä ei oteta huomioon (Venninen 2009, 253). Tutkijatohtori Tuulikki Venninen nostaa kirjoituksessaan erityisiksi haasteiksi kasvattajien yhteisen ajan sekä henkilökunnan suuren vaihtuvuuden. Henkilökunnan vaihtuvuuden ollessa suurta, tarkoittaa tämä käytännössä myös työtiimien kokoonpanojen muuttumista. Uudessa tiimissä jäsenten luottamuksen rakentuminen vie oman aikansa, sillä luottamuksellisen vuorovaikutussuhteen on rakennuttava erikseen jokaisen tiimin jäsenen välille. (37-38.) Venninen (2009) kuvailee aiempien tutkimustensa pohjalta varhaiskasvattajien

kokeneen asiantuntijuutensa kehittyneen, kun tälle on työyhteisössä annettu tilaa. Luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapiirissä omien ajatusten jakaminen ja uusien toimintatapojen keittäminen mahdollistuu. (40.)

Omassa työssämme halusimme edistää työyhteisön sisäistä vuorovaikutusta sekä yhteenkuuluvuuden ilmapiiriä. Pyrimme syventämään jokaisen varhaiskasvattajan omia luontevahvuuksien tuntemusta sekä tuomaan näkyväksi työyhteisössä olevat vahvuudet niin henkilökohtaisella kuin myös tiimitasolla. Työskentelyn suunnitteluvaiheessa pyydetyllä palautteella oli myös tarkoitus saada kehitettyä koulutuskokonaisuus varhaiskasvattajien tarpeita ja toiveita vastaavaksi. Näillä toimilla uskoimme pystyvämme edesauttamaan toimintakulttuurin kehittymistä.

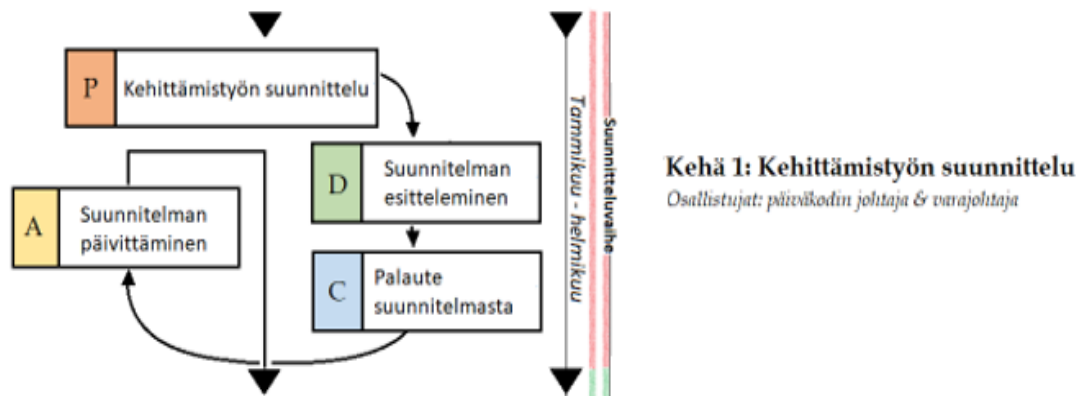
Kaisa Vuorisen ja Lotta Uusitalo-Malmivaaran Huomaa hyvä! (2016) -kirjassa puhutaan kukoistavasta koulusta, jossa oppilas kokee voivansa saavuttaa tavoitteitaan, hänellä on ystäviä ja kokee voivansa olla toisia varten. Opettaja kokee työnsä merkitykselliseksi ja tärkeäksi osaksi omaa työyhteisöään. Kirjassa avataan ajatusta, miten koululuokka voi hyvin, kun jokainen tuntee itsensä hyväksytyksi ja kuuluvansa joukkoon. Oppiminen tuottaa iloa ja sitoudutaan yhdessä tekemiseen. Puhutaan siitä, miten vahva yhteenkuuluvuuden tunne, toisen arvostaminen ja myötätunto ovat kukoistavan koulun keskiössä. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 38-39.) Yhteistyöpäiväkodissamme oli kuitenkin vallalla halu sekä tavoite saavuttaa vastaavaa toimintakulttuurin kukoistusta myös omassa varhaiskasvatusyksikössään.

4 Matkalla luontevahvuuksien maailmaan - koulutuksen suunnittelu ja eteneminen

Kehittämistyömme suunniteltiin ja toteutettiin yhteistyössä yhteistyöpäiväkodin kanssa vuoden 2021 aikana huomioiden yhteistyöpäiväkodin toiveet kehittämistyölle. Toiveena yhteistyöpäiväkodilla oli kehittämistoiminnan kautta saada varhaiskasvattajat heräteltyä pohtimaan omaa ajatusmaailmaansa ja arvojaan positiiviseen kasvatukseen liittyen sekä vahvistaa varhaiskasvattajien osaamista vahvuuksien tunnistamisessa ja näkyväksi tekemisessä. Kehittämistyön toivottiin kohdistuvan varhaiskasvattajiin ja heidän osaamisensa vahvistamiseen positiivisen pedagogiikan ja kasvatuksen saralla. Näin meillä oli kaksi suurta toivetta yhdistettäväksi yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Vaikka nämä kaksi aihetta kehittämistyön tavoitteina tuntuivat suurilta ja toisistaan erillisiltä, ne loivat selkeät raamit kehittämistyöllemme.

4.1 Koulutuskokonaisuuden suunnittelu

Kehittämistyön suunnittelu aloitettiin tammikuussa 2021 yhteistyössä yhteistyöpäiväkodin kanssa. Lähdimme yhteistyöpäiväkodin toiveesta suuntaamaan kehittämistyötämme varhaiskasvatuksen henkilöstön osaamista vahvistavaksi. Yhteistyössä suunnitelimme positiivisen pedagogiikan ja luontevahvuuksien kehittämiskokonaisuuden, jossa yhdistyivät luontevahvuustyöskentely arjessa lasten kanssa sekä varhaiskasvattajien pysähtyminen pohtimaan omaa ajatusmaailmaansa (Kuvio 5).

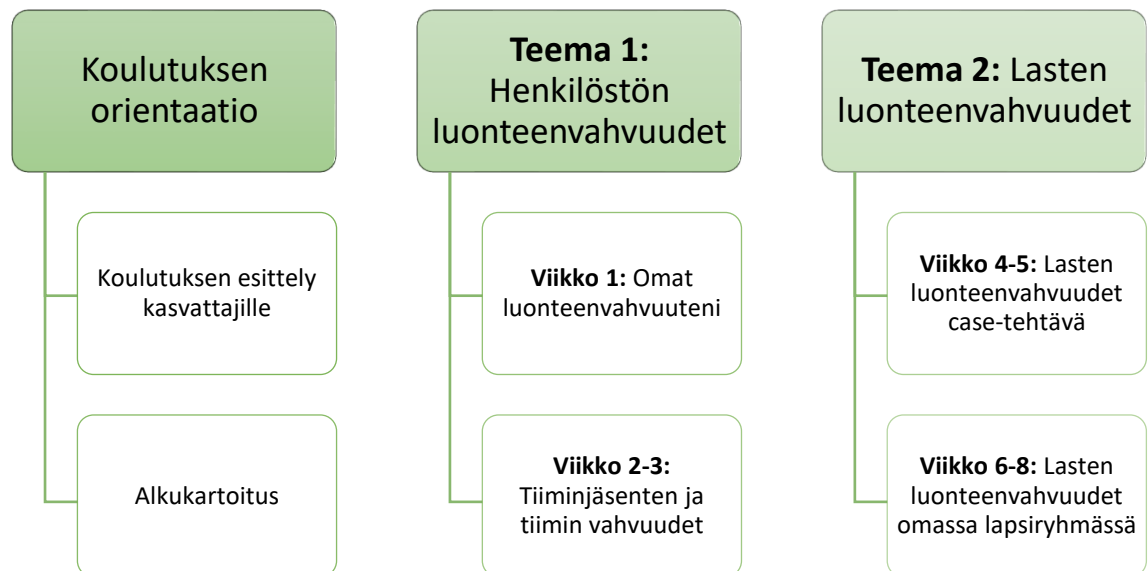

Kuvio 5. Kehittämistyön suunnittelu

Yhteisen suunnittelu- ja kehittämistyön tuloksena syntyi laajempi kehittämistyön kokonaisuus, jossa yhdistyivät yhteistyöpäiväkodin toiveet herätellä varhaiskasvattajia pohtimaan omaa ajatusmaailmaansa, ja arvojaan positiiviseen pedagogiikkaan liittyen sekä vahvistaa varhaiskasvattajien osaamista lasten vahvuuksien tunnistamisessa ja näkyväksi tekemisessä. Tämä kehittämistyön kokonaisuus sisälsi 8 viikon mittaisen positiivisen pedagogiikan luontevahvuuksiin perustuvan koulutuskokonaisuuden (Kuvio 6) sekä koulutuksen jälkeen toteutettavan

positiivisen pedagogiikan ja luontevahvuuksien jatkotyöskentelyoppaan, ”positiivisen pedagogiikan ja luontevahvuuksien vinkkivihkosen”, suunnittelun ja kokoamisen.

Koulutuskokonaisuutemme oli meille ja varhaiskasvattajille yhteinen tutkimusmatka luontevahvuuksien maailmaan, joten koulutuskokonaisuuden nimeksi valitsimme ”*Matkalla luontevahvuuksien maailmaan!*”. Koulutuksemme pääteemoiksi kaksi isompaa kokonaisuutta, jotka olivat ”*henkilöstön luontevahvuudet*” sekä ”*lasten luontevahvuudet*”. Näiden teemakokonaisuuksien kautta koulutuksemme tarkoituksena oli vahvistaa varhaiskasvatuksen henkilöstön osaamista luontevahvuuksien havainnoimisessa, tunnistamisessa ja sanallistamisessa ensin itsessään ja kollegoissaan, jonka jälkeen toimintamalli olisi helpommin siirrettävissä lapsiin kohdistuvaksi.

Kuvio 6. Koulutuskokonaisuuden teemat

Henkilöstön luontevahvuudet -teemakokonaisuuden (teema 1) viikkoteemoiksi valitsimme ”*omat luontevahvuuteni*” sekä ”*tiiminjäsenten ja tiimin vahvuudet*”. Ensimmäisen viikkoteeman, omat luontevahvuuteni, tavoitteena oli tutustua luontevahvuuksiin ja oppia tunnistamaan omia luontevahvuuksiaan ja onnistumisen hetkiään. Toisen viikkoteemassa, tiiminjäsenten ja tiiminvahvuudet, tavoitteena oli vahvistaa omaa osaamistaan luontevahvuuksien tunnistamisessa ja sanoittamisessa oman tiimin jäsenten luontevahvuuksien kautta.

Lasten luontevahvuudet -teemakokonaisuuden (teema 2) viikkoteemoiksi valitsimme vahvuuksien tunnistaminen lapsessa case-tehtävän pohjalta sekä lasten luontevahvuuksien havainnointi omassa lapsiryhmässä. Tavoitteena oli lähteä kohdentamaan luontevahvuusosaamista lasten kanssa tehtävään arjen työhön luontevahvuuksien tunnistamisen ja havaintojen kirjaamisen myötä.

Viikkoteemojen suorittamiseen arjessa varattiin aikaa aiheesta riippuen 1-3 viikkoa, eli koko koulutuskokonaisuuden kestoksi tuli näin kahdeksan viikkoa. Viikkoteemat toteutettiin päiväkodin arjessa toiminnallisten harjoitteiden kautta. Toiminnalliset harjoitteet suunniteltiin siten, että ne eivät olleet arjen työstä erillisiä, vaan toimivat varhaiskasvattajien oman työskentelyn tukena.

Helmikuussa 2021 esittelimme viimeistellyn suunnitelman kehittämistyön kokonaisuudesta päiväkodin johtajalle ja varajohtajalle. Tarkensimme yhdessä teemojen sisältöjä ja koulutuksen sisältöjä, jonka jälkeen kehittämistyön suunnitelma hyväksyttiin ja saimme luvan esitellä sen koko yksikön varhaiskasvatuksen henkilöstölle. Olimme suunnitteluvaiheessa työstäneet kehittämistyön kokonaisuutta siitä näkökulmasta, että sen voisi toteuttaa varhaiskasvattajille päiväkodin tiloissa. Tarkoituksena oli, että ensimmäisellä tapaamiskerralla koulutuskokonaisuuden esittelyn yhteydessä haastattelisimme varhaiskasvattajia teemaryhmähaastattelun mukaisista aiheista sekä keskustelisimme varhaiskasvattajien kanssa esittelyn koulutuskokonaisuuden sisällöistä, tämänhetkisistä ajatuksista, toiveista ja odotuksista koulutuskokonaisuutta kohtaan. Tarkoitus oli myös, että tämän jälkeen jokainen varhaiskasvattajista pääsisi täyttämään leikki-mielisen lyhyen luontevahvuustestin omiin luontevahvuuksiinsa liittyen. Tämä toimisi ensimmäisenä askeleena matkallamme positiivisen pedagogiikan ja luontevahvuuksien maailmaan. Esittelytilaisuuden lopuksi tarkoituksena oli, että esittelisimme tarkemmin koulutuksen ensimmäisen teeman eli omiin ja tiimin luontevahvuuksiin tutustumisen ja varhaiskasvattajat saisivat itselleen ensimmäisen viikon toiminnallisten tehtävien materiaalit ja ohjeistukset sekä ohjeistuksen ja linkin ensimmäiseen kyselyyn. Tulevien viikkojen tehtävät suunnitelimme käyvämmä viemässä henkilökohtaisesti yhteistyöpäiväkodille. Samalla seuraisimme ja muistuttaisimme kyselyihin vastaamisesta sekä vastaisimme varhaiskasvattajilta mahdollisesti nouseviin kysymyksiin.

Vaikka suunnitelimme kehittämistyön kokonaisuuden toteutettavaksi päiväkodilla, oli jo kehittämiskokonaisuutta suunniteltaessa kuitenkin selvää, että huomioon oli otettava myös kevään 2021 vallitseva koronapandemia -tilanne ja sen mukanaan tuomat mahdolliset kokoontumis- ja tapaamisrajoitukset. Tästä johtuen suunnitelimme koulutuskokonaisuuden, teemat ja toiminnalliset harjoitteet siten, että ne olisivat helposti siirrettävissä myös etätyöskentelynä toteutettavaksi. Tällöin suurin muutos koulutuskokonaisuutemme toteutukseen etätyöskentelyyn siirryttäessä tulisikin siitä, että suunnittelemamme koulutuksen esittely- ja orietatiotilaisuus siirrettäisiin etäpalaverin kautta toteutettavaksi ja kaikki yhteydenpito varhaiskasvattajien kanssa siirtyisi sähköiseen muotoon. Muutoin koulutuskokonaisuutemme oli suunniteltu siten, että tehtävänannot olivat helposti siirrettävissä sähköisessä muodossa jaettavaksi ja työskentelyn voisi toteuttaa oman työn arjessa teema kerrallaan, annettujen toiminnallisten harjoitteiden kautta.

”Matkalla luontevahvuuksien maailmaan!” - koulutuskokonaisuuden suunnittelun ja toteuttamisen lisäksi seurasimme tutkimusmielessä varhaiskasvattajien osaamisen kehittymistä kyselyiden ja itsearviointien avulla. Samalla seurasimme sitä, miten varhaiskasvattajien ajatusmaailma, odotukset ja käsitykset luontevahvuuksien merkityksestä kehittivät aiheeseen tutustumisen ja erilaisten harjoitteiden kautta. Pohjana kehittämistyöllemme toimi varhaiskasvatuksen henkilöstölle täytettäväksi annettu osaamisen alkukartoituskysely *”minä varhaiskasvattajana”* (liite 2) sekä teemaryhmähaastattelu.

4.2 Koulutuskokonaisuuden esittely ja orientaatio

Maaliskuussa 2021 Uudenmaan koronapandemia tilanteen muututtua odotettua huonompaan suuntaan siirsimme kehittämistyön kokonaisuutemme toteutuksen sähköiseen muotoon. Tällöin sovimme, että kehittämistyöhön ja koulutukseen liittyvät materiaalit lähetettäisiin yhteistyöpäiväkodin johtajalle, joka puolestaan välittäisi ne varhaiskasvattajille. Näin meille ei muodostunut listaa varhaiskasvattajien henkilökohtaisista työ sähköposteista, jotka eivät olleet kehittämistyömme kannalta merkityksellisiä.

Koulutuskokonaisuuden esittely- ja orientaatiotilaisuus järjestettiin varhaiskasvattajille etäpä-laverina Microsoft Teamsin kautta, jossa esittelimme koulutuksemme teemat, teemojen sisällöt sekä koulutuksen aikataulun. Alun perin orientaatiotilaisuuteen suunniteltu omiin luontevahvuuksiin tutustumisen tehtävän siirsimme osaksi koulutuskokonaisuuden teemaa 1, jossa aiheena oli omat ja tiimin luontevahvuudet. Leikkimielisen ja lyhyen luontevahvuustestin tekemisen tilalle suunnittelimme itsenäisen pohdintatehtävän omiin luontevahvuuksiin liittyen. Esittelytilaisuuden päätteeksi annoimme varhaiskasvattajille mahdollisuuden vapaaseen keskusteluun koulutuskokonaisuuden teemoihin, odotuksiin ja toiveisiin liittyen. Käytössämme olivat teemaryhmähaastatteluun kokoamamme aiheet, joiden pohjalta kartoitimme varhaiskasvattajien näkemyksiä ja ajatuksia aiheeseen liittyen sekä keräsimme tietoa varhaiskasvattajien toiveista, odotuksista ja ajatuksista koulutuksen aiheisiin liittyen. Koulutuskokonaisuuden esittelyn yhteydessä käydyn teemaryhmähaastattelun edetessä varhaiskasvattajien alkuun kenties aavistuksen kyseenalaistava ja epäröivä asenne vaikutti keventyvän ja työskentelyä odotettiin innolla alkavaksi:

”Ensin mä aattelin, että no nää on näitä positiivisia asioita, näitä nyt on luettu ja näin, mut mun mielest oli ihan mahtavaa se, miten te ootte muotoillu ne tehtävät et tulee oikeesti havainnoitua, se on sellanen mitä, vaikka kuin tietäis näist asioista ja olis lukeni ni, et se siirtyy käytäntöön ja tosiaan koko tiimin voimin niin arvostan ja todella meinaan painostaa koko ryhmän tätä tekemään (naurahdus) ... uskon et täst on meille iloa ja hyötyä.”

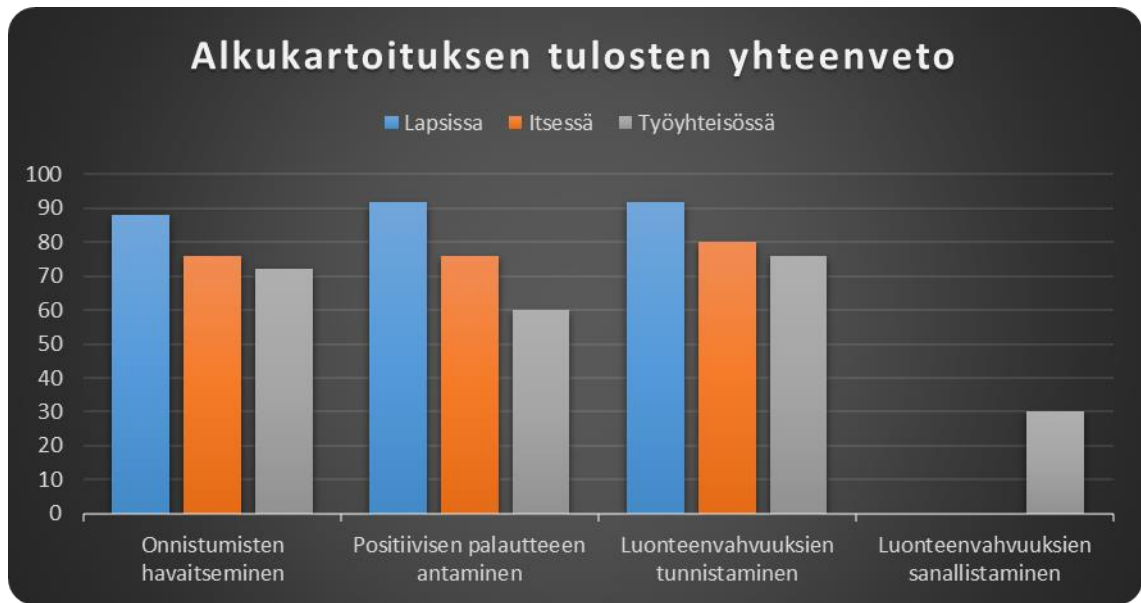
”Musta tää koko aihe ja idea on aivan ihana.”

Ryhmähaastattelu 9.4.2021

Teemaryhmähaastattelun lisäksi varhaiskasvattajat saivat täytettäväkseen sähköisen puolistrukturoidun alkukartoituskyselyn, jolla keräsimme tietoa varhaiskasvattajien sen hetkisestä ajatusmaailmasta, jo olemassa olevasta positiivisen pedagogiikan ja luontevahvuuksien osaamisesta. Alkukartoituksessa pyysimme varhaiskasvattajia arvioimaan henkilökohtaisella tasolla sitä, miten merkitykselliseksi he omassa työssään kokivat kannustavan ilmapiirin, positiivisen palautteen antamisen, onnistumisen hetkien havaitsemisen sekä lasten luontevahvuuksien tunnistamisen. Lisäksi kartoitimme sitä, millaiseksi he itse kokevat omat taitonsa luontevahvuuksien ja onnistumisten havainnoinnissa ja tunnistamisessa sekä positiivisen palautteen antamisessa. Alkukartoituskyselyymme saimme yhteensä 25 vastausta.

Alkukartoituksen avoimesta palautekysymyksestä nousi esille varhaiskasvattajien toiveet siitä, että onnistumiset sekä luontevahvuudet tulisivat näkyvämmäksi osaksi päiväkodin arkea. Toivottiin sanoittamisen sekä havaitsemistaitojen kehittymistä. Havaitsemisen sekä sanoittamisen taitoihin keskityimme tehtävänannoissa, sillä lähtökohtana sille, että toiminta tulee luonnolliseksi osaksi arkea, vaatii juuri näiden taitojen kehittymistä luontevaksi osaksi ajattelua ja työskentelyä.

Koko työskentelyprosessin aikana olimme erityisen kiinnostuneita positiivisen kasvatuksen, positiivisen palautteen antamisen sekä luontevahvuuksien tunnistamisen ja sanallistamisen merkityksestä varhaiskasvattajalle heidän omassa työssään. Näihin kysymyksiin kartoitimme tilannetta puolistrukturoidun kyselyn monivalintakysymyksillä. Lähtötilanne ennen työskentelyä näytti alkukartoituksen pohjalta jo varsin lupaavalta (Kuvio 7), sillä suurin osa vastaajista koki niin kannustavan ilmapiirin (92 %), positiivisen palautteen antamisen (88 %) kuin myös onnistumisen hetkien havaitsemisen (84 %) sekä lasten luontevahvuuksien tunnistamisen (72 %) erittäin merkitykselliseksi omassa työssään. Työskentelyyn liittyvien teemojen mukaisesti kysyimme varhaiskasvatuksen henkilöstön näkemyksiä myös heidän kyvyistään havaita onnistumisia sekä antaa positiivista palautetta onnistumisista niin itselle, työyhteisön jäsenille kuin myös päiväkodin lapsille.

Kuvio 7. Alkukartoituksen tulosten yhteenveto

Kyselyn vastauksissa painottui varhaiskasvattajien kokemus onnistumisen havainnoinnin sekä positiivisen palautteen antamisen olevan luontevampaa kohdistuessa lapsiin kuin kohdistuessa itseen tai työyhteisön jäseniin. Vastaajista 88 % prosenttia arvioi havaitsevansa onnistumisia lapsiryhmässä sekä 92 % antavansa lapselle positiivista palautetta onnistumisista usein tai jatkuvasti. Vastaavat lukemat työyhteisön kohdalla olivat 72 % onnistumisen havainnoimisessa sekä 60 % positiivisen palautteen antamisessa onnistumisista usein tai jatkuvasti. Omien onnistumisten hetkien havaitsi sekä positiivista palautta arvioi antavansa usein tai jatkuvasti 76 % vastaajista.

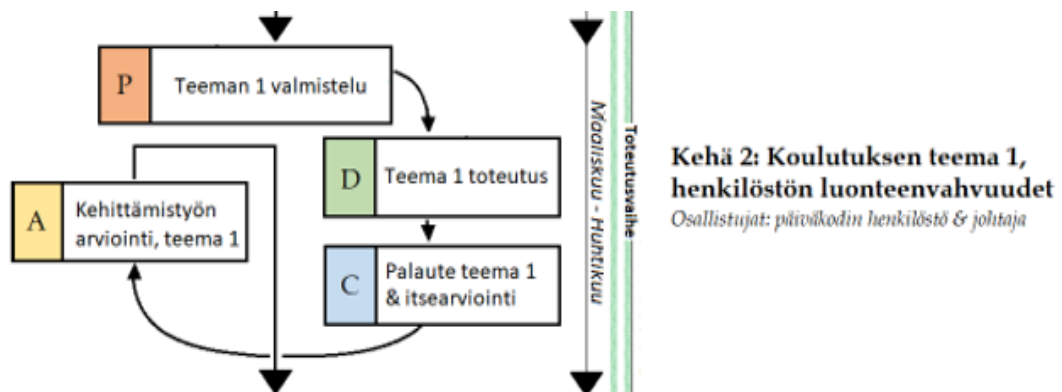
Onnistumisten havaitseminen ja positiivisen palautteen antaminen lapselle koettiin helpommaksi, kuin itseen tai työyhteisöön kohdistuessaan. Luontevahvuuksien tunnistamisen osamisen kohdalla hajonta oli alkukartoituksessa suurempaa. Lasten luontevahvuudet koettiin selkeästi helpoimmaksi tunnistaa, sillä peräti 92 % vastaajista kertoi tunnistavansa lasten luontevahvuudet hyvin tai erittäin hyvin. Omat luontevahvuudet kokivat tunnistavansa 80 % prosenttia vastaajista, kun puolestaan työyhteisön luontevahvuuksia tunnisti hyvin tai erittäin hyvin 76 % vastaajista. Luontevahvuuksien sanallistamisen helppoudesta ei alkukartoituksessa suoraan kysytty muutoin kuin työyhteisön osalta. Huomattavaa vastauksessa oli, että luontevahvuuksien sanallistaminen työyhteisölle koettiin alkukartoituksessa varsin hankalana, ainoastaan 30 % vastaajista koki hallitsevansa sanallistamisen hyvin tai erittäin hyvin.

Alkukartoituksen tulokset antoivat meille hyvän kuvan siitä, miten positiivinen pedagogiikka ja luontevahvuusajattelu olivat saaneet vahvasti jalansijaa yhteistyöpäiväkodissa jo ennen opinnäytetyömme alkamista. Samalla tuloksista kävi ilmi se, miten lapsiin kohdistuessaan onnistumisten havaitseminen, positiivisen palautteen antaminen sekä luontevahvuuksien

tunnistaminen koettiin helpommaksi kuin omien tai työyhteisön luontevahvuuksien tunnistaminen. Koulutuskokonaisuudessa käänsimme asetelman toisin päin ja lähdimme liikkeelle positiivisen pedagogiikan ja luontevahvuusajattelun vahvistamisesta itsessä, tiimissä ja työyhteisössä. Tämän jälkeen siirryimme lasten vahvuuksien maailmaan, joka varhaiskasvattajille oli ennestään tutumpi. Hyödynsimme alkukartoituksella kerättyä aineistoa koulutuksen teemojen, tavoitteiden ja sisältöjen tarkentamisessa. Alkukartoituksen tulosten perusteella teemassa 1 nostimme luontevahvuuksien sanallistamisen kolmanneksi painotukseksi luontevahvuuksien tunnistamisen ja havainnoinnin rinnalle.

4.3 Koulutuksen teema 1: Henkilöstön luontevahvuudet

Suunnitellusti pääsimme maaliskuun 2021 loppupuolella valmistelevaan teemaa 1 (Kuvio 8). Varhaiskasvattajille pitämämme koulutuksen orientaatiotilaisuuden, ryhmähaastattelun ja alkukartoituskyselyn kautta kerätyn aineiston pohjalta lähdimme arvioimaan, tarkentamaan ja kehittämään teeman 1 sisältöjä ja tavoitteita, niin että ne vastaisivat varhaiskasvattajien arjen tarpeisiin ja samalla vahvistaisivat varhaiskasvattajien omaa osaamista.

Kuvio 8. Henkilöstön luontevahvuudet (teema 1)

Huhtikuussa 2021 pääsimme kunnolla aloittamaan koulutuksemme toiminnallista osuutta. Ensimmäisen viikkoteeman aloitimme luontevahvuustyöskentelyn yksilötasolla tutustumalla jokaisen omiin luontevahvuuksiin ja omiin onnistumisen hetkiin. Työskentely aloitettiin omiin luontevahvuuksiin tutustumalla aikuisten luontevahvuustaulukon avulla. Ensimmäisen viikon aikana näitä omia luontevahvuuksia lähdettiin tunnistamaan itsessä ja omassa työskentelyssä omien onnistumisten äärelle pysähtymisen kautta. Tehtävänä oli seurata ja kirjata ylös viikon ajan omia onnistumisen hetkiään sekä mitä luontevahvuutta oli onnistuessaan käyttänyt. Tavoitteena oli saada itsensä kiinni onnistumisista ja tehdä onnistumisen hetket itselle näkyviksi. Omia onnistumisen hetkiä ja niissä käytettyjä luontevahvuuksia kirjattiin ylös

Huomaa omat onnistumisen hetkesi - lomakkeen sydämiin. Lisäksi lomakkeeseen sai kirjata muita itsessään tunnistamiaan luontevahvuuksia.

Kannustimme varhaiskasvattajia tutustumaan tarkemmin omiin luontevahvuuksiinsa myös ilmaisen Via-vahvuustestin kautta. Kyseinen testi on luontevahvuuksien mittaamiseen VIA - filosofian pohjalta kehitetty ilmainen luontevahvuuskysely, joka pohjautuu tieteelliseen tutkimukseen luontevahvuuksista. Testi antaa kattavan ja valmiin kuvan vastaajan vahvuuksista ja niiden yksilöllisestä järjestyksestä (Sandberg 2017, 1). Omaan kehittämiskokonaisuuteemme osaksi työskentelyä päädyimme kuitenkin valitsemaan VIA-testin sijaan lyhyemmän luontevahvuustestin, jonka kautta varhaiskasvattajat pääsisivät tutustumaan omiin luontevahvuuksiinsa. Siirtyessämme etätyöskentelyyn, siirsimme yhdessä tehtävän leikkimielisen lyhyen luontevahvuustestin osaksi itsenäisesti tehtäviä teeman 1 toiminnallisia harjoitteita. Tällöin myös tehtävä muutettiin teemaan 1 sopivaksi, eli lyhyt luontevahvuustesti vaihtui lyhyeen omien luontevahvuuksien pohdintatehtävään. Päädyimme tähän ratkaisuun, sillä tarkoituksemme toiminnallisten harjoitteiden kautta oli valmiiden vastausten antamisen sijaan herättellä varhaiskasvattajia pohtimaan omia vahvuuksiaan ja niiden näkymistä omassa työssään. Lyhyemmän pohdintatehtävän kautta varhaiskasvattajat pääsivät pohtimaan ja arvioimaan itse omia luontevahvuuksiaan. Ja me saimme arvokasta tietoa, siitä millaisia luontevahvuuksia varhaiskasvattajat itse itsessään tunnistavat ja millaiseksi he itse kokevat luontevahvuustyöskentelyn.

Teeman 1 viikoilla 2-3 siirryimme omien luontevahvuuksien pohtimisesta havainnoimaan, tunnistamaan ja sanallistamaan luontevahvuuksia oman tiimin sisällä. Viikkoteemaa varten varhaiskasvattajat saivat jokainen askarrella itselleen vahvuussydämen, johon muut tiiminjäsenet kävivät kirjoittamassa havaitsemiaan ja tunnistamiaan luontevahvuuksia. Viikon 3 päätteeksi nämä vahvuudet käytiin yhdessä tiimissä läpi. Tavoitteena oli, että jokainen varhaiskasvattaja pääsi harjoittelemaan luontevahvuuksien tunnistamista, havainnoimista sekä sanallistamista. Samalla jokainen sai vahvan ja henkilökohtaisen kokemuksen siitä, kuinka suuri voima positiivisella palautteella ja vahvuuksien huomioimisella on arjen keskellä.

Teeman 1 lopuksi varhaiskasvattajat arvioivat omaa osaamistaan sähköisellä kyselyllä. Sähköisen kyselyn osalta on huomioitavaa, että vastaajien määrässä alkukartoituksen sekä teeman 1 jälkeen oli suuri muutos. Kun alkukartoituskyselyyn vastasi 25 henkilöä saapui teeman 1 kyselyyn vastauksia vain 13. Vaikka vastausten määrä laskikin olennaisesti, olimme työskentelyn tavoitteiden kannalta katsottuna todella tyytyväisiä saamiimme tuloksiin. Teeman 1 jälkeen vastaajat kokivat suurelta osin, että niin omien luontevahvuuksien sekä onnistumisten tunnistaminen kuin myös tiimin osalta näiden asioiden tunnistaminen oli tarpeellista sekä mielenkiintoista. Avoimia vastauksia tuli runsaasti ja pääsääntöisesti kokemukset olivat positiivisia.

Kysyessämme miltä varhaiskasvattajista tuntui pysähtyä tunnistamaan omia sekä työyhteisön onnistumisen hetkiä ja luontevahvuuksia, nousivat seuraavanlaiset asiat vastaajilta:

”Positiivinen kokemus, pitäisi enemmänkin tehdä tällaista”

”Ihanalta. Tavallaan sen onnistumisen hetki tuli elettyä ja koettua uudelleen, kun sitä pysähtyi myöhemmin pohtimaan.”

”Tarpeelliselta. Harmillisen usein työssäni koen riittämättömyyttä ja kyseenalaistan omaa osaamistani. Kun pysähtyi todella miettimään vahvuuksiaan ja kun niitä löytyikin useampia, tuntui se lohdulliselta ja voimaannuttavalta.”

”Hyvältä. Aikuisetkin tarvitsevat positiivista palautetta ja nähyksi tulemistä työyhteisössä vastapainoksi kiireelle ja riittämättömyyden tunteelle.”

- Minä työyhteisössä ja tiimini jäsenenä -kysely

-

Avointen vastausten perusteella näyttäytyi, että vahvuuksien sekä onnistumisten hetkien tunnistaminen koettiin varsin helpoksi. Joukkoon mahtui kuitenkin myös vastauksia, joista kuvastui tunnistamisten haasteellisuus:

”Vähän haasteelliselta. Omia vahvuuksia ei ole aina helppo tiedostaa”

”Alkuun hankalalta, mutta näitä on kyllä hyvä mieltä, tasaisin väliajoin.”

”Tiimi on vielä uusi, joten tämä oli vaikeampaa. Tälle tarvitsisi enemmän aikaa.”

- Minä työyhteisössä ja tiimini jäsenenä -kysely

Kuten Venninen (2009) kirjoituksessaan nosti esille varhaiskasvatuksessa yhtenä toiminnan kehitystä haastavana erityispiirteenä henkilökunnan vaihtuvuuden, voimme todeta tämän näyttäneen myös oman opinnäytetyömme kohdalla. Yksi varhaiskasvattajista selkeästi ilmaisi palautteessaan uuden työtiimin kohdalla tehtävien toteuttamisen haastavampana kuin tutun tiimin kanssa olisi ollut.

Kun pysähdymme vertailemaan Teeman 1 kyselyn tuloksia alkukartoituksen tuloksiin voimme todeta omien onnistumisten havainnoimisen sekä positiivisen palautteen antamisen pysyneen melko samalla tasolla kuin alkukartoituksessa. Työskentelyn jälkeen omia onnistumisiaan

havaitti ja itselleen positiivista palautetta usein tai jatkuvasti antoi 76,9 %. Tämän teeman toiminnallisissa tehtävissä oman tiimin jäsenten onnistumisten havainnointia sekä positiivisen palautteen antamista harjoiteltiin heidän luontevahvuuksien tunnistamisen kautta. Työskentelyn jälkeen oli ilahduttavaa huomata, miten alkukartoituksen tulos 72 % oli kehittynyt niin, että kaikki (100 %) kyselyyn vastanneet kokivat havaitsevansa onnistumisia omassa työyhteisönsänsä joko usein tai jatkuvasti. Myös työyhteisölle positiivisen palautteen antamisen tulos oli kohonnut hivenen, joskin maltillisemmin, alkukartoituksen tuloksesta. Positiivista palautetta työyhteisön jäsenille usein tai jatkuvasti koki nyt antavansa 69,2 % antavansa.

Vaikka kyselyiden vastausmäärät poikkeavatkin suuresti toisistaan, oli niin omien kuin myös työtovereiden luontevahvuuksien tunnistamisen tuloksissa alkukartoituksen sekä teeman 1 työskentelyn jälkeisen kyselyn vertailussa havaittavissa myönteistä kehitystä. Molemmissa tapauksissa prosenttiosuus oli nimittäin kasvanut. Omien luontevahvuuksien tunnistamisen osalta alkukartoituksen 80 % oli noussut 92,3 prosenttiin. Kun puolestaan työyhteisön luontevahvuuksien osalta kasvu oli vieläkin suurempaa. Työskentelyn jälkeen erittäin hyvin tai hyvin luontevahvuuksia työtovereissaan koki tunnistavansa 92,3 % vastaajista. Nousua alkukartoituksen kyselystä oli peräti 16,3 %.

Kuten jo aiemmin kävi ilmi, koettiin alkukartoituksessa työyhteisön ja tiimin sisällä luontevahvuuksien sanallistaminen ilmeisen hankalaksi ja juuri siksi erityisesti tämän osa-alueen kehitys kyselyiden perusteella oli varsin ilahduttavaa. Alkukartoituksen perusteella vastaajista 30 % koki osaavansa luontevahvuuksien sanallistamisen työyhteisön jäsenelle hyvin tai erittäin hyvin. Teeman 1 työskentelyn jälkeen tulos oli kuitenkin noussut 53,9 prosenttiin. Huomioitavaa kuitenkin on, että lähes kolmannes vastaajista koki työskentelyn jälkeen osaavansa sanoittaa työtoverille tämän luontevahvuuksia vain hieman.

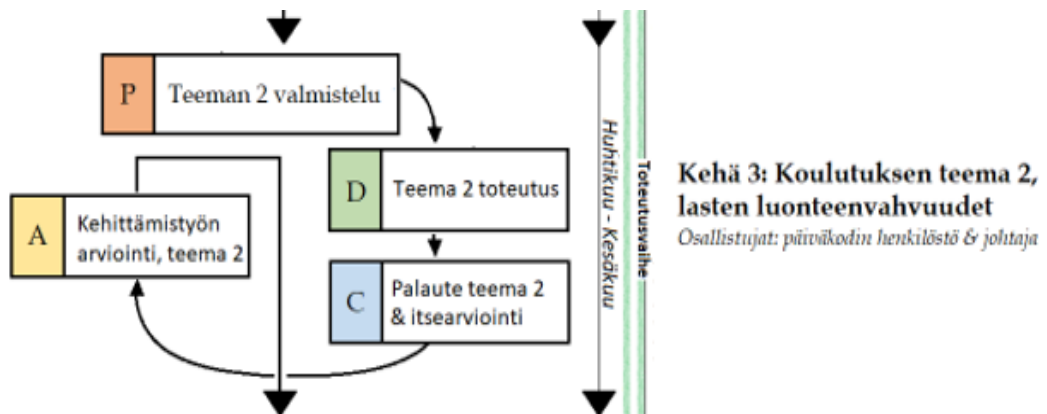
Oman henkilökohtaisen sekä tiimin sisäisen työskentelyn jälkeen peilattaessa edellä mainittujen aihealueiden merkityksellisyyttä nimenomaisesti työyhteisöön liittyen oli ilo huomata, että positiivista ja kannustavaa ilmapiiriä työyhteisössä piti erittäin merkityksellisenä kaikki (100 %) kyselyyn vastanneet, prosenttiosuuden kasvaessa 8 yksikköä. Myös positiivisen palautteen antamisen osalta erittäin merkityksellisenä asiaa pitävien osuus oli nousujohteinen, ollen työskentelyn jälkeen 92,3 %. Onnistumisten havaitsemisen ja näkyväksi tekemisen työyhteisössään erittäin merkitykselliseksi kokevien osuus kuitenkin laski alkukartoituksen 84 prosentista 76,9 prosenttiin. Merkitykselliseksi asian kokevien määrä kuitenkin nousi niin, että kaikki (100 %) kyselyyn vastaajista pitivät asiaa joko merkityksellisenä tai erittäin merkityksellisenä.

Teeman 2 toiminnallisten tehtävien suunnittelua ja toteutusta ajatellen, koimme palautteen perusteella, että tehtävienne tyyli ja toteutus vaikutti toimivalta. Antamamme tehtävät koettiin helppoina ja samalla hyödyllisinä. Saimme palautteessa vinkkiä ajan riittämättömyydestä sekä keväästä hankalana ajankohtana tällaiselle työskentelylle. Työskentelyn ajankohtaan

emme voineet enää tässä vaiheessa vaikuttaa, mutta työskentelyaikatauluun onnistuimme lisäämään joustavuutta. Muutoin jatkoimme siis eteenpäin toiminnallisten harjoitteiden suunnittelua ja rakentamista saamamme positiivisen palautteen pohjalta. Uusia ideoita tai muutostoi-veita työskentelyyn ei teeman 1 jälkeen ilmennyt.

4.4 Koulutuksen teema 2: Lasten luontevahvuudet

Toukokuussa 2021 siirryimme koulutuksemme toiseen pääteemaan eli lasten luontevahvuuk-siin (Kuvio 9). Aloitimme teeman 2 valmistelun jo huhtikuun 2021 viimeisellä viikolla, ennen edellisen teeman päättymistä hyödyntäen teeman valmistelussa alkukartoituskyselyn tuloksia sekä varhaiskasvattajien palautteen perusteella. Palautteen perusteella päädyimme jatkamaan koulutuskokonaisuuden toteuttamista suunnitellusti.

Kuvio 9. Lasten luontevahvuudet (teema 2)

Teeman 2 toiminnallisten harjoitteiden pohjaksi olimme valinneet lasten havainnoinnin, sillä havainnointi menetelmänä on hyvin olennainen osa varhaiskasvatuksen arkea ja toimii pohjana kaikelle toiminnalle. (Koivunen & Lehtinen 2016, 15). Tähän kaikille varhaiskasvattajille tuttuun menetelmään halusimme tuoda koulutuksemme toiminnallisten harjoitteiden kautta uutena ulottuvuutena lasten luontevahvuuksien havainnoinnin. Lasten luontevahvuuksien havainnointi ei vaadi erillistä havainnointitilannetta, vaan luontevahvuuksia voi havainnoida lapsen muun toiminnan ja kehityksen havainnoinnin ohessa, sillä luontevahvuudet eivät ole lapsesta erillisiä, vaan kulkevat mukana lapsen arjessa (Trogen 2020, 125).

Se kuinka havainnoimme lasta arjessa voi kuitenkin vaihdella paljonkin varhaiskasvattajasta riippuen. Siihen mitä ja miten havainnoimme lasta vaikuttavat myös varhaiskasvattajan omat ennalta muodostetut kokemukset, mielipiteet ja käsitykset lapsesta. Sekä varhaiskasvattajan vireystila ja jaksaminen havainnointihetkellä. (Koivunen & Lehtinen 2016, 65-68.) Koulutuksemme ajatuksena oli lähteä vahvistamaan koko yhteistyöpäiväkodin varhaiskasvattajien

osaamista, joten teemassa 2 lähdimme sukeltamaan aiheeseen kaikille yhteisen itse suunnittelemiemme case - tehtävien kautta. Valitsimme tapausharjoitteen eli case-tehtävän siksi, että koulutuskokonaisuuteemme osallistuvat varhaiskasvattajat toimivat hyvin erilaisissa lapsiryhmissä ja eri-ikäisten lasten kanssa. Havainnointi on hyvin erilaista riippuen lapsen iästä, kehitysvaiheesta sekä lapsiryhmästä riippuen. Case-tehtävän kautta kaikki varhaiskasvattajat lähtivät työstämään teemaa samasta lähtökohdasta, ilman ennakkokäsityksiä tai aikaisempia havaintoja lapsista tai heidän toiminnastaan. Samalla yhteisen harjoitteen kautta kaikilla varhaiskasvattajilla oli sama tieto case-lapsesta käytettävissään, mikä loi pohjan tasavertaiselle yhteiselle keskustelulle case-lasten luontevahvuuksista.

Itse suunnittelemiemme case-tehtävien kautta varhaiskasvattajat pääsivät harjoittelemaan luontevahvuuksien tunnistamista itselleen vieraissa lapsissa ja erilaisissa arjen tilanteissa. Ensimmäinen case - lapsi kuvaus kertoi 2,5-vuotiaasta Millasta, joka päivittäin selasi lempikuvakirjaansa eläimistä muistellen, tutkien, tarkastellen ja nimeten eläimiä. Case kuvauksen tilanteessa Milla on kiinnostunut isosta linnusta lempikuvakirjassaan ja haluaa oppia sanomaan linnun nimen, kirjan kuvassa on strutsi. Vaikea sana, mutta sinnikäs Milla kysyy, ihmettelee, maistelee ja toistaa linnun nimeä, ”rusti, strusi, rusit, strusti, rutsi.....Strutsi!” Milla on hyvin onnellinen, kun saa sanottua linnun nimen oikein. Toinen case - lapsi kuvaus kertoi 4- ja 5-vuotiaista Kallesta ja Hillasta, jotka rakentavat hiekkalaatikkoon autorataa. Kalle ja Hilla yhdessä tuumin rakentavat autorataa ja kaivavat suuren kuopan autoille. Lapsia kiinnostaa se kuinka syvän kuopan voi kaivaa, ja voiko tehdä suuren tunnelin hiekkalaatikon reunan alitse. Tuumasta toimeen, mutta työtä onkin enemmän kuin Kalle ja Hilla osasivat odottaa, ja kohta on apuvoimia paikalla. Tämän yhteistyön tuloksena hiekkaa tuntui olevan enemmän hiekkalaatikon ulkopuolella kuin sisällä ja hiekkalaatikon reunan alitse oli kaivettu tunneli. Pohdintaan halusimme tällä case-kuvauksella nostaa sen, miten sinä varhaiskasvattajana olisit nähnyt tilanteen ja reagoi siihen. Olisitko toiminut kuten case-kuvauksen varhaiskasvattaja, joka omalla toiminnallaan lähti mukaan lasten projektiin ja huolehti, että projektin lopuksi kaikki hiekka palautettaisiin hiekkalaatikkoon?

Molemmat case-kuvaukset suunniteltiin tarkoituksella siten, että ne herättäisivät tunteita, ajatuksia ja pohdintaa siitä miten itse varhaiskasvattajana tilanteessa reagoisi tai toimisi. Tätä kautta halusimme herätellä varhaiskasvattajia tiedostamaan omia toimintamallejaan ja -ajatuksiaan. Lisäksi halusimme haastaa varhaiskasvattajia pohtimaan omaa suhtautumistaan case-kuvausten kautta esitettyihin tilanteisiin ja näkemään luontevahvuudet lapsessa, vaikka lapsen toiminta ei aina olisikaan varhaiskasvattajan toiveiden ja odotusten mukaista. Tämän lisäksi case-tehtävän tavoitteena oli toimia yhteistyöpäiväkodin varhaiskasvattajille ensimmäisenä askeleena lasten luontevahvuuksiin tutustumisessa. Molempiin case lapsi - tehtäviin liittyi myös pohdintatehtävä, jossa pohdittiin sitä, millaisia vahvuuksia case-lapsella on, miten vahvuudet näkyvät ja voisiko vahvuuksia hyödyntää päiväkotiarjessa tai toiminnassa. Tätä pohdintaa käytiin niin yksin kuin myös yhdessä oman tiimin kanssa. Teeman 2 teemaviikolla 4 case-lasten

luontevahvuuksia pohdittiin ensi alkuun itsenäisesti samalla tutustuen lasten luontevahvuuksiin lasten luontevahvuustaulukon avulla. Teemaviikolla 5 nämä havainnot koottiin yhteen tiimissä keskustellen ja kooten yhdessä tunnistetut luontevahvuudet case-lasten luontevahvuuksien koontilomakkeelle.

Työskentelyn tueksi kokosimme lasten luontevahvuustaulukkoon 16 Lotta Uusitalo-Malmivaa-
ran ja Kaisa Vuorisen Huomaa Hyvä! - julisteessa (2016) esiintyvää luontevahvuutta. Tähän lasten luontevahvuustaulukkoon avasimme lasten luontevahvuuksia yleisesti varhaiskasvatusikäisen lapsen kehitystason ja arjen näkökulmasta niin, että sama luontevahvuustaulukko oli sovellettavissa niin päiväkodin pienten, että isompien lasten kohdalla.

Case -tehtävien jälkeen siirryttiin harjoittelemaan oman ryhmän lasten luontevahvuuksien havainnoimista ja tunnistamista. Tehtävänanto oli sama kuin case-lasten kohdalla, vain kohde-ryhmä muuttui case-lapsista oman ryhmän lasten havainnointiin. Tehtävänä oli havainnoida ja tunnistaa jokaisessa oman lapsiryhmän lapsessa 1-2 luontevahvuutta. Pohjana tehtävässä käytettiin kokoamaamme lasten luontevahvuudet koontilomaketta, johon lapsissa havainnoidut ja tunnistetut luontevahvuudet kirjataan ylös, jotta näihin voidaan aina tarvittaessa palata. Tärkeää oli myös tiimissä yhteisesti sopia mihin luontevahvuuksien koontilomake sijoitetaan, jotta se on nopeasti saatavilla ja siihen voi lisätä uusia luontevahvuuksien sitä mukaan kuin niitä lapsessa tunnistaa. Lapsen luontevahvuuslomake suunniteltiin työvälineeksi varhaiskasvattajille arjessa käytettäväksi myös kehittämistyömme ulkopuolella. Koulutuksen kautta otimme käyttöön lasten luontevahvuuksien koontilomakkeen. Lomakkeeseen koulutuksen aikana ylös kirjattuja lasten luontevahvuuksia voi myöhemmin hyödyntää luontevahvuustyöskentelyssä yhdessä lasten kanssa. Tai nostaa osaksi keskustelua ja yhteistyötä lapsen vanhemman tai huoltajan kanssa.

Teeman 2 lopuksi varhaiskasvattajat arvioivat omaa osaamistaan sähköisellä kyselyllä. Teeman 2 kyselyn kohdalla vastausten vertailu muodostui edelleen yhä epäluotettavammaksi, sillä vastuksia tämän teeman kyselyyn saatiin ainoastaan 5 kappaletta. Jos tästä huolimatta tarkastelemme vastauksien prosenttilukuja, voimme todeta, että kaikki kyselyyn vastanneet kokivat havaitsevansa lasten onnistumisia sekä antavansa positiivista palautetta heille usein tai jatkuvasti. Kyselyn mukaan niin lasten onnistumisten havaitseminen sekä tunnistaminen kuin myös näiden sanallistaminen lapselle koettiin myös helpoksi. Kaikki kyselyyn vastanneet kokivat myös tunnistavansa lasten luontevahvuudet sekä osaavansa sanoittaa nämä lapselle joko hyvin tai erittäin hyvin.

Koska opinnäytetyömme yhtenä päätavoitteena oli toimintakulttuurin kehittäminen yhteistyöpäiväkodissa, liitimme teeman 2 kyselyyn myös kysymykset lasten luontevahvuuksien tunnistamisesta ja sanoittamisesta haastavissa tilanteissa sekä lasten luontevahvuuksien huomioidmisesta ja hyödyntämisestä arjen toiminnoissa, kuten esimerkiksi siirtymätilanteissa. Teeman

2 työskentelyn jälkeen vastauksista näkyi, että kyselyyn vastanneet henkilöt kokivat hallitsevansa nämä joko hyvin tai erittäin hyvin. Pyysimme vastaajia myös arvioimaan positiivisen ja kannustavan ilmapiirin merkitystä, onnistumisten ja hyvien hetkien havainnoimisen ja näkyväksi tekemisen merkitystä sekä positiivisen palautteen antamisen merkitystä omassa työssä. Tässä kohdassa kyselyyn vastanneet olivat hyvin yksimielisiä, sillä jokaisen kysymyksen kohdalla nämä olivat kaikille vastaajille erittäin merkityksellisiä asioita.

Kaiken kaikkiaan Teeman 2 kyselyn avoimista vastauksista huokui positiivinen asenne. Lasten luontevahvuuksien sekä onnistumisen hetkien tunnistaminen koettiin opettavaisena, omaa työtä rikastuttavana sekä merkityksellisenä ja tarpeellisenä asiana:

”positiivinen asenne ja lapselle onnistumisen kertominen lisäävät motivaatiota”

”Omaa työtä rikastuttavaa ja lapsille näkyväksi tekeminen tärkeää”

-Minä lasten vahvuuksien havainnoijana -kysely

4.5 Palautekysely ja -haastattelu

Toiminnallisen työskentelyn jälkeen teetimme vielä varhaiskasvattajille palautekyselyn, jossa keskityimme avoimin kysymyksiin tiedustelemaan palautetta koulutusmateriaalista, toiminnallisista tehtävistä ja niiden toteutuksesta sekä työskentelyn hyödyistä omaan työhön ja osaamiseen liittyen. Samassa yhteydessä keräsimme myös toiveita ja ajatuksia jatkotyöskentelyä tukevan vinkkivihkon työstämiseen. Saamaamme palautetta käytimme pohjana jatkotyöskentelyoppaan, vinkkivihkon, suunnittelu- ja kokoamisvaiheessa.

Palautteessa nousi esille, että useimmat kyselyyn vastanneet kokivat työskentelyn hyödylliseksi oman osaamisen kehittymisen kannalta. Positiivisen pedagogiikan sekä luontevahvuuksien osaamisen koettiin vahvistuneen työskentelyn aikana:

”Selkeät luontevahvuuksien kuvaukset ovat olleet suuri apu mm. haastavasti käyttäytyvien lasten vahvuuksien tunnistamisessa.”

”Positiivisen palautteen antamisen merkityksen korostuminen, haastavasti käyttäytyvien lasten vahvuuksien bongaminen ja niiden sanoittaminen.”

-Minä varhaiskasvattajana palautekysely

Omassa toiminnassa sekä ajatusmaailmassa havaittiin myös muutoksia:

”Työskentelyn aikana vahvistui ajatusten ja toiminnan suuntautuminen kohti positiivista pedagogiikkaa”

”Ymmärsin, että vahvuuksien havainnoimista pitää harjoitella ja luoda käytänteitä, joiden avulla se toteutuu.”

-Minä varhaiskasvattajana palautekysely

Työskentelyn aikana opittua koettiin myös pystyvän hyödyntämään omassa työssä:

”Ensi kaudella tuomme vahvuuspedagogiikkaa entistä näkyvämmäksi ryhmässämme.

Sain intoa ottaa vahvuusajattelun konkreettisemmin käyttöön toimintakauden aikana. Uskoisin tämän auttavan pedagogisten asiakirjojen täyttämässä.”

-Minä varhaiskasvattajana palautekysely

Koska sähköiseen kyselyyn saapui ainoastaan 6 vastausta, päädyimme toteuttamaan myös 2 palautehaastattelua Microsoft Teamsin välityksellä. Näihin kahteen palautekeskusteluun osallistui yhteensä 10 varhaiskasvattajaa. Keskustelut olivat onnistuneita. Saimme varhaiskasvattajilta runsaasti palautetta ja kuulimme heille työskentelyn aikana mieleen nousseita asioita. Haastatteluista kuvastui vahvasti varhaiskasvattajien halu ja motivaatio kehittää omaa osaamistaan luonteenvahvuuksien sekä positiivisen pedagogiikan saralla.

Palautekeskustelussa keskusteltiin paljon siitä, mikä vaikutus tiimille ja työyhteisölle oli ollut, kun luonteenvahvuuksia tunnistettiin tiimin jäsenissä. Yllättäviä luonteenvahvuuksia nousi esille, vahvuuksia, joita henkilöt itse eivät välttämättä itsessään edes nähneet. Myös työskentelyilmapiirin kerrottiin olleen rento, iloinen ja vapautunut kun olivat keskenään toisia kehuneet.

”Oli tosi myönteinen vaikutus, että kun tiimikaverin kanssa piti kehua toista mitä tosi harvoin tulee tehtyä et oikeesti mietin et mitä kaikkee hyvää susta oikeesti löytyy ni vitsi menttiin hyvissä tunnelmissa se loppu päivä, ku oltiin oikein kehuttu toisiamme.”

Palautehaastattelu 6.8.2021

Keskustelussa pohdittiin myös sitä, miten tärkeää toimintaa on ylläpitää ja ylipäänsä miten tärkeää on teoreettisen oppimisen rinnalla lähteä asioita myös tuomaan käytännössä arkeen. Koettiin tärkeäksi niin omien vahvuuksien kuin myös tiimin vahvuuksien havainnointi ja sanoittaminen. Pohdittiin myös omaa vaatimatonta luonnetta, kun tiimikaverit kertoivat havaitsemistaan vahvuuksista. Omien vahvuuksien tunnistaminen näyttäytyikin olevan haastavampaa kuin toisen henkilön vahvuuksien tunnistaminen. Useampi varhaiskasvattaja ilmeisimmin häkeltyi positiivisessa mielessä toisten varhaiskasvattajien häneen kohdistuneiden vahvuuksien havainnoista.

Varhaiskasvattajilla heräsi ajatuksia myös luontevahvuusajattelun hyödyntämisestä arjen haastavissa tilanteissa. Onnistuttiin havaitsemaan miten oma suhtautuminen positiivisen ajattelun kautta voi muuttaa haastavan tilanteen täysin toisen näköiseksi. Esimerkiksi nähdäänkö haastavan käytöksen takaa luontevahvuus, kuten esimerkiksi lapsessa kumpuava määrätietoisuus tai sinnikkyys, jotka itsessään ovat hyvinkin toivottuja vahvuuksia lapsen kehityksen sekä oppimisen näkökulmasta. Varhaiskasvattajat näkivät hyvin koulutuskokonaisuutemme alkuun sysäävän tarkoituksen, jossa tarkoituksena oli herättää ajatuksia esimerkiksi varhaiskasvattajan omasta asennoitumisesta ja toimintatavoista. Prosessin koetaan olevan pitkä ja tietoinen matka omiin ajatuksiin ja toimintaan, joka lähtee liikkeelle hyvinkin pienistä askelista:

”oman näkökulman tai tulokulman muuttaminen vaatii keskustelua ja omienkin asetusten uudelleen järjestämistä ... jos mä olisi sanonu et ”lopeta” tai mä sanonki et ”hei, tuutsä vähän tänne et mul on asiaa”, ni miten se tilanne, et mihin se johtaa se et mä pyysinki kivasti johtiki positiivisempiin seurauksiin... mut se voi olla pitkä prosessi...”

Palautehaastattelu 6.8.2021

Yksi tiimi kertoi hyödyntäneensä koulutuskokonaisuutemme viimeistä tehtävänantoa, eli oman ryhmään lapsien luontevahvuuksien havainnoimista, tuoden näkyväksi tekemänsä havainnot myös lapsille.

” vielä viimeisiin kortteihin lapsille, jotka annettiin sitte läksyäisiks ni liitettyä vahvuuksia, et oli ihanaa et me vielä viime metreillä oikeesti mietittiin niitä lasten hyviä puolia ja saatiin ne vielä ihan konkreettisesti näkyviin, et niist jäi lapsillekin kiva muisto.”

Palautehaastattelu 6.8.2021

Tämä palaute kuvastaa hienosti työskentelyyn sitoutumista, kun asioita on lähdetty viemään eteenpäin ja harjoituksen kautta tehtyjä havaintoja hyödynnetty sekä tuotu näkyväksi myös ryhmän lapsille.

Kuten kyselyn vastauksissa korostui haastatteluissakin työskentelyn ajankäytölliset haasteet. Ajankohtana kevät koettiin kiireisenä eikä aikaa tehtävien tekemiseen tuntunut löytyvän tarpeeksi. Tehtävien sekä kyselyiden koettiin vievän paljon aikaa. Harjoitteisiin sekä materiaaleihin oltiin tästä huolimatta varsin tyytyväisiä. Materiaali koettiin pääosin kattavana ja laadukkaana. Eriäviä mielipiteitä tuli esille lähinnä harjoitteiden laajuuteen liittyen. Osa varhaiskasvattajista koki harjoitteet sopivan laajoina ja arjen työhön istuvina, kun taas osa varhaiskasvattajista koki harjoitteet liian laajoina ja osan myös turhan paljon kirjaamista vaativina ”koulutehtävinä”. Koulutuskokonaisuuden rakenne sai kuitenkin runsaasti positiivista palautetta. Eteneminen omien sekä tiimin vahvuuksien kautta koettiin avartavaksi. Näin varhaiskasvattajat saivat omakohtaisen kokemuksen siitä, miten motivoivaa oli saada positiivista palautetta sekä kuulla muiden havaintoja omista vahvuuksista.

Kuten aiemmin luvussa 3 nostimme esiin tiedostamisen sekä reflektion merkityksen oman toiminnan kehittymisen kannalta oli työskentelymme tuloksissa nähtävissä yhteneväisyyttä Koiviston (2007) tutkimustulokseen, jossa varhaiskasvattajat olivat työskentelyn aikana lähteneet refleктоimaan arjen tilanteissa tapahtuneita asioita. Palautekeskusteluissa useampi koulutukseen osallistunut varhaiskasvattaja ilmaisi oman toiminnan sekä ajatusmaailman muovautuvan tiedostamisen ja reflektion kautta, ollen pitkälinen, jatkuva prosessi oman ammatillisuuden kehittymisessä. Yksi työskentelymme sekä palautehaastatteluun osallistuneista varhaiskasvattajista kertoi miten ajallisesti ei ollut löytänyt mahdollisuutta toiminnallisten tehtävien työstämiseen kevään aikana, mutta oli kuitenkin lukenut ja perehtynyt lähetettyihin tehtävänantoihin ja materiaaleihin. Jo pelkästään tehtävänantoihin perehtyminen oli nostanut ajatuksiin teemojen asioita, jotka kulkivat ”takaraivossa” mukana oman työskentelyn rinnalla. Kuten aiemmin olemme todenneet, vaatii toimintakulttuurin kehittyminen toivottuun suuntaan koko työyhteisön sisäistä reflektiota. Oman työskentelymme kohdalla usein esiinnousseena kompastuskivenä tässä oli aikataululliset haasteet.

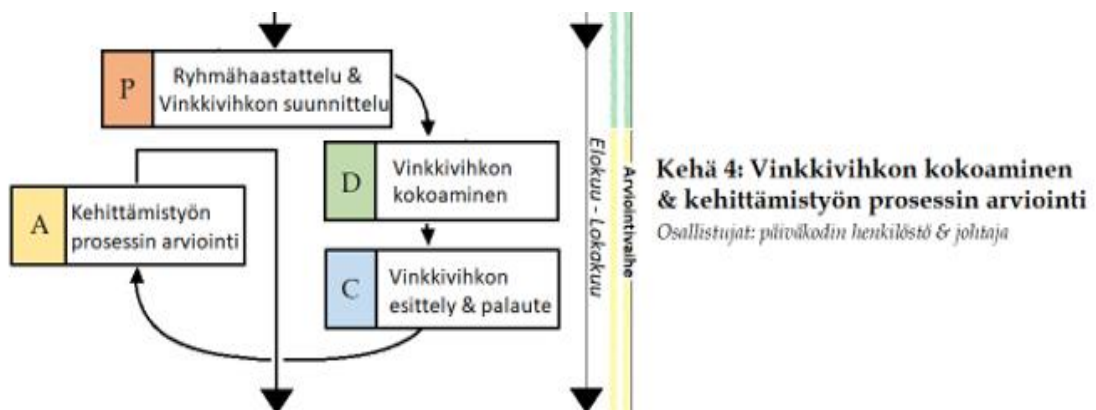
5 Positiivisen pedagogiikan ja luontevahvuuksien vinkkivihkonen

Koulutuskokonaisuuden päätteeksi ja osana kehittämistyömme kokonaisuutta suunnittelimme ja kokosimme pienen vinkkivihkosen varhaiskasvattajille lasten luontevahvuuksien harjoitteluun ja työstämiseen yhdessä lasten kanssa. Tämä vinkkivihkonen on tarkoitettu varhaiskasvattajille luontevahvuustyöskentelyn ja luontevahvuuksien työstämisen tueksi. Vinkkivihkonen toimii siltana lasten luontevahvuuksien havainnoinnista kohti lasten kanssa luontevahvuuksiin tutustumista ja niiden työstämistä sekä näkyväksi tekemistä.

Vinkkivihkosessa lähdetään liikkeelle luontevahvuuksiin yhdessä tutustumisesta. Yhdessä varhaiskasvattajien ja lasten kanssa luontevahvuuksien maailmaan lähtee mukaan seikkailemaan ystävämme Papukaija Papu, joka tuo varhaiskasvattajille vinkkejä ja ideoita luontevahvuustyöskentelyyn. Ystävämme Papukaija Papu on myös hyvin kiinnostunut itse oppimaan lisää luontevahvuuksista ja haluaa mennä mukaan lasten leikkeihin tarkkailemaan, havainnoimaan, kyselemään sekä osallistumaan lasten tekemiseen. Papukaija Papu oppiikin luontevahvuuksia yhdessä lasten kanssa, varhaiskasvattajan sanoittaessa lapsille ja Papukaija Papulle heidän toimintaansa luontevahvuuden näkökulmasta.

5.1 Vinkkivihkosen suunnittelu ja kokoaminen

Vinkkivihkosta lähdimme työstämään ja suunnittelemaan elokuussa 2021 (Kuvio 10). Varhaiskasvattajien toiveiden pohjalta vinkkivihkoseen valikoituivat aiheiksi vinkit arkeen luontevahvuustyöskentelyn aloittamiseksi ja toteuttamiseksi päiväkodin arjessa. Lisäksi vinkkivihkoseen toivottiin kerättävän kirjallisuusvinkkejä luontevahvuuksiin liittyen.

Kuvio 10. Vinkkivihkosen kokoaminen & kehittämistyönprosessin arviointi

Vinkkivihkosen alkuun halusimme nostaa Tiia Trogenin ajatuksen siitä, miten ”Jokaisella lapsella on vahvuuksia. Meidän aikuisten tehtävä on auttaa heitä löytämään omat vahvuutensa”. Lainaus muistuttaa meitä siitä, että jokaisella lapsella on vahvuuksia, vaikka nämä vahvuudet

eivät aina olekaan helposti tunnistettavissa. Tai nämä vahvuudet nousevat esille niissä vuorovaikutustilanteissa lasten kanssa, jotka me varhaiskasvattajat itse koemme haasteellisiksi. Vahvuudet ovat aina läsnä, meidän on vain opittava löytämään ja tunnistamaan niitä.

Vinkkivihkosen ensimmäiseksi aiheeksi nostimmekin luonteenvahvuuksien aarrearkun, jonka ympärille kokosimme ajatuksia siitä, miten lasten onnistumisia voi arjessa huomioida ja tehdä näkyväksi. Ensimmäisessä teemahaastattelussa varhaiskasvattajien kommentteista nousi vahvasti esille se, että he kaipaavat jotain muuta kuin samojen asioiden parissa työskentelyä tai samojen ohjeiden kuulemistä. Tästä syystä halusimme esittää nämä vinkit ja ajatukset lasten onnistumisten huomioimiseen ikään kuin lasten silmin varhaiskasvattajille. Näin myös varhaiskasvattajille jo tutusta ohjeesta kehua ja kannustaa lasta, tulee jotain aivan uutta: *”kun onnistun mä jossakin, taputa tai peukuta. Voit osoittaa minulle monin tavoin, että ansaitseen kehuja”*. Samalla halusimme kannustaa varhaiskasvattajia kohti positiivista toimintaa: *”Sääntöjä ja ohjeita on monenlaisia, joskus myös hieman omituisia. Niitä noudatamme, jotta hommat sujuu, mutta tulethan mukaani kokeilemaan miltä hassuttelu tuntuu”*.

Saatellaksemme varhaiskasvattajat luonteenvahvuuksien maailmaan Papukaija Papun saattelemana valitsimme 16 lasten luonteenvahvuudesta kolme, joita käsittelimme lähemmin. Nämä kolme luonteenvahvuutta olivat uteliaisuus, ystävällisyys sekä ryhmätyötaidot. valitsimme nämä kolme luonteenvahvuutta tarkasteluun, sillä näihin luonteenvahvuuksiin liittyvät taidot ovat hyvin ajankohtaisia varhaiskasvatusikäisen lapsen maailmassa. Samoja taitoja harjoitellaan niin päiväkodin pienimpien kanssa, jotka ovat vasta astumassa rinnakkain leikin ja yhteisleikin ja vuorovaikutuksen maailmaan. Sekä isompien lasten kanssa, jossa yhteisissä leikeissä korostuvat kaveri- ja vuorovaikutustaidot.

Uteliaisuuden valitsimme ensimmäiseksi luonteenvahvuudeksi, sillä ystävämme Papukaija Papu, joka tutustuu luonteenvahvuuksiin lasten kanssa, on luonteeltaan hyvin utelias. Papun uteliaisuus toi Papun lasten leikkejä seuraamaan ja hän haluaa nähdä, tutkia ja kokea kaiken mahdollisen. Papu mielellään myös istuu ikkunalle, seinälle, hyllyn reunalle tai olkapäälle seuraamaan lasten leikkiä sekä ihmettelemään, kyselemään ja keskustelemaan lasten kanssa. Varhaiskasvattaja voi viedä papukaija Papun lasten leikin luo katsomaan, sanoittaa Papun uteliasta toimintaa. Papukaija Papun tutustuminen onkin oiva tapa aloittaa myös luonteenvahvuuksiin tutustuminen.

Toiseksi luonteenvahvuudeksi valitsimme ystävällisyyden. Tämä on taito, jota harjoitellaan varhaiskasvatuksessa lasten kanssa päivittäin. Ystävyys on luonteenvahvuutena myös hyvin laaja ja se voi käsittää mitä tahansa toisen lohduttamisesta, auttamiseen, yhteiseen leikkiin ja tekemiseen tai tavaroiden jakamiseen ja vaihtamiseen yhteisessä leikissä. Ystävällisyyden teemassa voidaankin harjoitella ystävällisyyden kautta kaveritaitoja, tunteita sekä vuorovaikutusta muiden kanssa. Tässä teemassa Papukaija Papu voi lennähtää lasten leikkeihin mukaan ja pohtia

yhdessä lasten kanssa eri tilanteita ja tunteita läpi: mitä tehdä, kun joku itkee, miten voi auttaa kaveria? Pienemmillä Papukaija Papu voi käydä lohduttamassa, silittämässä, auttamassa sekä omalla esimerkillään näyttää mallia lapsille. Papun kanssa voidaan yhdessä lasten kanssa opetella yhteisleikkiä, tavaroiden vaihtamista, antamista sekä kiittämistä.

Kolmanneksi luontevahvuudeksi nostimme ryhmätyötaidot. Papukaija Papuun tutustumisen ja ystävällisyys luontevahvuuden teeman kaveri- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelun jälkeen tuntui hyvin luonnolliselta jatkaa yhteistyöhön ryhmätyötaitojen luontevahvuuden kautta. Ryhmätyötaidot tuovat taas uuden ulottuvuuden lasten vuorovaikutus- ja leikkitaitoihin. Papukaija Papu on niin ikään mukana opettelemassa ryhmätyötaitoja yhdessä lasten kanssa. Papukaija Papu voi osallistua lasten leikkiin yhdessä varhaiskasvattajan kanssa. Leikissä Papukaija Papu keskustelee lasten kanssa rakentamisesta: ”Saanko auttaa rakentamisessa?”, ”Mihin voin laittaa tämän palan? Voinko laittaa tämän palikan tähän?”, ”Mihin tämä kuuluu?” Näin lapset pääsevät ohjaamaan ja auttamaan Papukaija Papua sekä sanoittamaan omaa ja Papun toimintaa.

Jokaiseen näistä laajemmin esitellyistä luontevahvuuksista, olemme keränneet muutaman vinkin toimintaan. Jokaiseen luontevahvuusteemaan löytyy vinkkivihkosesta teemaan sopiva, tulostettavissa ja laminoitavissa oleva, Papukaija Papu.

Luontevahvuuksien lisäksi nostimme vinkkivihkoseen suunnitteluvaiheen alussa keskusteluun nousseen idean vahvuuspuusta. Suunnitteluvaiheessa keskustelimme mahdollisesta varhaiskasvattajien luontevahvuuksien vahvuuspuun rakentamisesta yhteistyöpäiväkodin kahvihuoneeseen. Suunnitteluvaiheessa päädyimme jättämään idean pois kehittämistyön suunnitelmasta, ja keskittymään varhaiskasvattajien omiin luontevahvuuksiin sekä tiimin luontevahvuuksiin. Vallitsevan koronapandemia tilanteen vuoksi koko työyhteisön yhteinen projekti sai väistyä taka-alalle. Nyt vinkkivihkosessa halusimme nostaa vahvuuspuu ajattelun esille uudelleen, tällä kertaa lasten luontevahvuustyöskentelyn ja dokumentoinnin välineenä. Ryhmän vahvuuspuu on toteutettavissa projektimuotoisesti yhdessä lasten kanssa askarrella. Valmiiseen luontevahvuuspuuhun lapset saavat askarrella itselleen luontevahvuuspuun lehden, johon varhaiskasvattajien havainnoimia luontevahvuuksia kootaan lasten nähtäväksi. Myös vanhemmat voidaan ottaa mukaan vahvuuspuun työstämiseen. Tätä varten suunnittelimme valmiin pienen lomakkeen vinkkivihkoseen, jonka voi antaa lapsen vanhemmille tai huoltajille. Tähän lomakkeeseen vanhemmat tai huoltajat saavat kirjoittaa vahvuuksia, joita he omassa lapsessaan ovat tunnistaneet. Nämä vahvuudet lisätään ryhmän vahvuuspuuhun. Vahvuuspuuhun jokaisen lapsen lehteen voidaan kerätä lapsen onnistumisia, luontevahvuuksia, vanhempien näkemyksiä lapsen vahvuuksista tai asioita, jotka lapsi jo osaa. Vahvuuspuu taipuukin sujuvasti ryhmän tarpeisiin ja osaksi toimintaa.

Vinkkivihkosen loppuun nostimme muita ideoita, joilla luonteenvahvuuksia voi nostaa osaksi varhaiskasvatuksen arkea. Nostimme vinkkeihin ideoita musiikkiin, liikuntaan, kädentaitoihin sekä onnistumisten esille nostamiseen. Lisäksi keräsimme vinkkivihkoon linkkejä ja kirjallisuutta luonteenvahvuustyöskentelyn tueksi, sekä tietoa siitä, mistä löytyy lisää materiaalia ja lisävinkkejä arjen toiminnan tueksi. Vinkkivihkosen loppuun lisäsimme koulutuskokonaisuutta varten kokoamamme lasten luonteenvahvuustaulukon sekä luonteenvahvuuksien koontilomakkeen. Alun perin tarkoituksemme oli sisällyttää vinkkivihkoon myös koulutuskokonaisuudessa käytetyt materiaalit ja tehtävät, mutta saamamme palautteen perusteella luovuimme tästä ideasta. Varhaiskasvattajat kokivat, että vinkkivihkonen tulee todennäköisimmin arjessa käyttöön, mikäli se ei ole liian pitkä ja oleellisimpiin asioihin voi palata nopeasti kiireisen arjen keskelläkin.

5.1 Palaute positiivisen pedagogiikan ja luonteenvahvuuksien vinkkivihkosesta

Keräsimme palautteen vinkkivihkosesta lokakuun viimeisellä viikolla. Tällöin varhaiskasvattajat olivat ehtineet tutustumaan vinkkivihkon sisältöön kahden viikon ajan. Aika oli lyhyt, joten vihkoon oli todennäköisesti ehditty vain päällisin puolin tutustumaan. Palautetta kysyttiin sähköisen kyselyn kautta. Vastauksia saimme niukasti, mutta monipuolisesti. Suurelta osin vinkkivihkosen tarjoamia tehtäviä ja ideoita koettiin pystyvän käyttää omassa työssä: *”vihkosessa on monta käytännöllistä ja toteutettavaa ideaa”*. Palautteessa nousi kuitenkin esille myös kokemus, ettei monen vuoden työkokemuksen omaavalle varhaiskasvattajalle löytynyt mitään uusia ideoita ja ajatuksia. Samainen vastaaja kuitenkin huomautti, että alalle juuri valmistuneelle varhaiskasvattajalle vinkkivihkosesta on varmasti hyötyä. Positiivinen palautetta vinkkivihkon koetusta selkeydestä ja monipuolisuudesta oli osaltamme toivottua, sillä tähän nimenomaisesti pyrimme vihkoa työstäessämme.

Vastauksissa mainittiin myös tyytyväisyys siihen, että olimme lisänneet vihkoon ideoita ja ajatuksia myös lisäämään huoltajien osallisuutta päiväkodin arjessa. Tämä oli yksi yhteistyöpäiväkodilta jo koulutuskokonaisuuden suunnitteluvaiheessa noussut ajatus. Työskentelyn toiminnalliseen osuuteen emme tätä lähteneet toteuttamaan vaan päätimme nostaa aiheen esille tässä vinkkivihko -osuudessa. Nostimme vinkkivihkossa esille ajatuksia siitä, miten luonteenvahvuuksien tunnistamista sekä positiivisen palautteen antamista pystyy laajentamaan myös huoltajien kanssa tehtävään yhteistyöhön. Halusimme nostaa tämän esille, sillä kyselytutkimuksessamme sivunneet olimme aiheita kysymällä varhaiskasvattajien huoltajille antamasta huoltajan lapsen kohdistuvasta positiivisen palautteen määrästä. Koulutuksen päätyttyä oli nähtävissä suuntaus, että toiminnallisten tehtävien työstämisen yhteydessä myös huoltajille annettava positiivinen palautteen määrä oli lisääntynyt.

6 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyössä noudatimme ja kunnioitimme Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2019) päätöksen mukaisia hyvän tieteellisen tutkimuksen käytäntöjä sekä ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettisiä periaatteita. Hyvien tutkimuskäytäntöjen mukaisesti huolehdimme, että toimimme opinnäytetyömme prosessin kaikissa vaiheissa noudattaen yleistä huolellisuutta, rehellisyyttä ja tarkkuutta. Haimme tutkimusluvan tutkimuksellemme paikkakunnan käytänteiden mukaisesti vapaamuotoisella hakemuksella. Huomioimme myös sen, että opinnäytetyön kohdistuessa ihmiseen, on tietyissä tilanteissa myös eettinen ennakoarviointi pyydettävä (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6-7).

Opinnäytetyö toteutettiin avoimessa yhteistyössä työelämän ja yhteistyöpäiväkodin kanssa ja tutkimukseen osallistuvat kasvattajat saivat halutessaan nähtäväkseen heistä kerätyt tiedot sekä valmiin opinnäytetyön raportin. Kunnioitimme varhaiskasvattajien ja yhteistyöpäiväkodin toivetta pysytellä tunnistamattomina. Kiinnitimme myös erityistä huomiota kehittämistyön toteutukseen varhaiskasvattajien anonymiteettiä säilyttäen. Samaa huolellisuutta ja tarkkuutta noudatimme kerätyn aineiston keräämisessä, säilyttämisessä ja tulosten raportoimisessa. Opinnäytetyötä varten kerätty aineisto hävitetään asianmukaisesti tietosuoja huomioiden opinnäytetyön valmistumisen päätteeksi. Siihen saakka aineisto säilytetään tietoturvan mukaisesti vain opinnäytetyön kirjoittajien saatavilla.

6.1 Opinnäytetyön eettisyys

Varhaiskasvatukseen suuntautuva opinnäytetyömme lähti liikkeelle yhteistyöpäiväkodin toiveesta kehittää ja vahvistaa varhaiskasvattajien osaamista positiivisesta pedagogiikasta ja lasten vahvuuksien tunnistamisesta. Yhteistyöpäiväkodin toiveesta opinnäytetyömme keskittyi varhaiskasvattajiin, heidän väliseensä vahvuuksien havainnointiin ja työvälineiden antamiseen heille lapsen vahvuuksien tunnistamiseksi. Emme opinnäytetyössämme havainnoineet lainkaan lapsia tai keränneet heistä tietoa, vaan tutkimuksemme kohdentui varhaiskasvattajien omiin kokemuksiin luontevahvuuksia kartoittavien työvälineiden käyttäjinä. Näin ollen tarvetta eettiselle ennakoarvioinnille ei opinnäytetyömme kohdalla ilmennyt.

Eettisen ennakoarvioinnin lisäksi on tutkimuksen kohdistuessa ihmisiin kiinnitettävä huomiota tutkimukseen osallistuvien ihmisten oikeuksiin ja kohteluun (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 8). Kunnioitimme myös yhteistyöpäiväkodin toivetta pysytellä nimettömänä, joten huomioimme tämän myös tutkimukseemme osallistuneiden varhaiskasvattajien kanssa tehtävässä yhteistyössä. Koska kohderyhmänämme oli koko yhteistyöpäiväkodin varhaiskasvattajat ja opinnäytetyöstä oli aluksi sovittu yhdessä päiväkodin johtajan kanssa, kiinnitimme erityistä

huomioita tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuuteen ja kunnioitimme yksilöiden päätöstä jättäytyä tutkimuksen ulkopuolelle.

Tutkimuksemme osallistuneilta varhaiskasvattajilta emme opinnäytetyön prosessin aikana keränneet henkilötietoja, sähköpostiosoitteita tai muita tunnistetietoja itsellemme, vaan kaikki yhteydenpito varhaiskasvattajiin hoidettiin yhteistyöpäiväkodin johtajan ja varajohtajan kautta. Varhaiskasvattajien anonymiteetti huomioitiin myös kehittämistyön aikana kerätyn aineiston ja materiaalin käsittelyssä sekä kehittämistyön raportoimisessa. Myös koulutuksemme liittyvien toiminnallisten harjoitteiden suunnittelussa huomioitiin varhaiskasvattajien anonymiteetti ja varhaiskasvattajia ohjeistettiin täyttämään palautettavat harjoitteet nimettöminä.

Kehittämistyömme kokonaisuuden esittelytilaisuuden yhteydessä huolehdimme, että yhteistyöpäiväkodin johtajan lisäksi myös varhaiskasvattajat saivat tiedon kehittämis- ja tutkimustyöhön liittyvistä oikeuksista, vastuista, kerätyn aineiston käsittelystä sekä osallistumisen vapaaehtoisuudesta (Kuva 1). Varhaiskasvattajat saivat tämän ohjeen myös itselleen sähköisessä muodossa.

Mitä tietoa keräämme opinnäytetyöhömmme?

- Emme kerää tietoja liittyen lapsiin. Myös kasvattajien tehtävien kautta keräämä tieto lapsista ja heidän vahvuuksistaan jää vain kasvattajien käyttöön.
- Emme kerää kasvattajien yhteystietoja tai muita tunnistetietoja. Myös tehtävät, niiden palautukset sekä kyselyt toteutetaan huomioiden kasvattajien anonymiteetti.
- Kerätty materiaali säilytetään opinnäytetyöprosessin ajan ja hävitetään asianmukaisesti tietosuoja huomioiden prosessin päättyessä.
- Opinnäytetyömme suunnitelma sekä valmis opinnäytetyömme kaikkine tuloksineen, yhteenvedoineen sekä johtopäätöksineen on halutessanne luettavissa.
- Osallistuminen on vapaaehtoista, mutta erittäin toivottavaa!

Kuva 1. Mitä tietoa keräämme opinnäytetyöhömmme?

Osana yhteistyötä sovimme, että tutkimukseen osallistuvat varhaiskasvattajat saisivat halutesaan nähtäväkseen heistä kerätyt tiedot, heidän vastaustensa pohjalta tehdyt tulkinnat ja johtopäätökset.

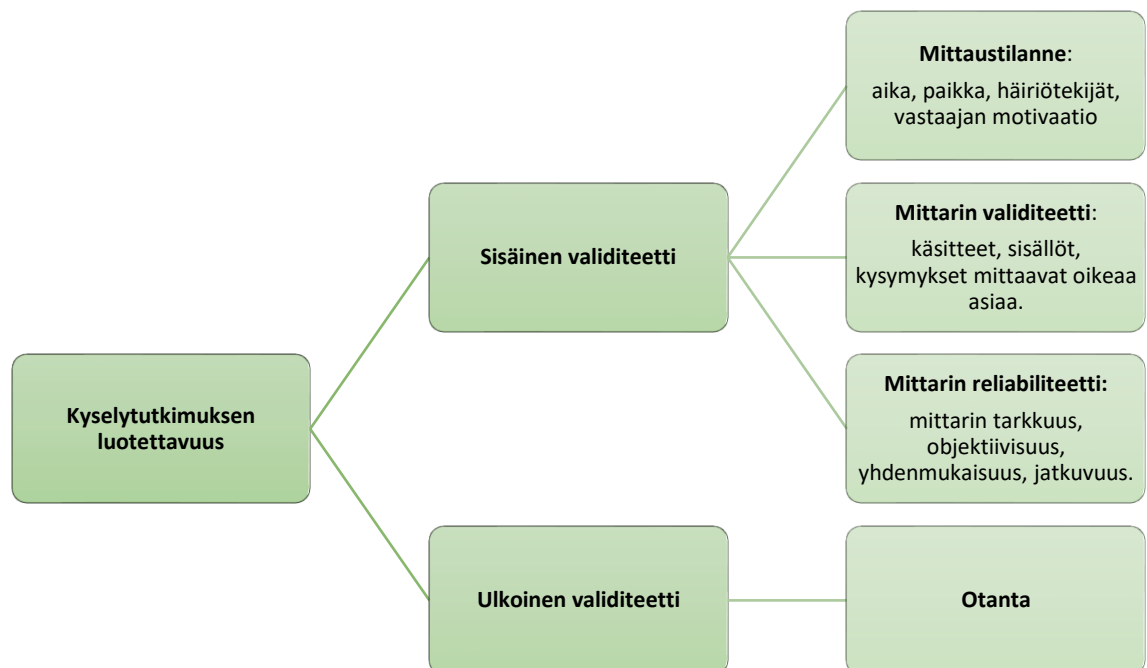
6.2 Opinnäytetyön luotettavuus

Opinnäytetyössämme käytimme sekä laadullisia, että määrällisiä tutkimusmenetelmiä. Vaikka opinnäytetyömme itsessään oli luonteeltaan laadullinen kehittämistyö, kehittämistyöhömmme

liittyvän tutkimuksen menetelmänä käytimme määrällisen tutkimuksen puolistrukturoitua kyselyä. Tästä syystä tarkastelimme opinnäytetyömme luotettavuutta molemmista näkökulmista.

Opinnäytetyön luotettavuutta arvioitaessa ja mitatessa perinteisesti luotettavuutta arvioidaan tulosten pysyvyyden (reliabiliteetin) näkökulmasta sekä siitä näkökulmasta onko menetelmät ja mittarit valittu oikein, jotta saadut tulokset ja päätelmät vastaavat tutkimuksen alussa asetettuihin kysymyksiin (validiteetti) eli tutkitaanko oikeita asioita. (Kananen 2014, 146-147; Saarinen-Kauppinen & Puusniekka 2006b.) Nämä käsitteet, reliabiliteetti ja validiteetti, toimivat kehittämistyömme kyselytutkimuksen tienviittoina, jotka ohjasivat meitä kyselyn rakentamisessa, kysymysten tarkentamisessa sekä kyselyn tulosten luotettavuuden arvioimisessa.

Tutkimuksen luotettavuus rakentuu sisäisestä ja ulkoisesta validiteetista (Kuvio 11). Sisäisen validiteetin huomioimme kyselytutkimuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Omien kokemustemme ja varhaiskasvatuksen osaamisen kautta suuntasimme kyselytutkimuksemme kysymykset koskemaan varhaiskasvatuksen arkea ja työtä. Lisäksi annoimme kyselyn suunnitteluvaiheessa varhaiskasvatuksen koeryhmälle vastattavaksi. Näin saimme kuvan siitä, ovatko kyselyn kysymykset valittu ja muotoiltu siten, että vastaukset antoivat meille kuvan todellisesta tilanteesta ja kehittämistyömme kannalta merkittävistä asioista. Lisäksi saimme arvokasta palautetta ja tietoa siitä, olivatko kyselytutkimuksen ohjeistukset selkeitä ja ymmärrettäviä sekä ymmärsivätkö kaikki koevastaajat kysymykset samalla tavalla kuin me tutkijat ne ymmärsimme.

Kuvio 11. Kyselytutkimuksen luotettavuus (Kajaanin ammattikorkeakoulu, 2021)

Näin varmistimme, että kyselytutkimuksemme mittaa juuri niitä asioita, joita halusimme kyselyllä mitata. Itse kyselyn toteutimme sähköisessä muodossa saadaksemme laajemman ja luotettavamman otoksen kohderyhmän tämänhetkisestä osaamisesta. Lisäksi näin tavoitimme koko kohderyhmän, eli yhteistyöpäiväkodin varhaiskasvattajat, paikasta ja ajankohdasta riippumatta, sekä mahdollistimme varhaiskasvattajille kyselyyn vastaamisen ilman kiirettä ja häiriötekijöitä. Ulkoinen validiteetti, eli otanta, kattoi yhteistyöpäiväkodin koko varhaiskasvatuksen henkilöstön. Vaikka kyselytutkimuksella keräsimme vastaukset yksittäisiltä varhaiskasvattajilta, käsitelimme kerätyn materiaalin kokonaisuutena. Kyselytutkimuksemme kohdistui yhteistyöpäiväkodin varhaiskasvattajien osaamiseen ja sen vahvistumiseen, joten yksittäiset kyselyiden vastaukset tai alkukartoituksen tulokset eivät ole hyödynnettävissä sellaisinaan muissa varhaiskasvatuksen yksiköissä. Sen sijaan kehittämäämme koulutusta ja siihen liittyviä materiaaleja voidaan hyödyntää myös yhteistyöpäiväkodin ulkopuolella luonteenvahvuusosaamisen vahvistamisessa.

Otimme kyselytutkimuksen suunnittelussa ja kyselyn rakentamisessa huomioon kyselyn jatkuvuuden ja yhtenäisyyden. Tarkoituksemme olikin toteuttaa saman kysely yhteistyöpäiväkodin varhaiskasvattajille kolme kertaa kehittämistyön aikana seurataksemme varhaiskasvattajien osaamisen kehittymistä ja vahvistumista. Näin kyselyt olisivat yhdenmukaisia ja toisiinsa verrattavissa. Toteuttaessamme kyselyn ensimmäisen kerran yhteistyöpäiväkodin varhaiskasvattajille, vastauksien määrä oli korkea. Kyselyymme vastasi tällöin 25 varhaiskasvattajaa. Työskentelyn edetessä vastaajien määrä kuitenkin hiipui, ollen lopulta varsin pieni. Toiseen kyselyyn vastauksia saapui 13, kun puolestaan viimeisten kahden kyselyn vastausmäärät laskivat edelleen huomattavasti. Kolmanteen kyselyyn vastasi enää ainoastaan 5 henkilöä ja viimeiseen 6 henkilöä. Kyselytutkimuksemme tulosten luotettavuutta heikensi kyselyn kato, eli vastaajamäärän väheneminen. Olimme varautuneet siihen, että kyselyiden vastausmäärät saattaisivat vaihdella kyselystä toiseen. Otimme huomioon myös sen mahdollisuuden, että kevään 2021 koronapandemia -tilanne toisi mukanaan hetkellisen notkahduksen vastaajamäärissä. Tästä huolimatta oman kyselymme suuri vastaajakato tuli meille hieman yllätyksenä.

Koronapandemiaa ei kuitenkaan voi pitää ainoana syynä kyselytutkimuksen vastauskatoon, sillä normaalissakin tilanteessa vastauskato on normaali ilmiö. Kyselytutkimuksia toteutettaessa on hyvä varautua siihen, että vastauskato on usein ennakoitua suurempi, toteaa Riitta Luoto (2009) Duodecim-lehden artikkelissaan *Kyselytutkimuksen suunnittelu*. Luoto (2009) nostaa artikkelissaan, Scottia & Edwardsia (2006) mukailen, että jo 90-luvulla hyväksi havaittuja keinoja kannustaa vastaajia vastaamaan kyselyyn. Näitä ovat kyselyn ”tutkimusaiheen kiinnostavuus tutkittavan kannalta, lyhyt kysely, käsin kirjoitettu saate” (Luoto 2009, Scott & Edwards 2006, mukailen).

Pohdintaan nostimme sen, teimmeko itse virheen kyselytutkimuksen luotettavuutta ajatellen, kun rakensimme ensimmäistä kyselyämme. Halusimme kyselyllä kartoittaa mahdollisimman

tarkkaan varhaiskasvattajien osaamista ja lopulta kyselyimme pituudeksi tuli 30 kysymystä. Ensimmäisen kyselyn toteutimme yhtenä isona kokonaisuutena. Koimme itse ensimmäisen kyselyn toteuttamisen jälkeen sen olevan liian pitkä ja teimme päätöksen lyhentää alkuperäistä kyselyä. Alkuperäisessä kyselyssä kartoitimme varhaiskasvattajien yleistä osaamista, omien ja tiimin luontevahvuuksien tunnistamisen ja sanoittamisen osaamista sekä lasten luontevahvuuksien tunnistamisen osaamista. Jaoimme alkuperäisen kyselyn kahteen osaan koulutuskokonaisisuuden pääteemojen mukaisesti. Toisen kyselyn ensimmäiseen osaan nostimme vain omiin, tiimin ja työyhteisön luontevahvuuksiin liittyvät kysymykset. Toinen puoli kyselystä toteutettiin lasten luontevahvuudet-teeman koulutusosuuden jälkeen. Emme toteuttaneet kyselyä kolmatta kertaa vastausmäärien romahduksen myötä. Alkuperäiseen kyselyyn tekemiemme muutosten myötä kaikki kolme kyselyä eivät enää olleet yhdenmukaisia tai suoraan verrattavissa toisiinsa jo sisällön muutosten myötä.

Toisen huomion teimme kyselyiden vastauksia käydessämme läpi. Kyselytutkimuksessamme pyysimme heti kyselyn alkuun varhaiskasvattajia valitsemaan itseensä parhaiten sopivan ammattinimikkeen. Tästä näkökulmasta vastauksia tarkastellessa kyselyimme kohderyhmäksi muodostuikin hyvin monimuotoinen varhaiskasvattajien joukko. Ensimmäiseen kyselyymme vastasivat niin varhaiskasvatuksen opettajat, varhaiskasvatuksen lastenhoitajat, kuin varhaiskasvatuksen avustajat. Kevään ja kehittämistyön edetessä kyselytutkimuksen vastausmäärät kuitenkin romahtivat, samalla myös kohderyhmämme vastaajien ammattinimikkeiden kautta tarkastellessa muutti muotoaan. Kaikissa kolmessa kyselyssä varhaiskasvatuksen avustajat olivat hyvin aktiivisesti mukana vastaamassa, varhaiskasvatuksen opettajien ja varhaiskasvatuksen lastenhoitajien vastaajamäärien vähentyessä viimeistä kyselyä kohden. Vastausten kohderyhmän muuttuminen toi omalta osaltaan pientä lisähaastetta kyselyiden tulosten vertaamiseen.

Sen sijaan saimme kyselyihimme paljon vastauksia kyselyiden avoimiin kysymyksiin, ja näistä välittyi positiivisuus ja halu oppia lisää aiheesta. Vastauksissa nousi esille myös oppimisen oivalluksen hetkiä ja osaamisen kehittymistä oli huomattavissa. Näitä avoimien kysymysten vastauksia lähdimme tarkastelemaan tarkemmin laadullisesta näkökulmasta.

Laadullisessa tutkimuksessa reliabiliteetin ja validiteetin sijaan käytetään yleisimmin luotettavuuden arvioimisessa tutkimuksen vaikuttavuutta, onko tutkimus dokumentoitu tarkasti, onko tutkimus luotettava tutkittavan kannalta, tulkinnan ristiriidattomuuden kautta eli seuraamalla samaa päättelypolkua päädytäänkö samoihin johtopäätöksiin sekä saturaatiota. (Kananen 2014, 151).

Opinnäytetyömme laadullista luotettavuutta arvioidessa erittäin tärkeäksi nousi se, että opinnäytetyö ja aineiston kerääminen oli dokumentoitu hyvin tarkasti vaihe vaiheelta ja raportoitiin tarkasti ja huolellisesti. Lähdimme heti opinnäytetyöprosessin alusta saakka toteuttamaan tarkkaa ja huolellista dokumentointia kuvien, muistioiden ja opinnäytetyöpäiväkirjan avulla. Tähän

päiväkirjaan dokumentoimme opinnäytetyön vaiheet vaihe vaiheelta: yhteistyön etenemisen, yhdessä tehdyt päätökset ja valinnat kehittämistyöhön liittyen, valitut menetelmät sekä muutokset kehittämistyön suunnittelussa ja toteutuksessa. Opinnäytetyöpäiväkirjan dokumentoinnin pohjalta oli nähtävissä kuljettu tutkimus- ja päättelypolku sekä työskentelyn aikana tehdyt valinnat ja päätökset, jotka nostimme lopulliseen raporttiin.

Näin pystyimme palaamaan takaisin opinnäytetyömme prosessin vaiheisiin ja tekemään näkyväksi oman tutkimuksemme toteutus- ja päättelypolun. Tätä polkua seuraten tutkimuksen lukijat voivat nähdä tutkijoiden päättelypolun aineiston keräämisestä tuloksiin ja päätyä itse samaan johtopäätökseen aineiston pohjalta. (Kananen 2014, 150-151.)

7 Kehittämistyön arviointi

7.1 Vaikuttavuuden arviointi

Koulutuksen vaikuttavuuden arvioinnissa on otettava huomioon koulutuksen todellinen tarve sekä se, ohjaako koulutus yhteistyöpäiväkotia sen omien tavoitteiden suuntaan (Eklund 2021, 197). Kuten jo aiemmin raportissamme mainitsimme, tartuimme aiheeseen ja lähdimme rakentamaan koulutuskokonaisuutta päiväkodilta tulleen toiveen pohjalta. Työstämisen aiheeksi valikoitunut teema koettiin päiväkodin johtoportaana näkökulmasta tarpeellisena, ja se osoitti suuntaan toivotulle toiminnan kehittymiselle eli toisin sanoen positiivisen pedagogiikan elementtien lisääntyvälle käytölle päiväkodin arjessa.

Koulutuskokonaisuutemme vaikuttavuuden arvioinnissa voidaan lähteä liikenteeseen suunnittelusta. Koulutuksella saavutetaan usein paras lopputulos, kun toiminnan tavoitteiden sekä toteutuksen suunnitteluun on osallistunut useampi henkilö. Suunnitteluun voi osallistua tahoja organisaation monelta tasolta. (Eklund 2021, 199.) Opinnäytetyömme toiminnallisen osuuden suunnittelemiseen osallistui erityisesti päiväkodin johtaja sekä varajohtaja. Kävimme yhdessä keskustellen läpi esimerkiksi aiheen lähestymistapaa sekä varhaiskasvatuksen henkilöstölle annettavien tehtävien laajuutta ja muotoja. Palautetta rakennetusta kokonaisuudesta kysyttiin myös aloitustilaisuuteen osallistuneelta henkilöstöltä. Palautteen pohjalta olimme valmistuneet muokkaamaan esimerkiksi tehtäviä ja niiden toteutusmuotoja sekä aikataulua, mikäli tämä olisi nähty tarpeelliseksi. Tämän suuntaista palautetta emme kuitenkaan suunnitelmastamme saaneet.

Työskentelyn vaikuttavuutta voidaan tarkkailla myös arvioimalla aikataulun pitävyyttä sekä mittaamalla asiakkaiden tyytyväisyyttä niin ennen kuin myös jälkeen työskentelyn. (Eklund 2021, 198). Työskentelyaikataulun pitävyyden kohdalla haasteeksemme nousi tämänhetkinen maailmanlaajuinen koronapandemia -tilanne. Yhteistyöpäiväkodissa tapahtui muutamassa ryhmässä altistumisia koronavirukselle, mikä käytännössä tarkoitti useamman varhaiskasvatuksen henkilöstöön kuuluvan henkilön pidempiaikaista poissaoloa. Tätä pyrimme työskentelyn aikana tasaamaan antamalla pariin otteeseen ylimääräisen työskentelyviikon kulloinkin käynnissä olevan tehtävän työstämiseen.

Kestollisesti pidemmät koulutukset antavat osallistujalle paremman mahdollisuuden sisäistää käsiteltäviä asioita. Tärkeää on myös rakentaa koulutus selkeistä, pilkotuista osioista, sillä selkeästi jaetut koulutuskokonaisuudet tarjoavat paremmat mahdollisuudet osaamisen kehittymiselle. (Eklund 2021, 197-198.) Suunnittelemamme työskentely oli jaettu selkeästi kahteen teemaan. Näissä teemoissa sisältö jakaantui molemmissa vielä kahteen tehtävänantoon. Palautteissa tehtävänannot koettiin kokonaisuutena hyviksi ja toimiviksi. Työskentelyyn osallistuneet kertoivat kokeneensa tehtävänannot sekä materiaalin selkeinä ja hyvin ymmärrettävinä kokonaisuuksina.

Kuten jo aiemmin mainitsimme, kysyimme palautetta laatimastamme koulutuskokonaisuudesta työskentelyyn osallistuvilta varhaiskasvatuksen henkilöstöön kuuluvilta henkilöitä ennen työskentelyn aloittamista. Palautetta koulutuskokonaisuuteen liittyen kysyimme myös työskentelyn päätteeksi teetetyssä kyselyssä. Vastauksia tähän kyselyyn saimme kuitenkin huomattavan vähän, jolloin päätimme kokeilla palautteen keruuta ryhmähaastattelun muodossa. Näillä palautteen keräämisen muodoilla koemme saaneemme kerättyä suhteessa riittävän määrän palautetta, jolla pystymme arvioimaan koulutuskokonaisuuden toimivuutta sekä työskentelyn onnistumista.

Työskentelyn vaikuttavuuden arvioimisessa pohdittavaksi jää myös koulutuksen toteutusmuodot. Eklund (2021) kuvaa kirjassaan Osaamiskartta, osaamisen kehittäminen työelämässä, miten koulutuksissa on suositeltavaa käyttää erilaisia työskentelymuotoja, kuten esimerkiksi itsestä- ja ryhmätyöskentelyä sekä tapaamisia niin kasvotusten kuin myös etänä. (Eklund 2021, 198.) Pääkaupunkiseudun varhaiskasvatuksen kehittämissuunnitelman VKK-Metron hankkeessa seurattiin 21 tutkimukseen osallistuvan päiväkodin kehittämistyötä. Löytöretkellä omaan työhön - julkaisussa työskentelyyn osallistuneet varhaiskasvattajat kertoivat kehittämistyöstään. Hankkeen tutkimustuloksissa nousi esille ohjaajan merkittävä panostus kehittämistyön toteuttamiselle. Ohjaajan kanssa tavattiin säännöllisesti kuukausittain, jolloin ohjaajan tehtävänä oli tukea työntekijöitä muun muassa rohkaisten heitä kriittisesti ja rehellisesti arvioimaan omaa työtä. (Venninen 2009, 255.) Koronapandemia -tilanteesta johtuen koulutuksemme, niiltä osin kuin itse tapaamisiin osallistuimme, oli täysin etänä. Tämä oli hyvin valitettavaa, sillä työskentelyn onnistuminen sekä osallistujien motivointi olisi uskoaksemme ollut helpompaa ja todennäköisesti myös kyselyihin vastaamisen aktiivisuus suurempaa, mikäli olisimme päässeet antamaan koulutuksen tehtävänannot sekä tekemään välikyselyt paikanpäälle yhteistyöpäiväkotiin. Ihanteellista olisi ollut säännölliset tapaamiset tiimeittäin, jolloin olisimme kenties saaneet heräteltyä intoa ja aktiivisuutta varhaiskasvattajien keskuudessa.

Tätä ajatustamme vahvistaa myös tutkijatohtori Tuulikki Vennisen (2009) näkemys työn kehittämisen haasteista päiväkodissa. Yhdeksi haasteista hän nimeää yhteisen ajan löytymisen. Päiväkodin toiminnassa vilkkaus, melutaso sekä eri syistä johtuvat keskeytykset ja erityisesti vastuu lapsista aiheuttavat sen, että työyhteisön on vaikea järjestää aikaa yhteiselle kokoontumiselle. Tämä yleisesti tarkoittaa sitä, että osa työyhteisöstä kokoontuu ja toimivat tiedonvälittäjänä muille. Toisen kautta kulkeutunut tieto luo aina suuremmat edellytykset esimerkiksi väärinymmärryksille ja näin sitoutuminen yhteisiin asioihin voi heikentyä. (37.) Useamman suunnittelemaamme tehtävän lähtökohtainen ajattelu oli tiimin yhteistyöskentely. Tämä kuitenkin aiheutti päiväkodissa haasteita. Uskomme, että valmiiksi sovitut tapaamiset tiimipalaverien yhteydessä olisivat olleet omiaan lisäämään aikaa ja pysähtymistä tehtävien äärelle. Tiimipalaverit ilmeisimmin kokoontuivat viikoittain, mutta aikaa työskentelylle ei koettu olevan riittävästi. Työtapojen sekä toiminnan kehittämisen ollessa riippuvaista koko tiimin yhteistyöstä on säännöllisesti kokoontuvat tiimipalaverit ehdottomia. Tiimipalaverissa tarjoutuu

mahdollisuus palautteen antamiseen. Yhdessä keskustellaan sovittujen toimintatapojen toteutumisesta. (Järvinen & Mikkola 2015, 66.) Selvään tuki on, että kaikki varhaiskasvattajat eivät mitenkään voineet kokoontua aloituskerralla Microsoft Teamsin äärelle. Jotta tiedonvälitys ei olisi jäänyt vain läsnä olevien varhaiskasvattajien kontolle, lähetimme päiväkodin johtajan välityksellä aloituskerran diat sekä tallenteen yksilöllisesti jokaiselle varhaiskasvattajalle.

Koulutuskokonaisuudessa olimme huomioineet niin yksilöllisen kuin myös tiimityöskentelyn merkityksellisyyden sekä tarkoituksenmukaisuuden työskentelyn tavoitteiden toteutumista ajatellen. Työskentelyn eri vaiheet sisälsivät pohdintaa sekä kirjaamista niin itsenäisesti kuin myös yhdessä oman tiimin kanssa. Saadun palautteen perusteella tämän kaltainen työskentely, jossa tehtävien annoissa päädyttiin lopuksi tehtävän yhteiseen työstämiseen omassa tiimissä, koettiin ajanpuutteesta huolimatta mielekkääksi sekä toimivaksi työskentelyn muodoksi.

7.2 Yhteistyökumppanin palaute

Työelämäyhteistyökumppanin palautteessa päiväkodin johtaja kuvailee yhteistyön sujuneen ammatillisesti ja hyvässä vuorovaikutuksessa. Hän mainitsee myös korona pandemiasta johtuneet poikkeavat olosuhteet ja etätyöskentelyn haasteet, joista huolimatta asiat hoituivat hyvin. Kuten itsekkin olemme työskentelyn aikana pohtineen, nousee palautteesta myös esille ajatus yhteistyön erilaisuudesta, mikäli olisimme päässeet paikan päälle ohjaamaan toimintaa. Pala-
verit sujuivat kuitenkin hyvin Teamsin välityksellä. Johtajan mielestä kenties jopa helpommin ja tehokkaammin.

Päiväkodin johtaja koki keskustelun vahvuuksien käytöstä työskentelyssä lisääntyneen opinnäyteprosessimme aikana. Hän myös kertoo varhaiskasvattajien saaneen hyviä toimintatapoja käsitellä työntekijöiden ja tiimin vahvuuksia. Vinkkivihkosen koetaan pitävän vahvuustyöskentelystä keskustelua työyhteisössä yllä.

7.3 Kehittämistyön kokonaisuuden arviointi

Kehittämistyömme kokonaisuuden aikana arvioinnilla oli hyvin suuri merkitys kehittämistyöllemme ja sitä tehtiin jokaisessa kehittämistyön prosessin vaiheessa. Arvioinnin merkitys korostui erityisesti työssämme, sillä sukelsimme maailmaan, joka oli meille aiheen ja toteutuksen näkökulmasta alkuun uusi ja innostava. Yhteinen matkamme kiteytyi hyvin opinnäytetyömme nimessä ”Matkalla luontevahvuuksien maailmaan”, sillä tätä matkaa lähdimme yhdessä varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa taittamaan.

Kehittämistyötä lähdettiin suunnittelemaan tiiviissä yhteistyössä ja tämän yhteistyön lopputuloksena syntyi 8 viikon mittainen positiivisen pedagogiikan koulutuskokonaisuus, sekä koulutuksen päätteeksi luontevahvuuksien jatkotyöstämistä tukeva vinkkivihkonen. Tämän lisäksi seurasimme tutkimusmielessä koulutukseemme osallistuneiden varhaiskasvattajien osaamisen kehittymistä. Alkuperäinen tarkoitus meillä tutkijoilla oli omalla opinnäytetyöllämme luoda jatkumo yhteistyöpäiväkodin aloittamalle positiivisen kasvatuksen kehittämistyölle. Huomasimme jälkepäin kehittämistyössämme luoneemme itsenäisen ja uuden kehittämisen näkökulman ja kokonaisuuden, joka kuitenkin tuki päiväkodilla jo käynnissä ollutta kehittämistyön kokonaisuutta. Tämän kokonaisuuden sidoimme päiväkodilla jo käynnissä olevaan kehittämiseen syventämällä kehittämistä ja ottaen mukaan uuden positiivisen pedagogiikan ulottuvuuden; luontevahvuudet ja vahvuustyöskentelyn.

Yhteistyössä suunniteltua kehittämistyön kokonaisuutta tarkennettiin ja kehitettiin eteenpäin jatkuvasti yhteistyöpäiväkodin johtajalta ja varhaiskasvatuksen henkilöstön palautteen pohjalta. Mukana arvioinnissa kulki koko prosessin ajan tavoitteemme luoda sellainen kehittämiss kokonaisuus, joka tukisi varhaiskasvattajien positiivisen kasvatuksen ja luontevahvuusosaamisen vahvistumista sekä herättäisi pohdintaa ja keskustelua varhaiskasvattajissa.

Kehittämistyömme osana toteutetun ”Matkalla luontevahvuuksien maailmaan” -koulutuskokonaisuutemme aikana palaute oli positiivista ja kannustavaa, vain ajankäytännölliset haasteet tulivat koulutuksen aikana kerätystä palautteesta ilmi. Koulutuskokonaisuus palautteen pohjalta eteni suunnitelmien mukaisesti, vaikka aikataulullisesti työskentely venyi aiottua pidemmäksi. Muutoksia saadun palautteen pohjalta ei koulutukseen tehty. Ainoa erityinen huomio, jonka teimme, oli kyselyiden vastaajamäärien väheneminen koulutuksen loppua kohden. Kuten jo aiemmin pohdimme luvussa 6.2 osana luotettavuuden arviointia, olimme osanneet odottaa vastausmäärien vähenemistä. Palautteen perusteella koulutuskokonaisuus näyttäytyi vastausmäärien vähenemisestä huolimatta toimivana ja varhaiskasvattajien luontevahvuusosaaminen oli vahvistunut työskentelyn aikana. Laajemman palautteen tästä kokonaisuudesta saimme teemaryhmähaastatteluiden myötä, jolloin saimme positiivisen palautteen vastapainoksi myös eriäviä mielipiteitä. Pohdintaan nostimme sen, mikäli koulutuskokonaisuuden aikana notkahdusta kyselyiden vastaajamäärissä olisi lähdetty tutkimaan, olisimmeko osanneet vielä tarkemmin pyytää palautetta varhaiskasvatuksen henkilöiltä koulutukseen liittyen? Ja tätä kautta jo koulutuksen aikana vastata teemaryhmähaastattelussa nousseisiin kehittämiskohtiin?

Teemaryhmähaastattelun kautta kerätty palaute oli meille erittäin arvokasta ja tärkeää, ja toimi omalta osaltaan pohjana positiivisen pedagogiikan ja luontevahvuuksien vinkkivihkonen suunnittelussa. Myös tiivistä yhteistyötä jatkettiin vinkkivihkonen suunnittelussa. Palautehaastattelun yhteydessä esittelimme varhaiskasvattajille alustavan luonnoksen vinkkivihkosesta sekä keräsimme ideoita, toiveita ja tarpeita vinkkivihkoseen nostettavista asioista. Asioita, jotka varhaiskasvattajat itse kokivat tärkeiksi. Valmis vinkkivihko luovutettiin yhteistyö-

päiväkodin johtajalle ja varhaiskasvatuksen henkilöstölle tutustuttavaksi ja arvioitavaksi. Palaute oli pääasiassa hyvää ja vinkkivihkonen koettiin sisältävän ideoita ja vinkkejä siirrettäväksi arjen työhön, mutta osa koki vinkkivihkosen tukevan heillä olevaa osaamista antamatta siihen oikeastaan mitään uutta. Kokonaisuutena kehittämistyömme toteutukseen oltiin tyytyväisiä, ja haasteista huolimatta henkilöstö jaksoi upeasti olla mukana toteuttamassa koulutuksemme toiminnallisia harjoitteita.

Jälkeenpäin jäimme kuitenkin itse pohtimaan sitä, toteuttaisimmeko opinnäytetyömme uudelleen samalla tavalla ja näin laajassa mittakaavassa sekä näillä resursseilla. Kyllä toteuttaisimme, tehden muutoksia kehittämistyömme laajuuteen, kyselyihin sekä valitsisimme eri ajankohdan työmme toteuttamiselle. Tai vaihtoehtoisesti suunnittelisimme suoraan kehittämistyömme toteutettavaksi poikkeusoloissa ilman tarvetta tehdä siihen viimehetken muutoksia. Haasteeksemme koimme kehittämistyössämme varsinkin tutkimukseemme liittyvien kyselyiden toteuttamisen. Koronapandemia -tilanteen heikentymisen ja rajoitteiden myötä kyselyidemme siirtyessä kokonaan sähköiseen muotoon ja kaiken kyselyiden vienti- ja tuontitilanteissa tapahtuvan keskustelun, havainnoinnin ja vuorovaikutuksen jäätyä pois, painottui tutkimuksessa kyselyiden sisällön ja pituuden merkitys. Menetelmänä kysely oli oikea ja tavoitti tarkoitettamme tavalla yhteistyöpäiväkodin varhaiskasvatuksen henkilöstön. Näin jälkeenpäin huomasimme kuitenkin itse kyselyn toteutuksessa asioita, jotka huomioisimme paremmin, mikäli toteuttaisimme tämän kehittämistyömme kokonaisuuden uudelleen. Tällaisia olivat kyselyn rajaus, tarkemmat kyselyt ja kyselyiden säännönmukaisuus.

Suurin oppimisen kokemus meille kehittämistyömme aikana oli oppia oman osaamisemme rajat näiden tutkimus- ja kehittämismenetelmien käytön osaamisessa. Pohdintaan nostimme sen, olisimmeko saaneet kyselyitä rajattua vielä tarkemmin koskemaan koulutuskokonaisuutemme sisältöjä. Ja olisiko kysymysten määrän vähentäminen saattanut motivoida varhaiskasvattajia vastaamaan kyselyihin aktiivisemmin, kun vastaamiseen ei olisi kulunut niin paljoa aikaa? Pohdimme myös sitä, miten kaikkien toteuttamiemme kyselyiden tulosten vertaaminen keskenään olisi mahdollisesti ollut tehokkaampaa, jos olisimme pysyneet alkuperäisessä suunnitelmasamme toteuttaa sama kysely kolme kertaa. Näin kyselyt olisivat heti alusta saakka olleet yhdenmukaisia ja näin helpommin vertailtavissa.

Koronapandemia -tilanteesta huolimatta kehittämistyön kokonaisuutemme oli suunniteltu yhteistyöpäiväkodin tarpeisiin vastaavaksi, toteutus toimiva ja tutkimus ja - kehittämismenetelmät oli valittu toteutusta tukevasti. Myös yhteistyön toimivuuteen oli kiinnitetty erityistä huomiota ja yhteistyö tapahtui hyvässä vuorovaikutuksessa. Tavoitteenamme kehittämistyössämme oli ollut luoda kehittämistyön kokonaisuus, joka tukisi varhaiskasvattajien positiivisen kasvatuksen ja luontevahvuusosaamisen vahvistumista sekä herättäisi pohdintaa ja keskustelua varhaiskasvattajissa. Kerätystä palautteesta käy ilmi, että pohdintaa, keskustelua ja oivalluksia oli työskentelyn aikana syntynyt. Mielenkiintoisinta kuitenkin oli, että tavoitteenamme

oli vahvistaa varhaiskasvatuksen henkilöstön luontevahvuusosaamista sekä sitoa luoteenvahvuusosaaminen osaksi lasten kanssa tehtävää työtä. Lopulta palautteen pohjalta ja yhteistyöpäiväkodin johtajan palautteen näkökulmasta katsottuna selvimmin luontevahvuusosaamisen vahvistuminen näkyi työyhteisö ja tiimitasolla. Saavutimme siis asettamamme tavoitteet, vaikkakin hieman eri tavoin kuin olimme suunnitelleet.

Toinen ja viimeinen oppimisen kokemuksemme liittyi tämän raportin kirjoittamiseen, sillä jossain vaiheessa huomasimme, ettei meillä ollut enää uutta sisältöä tuotavaksi raporttiin. Tekstimme alkoi toistamaan itseään, eikä kirjoittaminen enää tuonut raporttiin mitään lisää. Haasteeksemme nousi kirjoittamisen loppuunsaattaminen, jotta voisimme siirtyä työskentelyn seuraavaan vaiheeseen.

8 Pohdinta ja johtopäätökset

Opinnäytetyömme oli työelämälähtöinen toimintatutkimus, jossa kuuntelimme ja toteutimme työelämän toiveiden mukaisen koulutuskokonaisuuden. Aihepiirin muotoutuminen tarkentui omien pohdintojemme kautta teemasta toiseen soljuvaksi kokonaisuudeksi, josta saimme niin yhteistyökumppanilta kuin myös työskentelyyn osallistuneilta varhaiskasvattajilta positiivista palautetta. Tutkimuksellisella osuudella halusimme seurata oman työmme vaikuttavuutta ja todentaa mahdollisia muutoksia työyhteisön jäsenten toiminnassa ja kokemusmaailmassa. Luonteenvahvuuksien havaitsemisen sekä tunnistamisen osaamisen lisäksi koimme erityisen merkittävänä varhaiskasvattajien positiivisen palautteen annon sekä luonteenvahvuuksien tunnistamisen merkityksellisyyden kokemuksen. Lopullisten tulosten mukaan, toiminnallisen työskentelyn jälkeen nämä osoittivat selkeää positiivista suuntausta. Palautteista huokui kiinnostus ja tahto kehittyä sekä oppia tuomaan vahvuusajattelua sujuvaksi osaksi päiväkodin arkea. Useimmat varhaiskasvattajat kertoivat näkevänsä tämän kehittymisen nimenomaan oman sisäisen ajattelun ja pohdinnan kautta kasvavana osaamisena.

Vallitseviin koronapandemian aiheuttamiin olosuhteisiin nähden opinnäytetyön toteuttaminen oli onnistunutta ja sujuvaa. Yhteyden pito sujui sähköpostin välityksellä hyvin päiväkodin johtajan toimiessa tiedon välittäjänä meidän ja varhaiskasvattajien välillä. Monet asiat, kuten seuranta sekä tehtävänannot olisimme toteuttaneet toisin, jos meillä siihen olisi ollut mahdollisuus. Tapaamisten ja lähikeskusteluiden myötä olisimme uskoaksemme saaneet varhaiskasvattajat entistä motivoituneemmiksi myös kiireen keskellä työstää tehtäviä niin yksin kuin yhdessä tiimin kanssa. Onneksemme palautehaastatteluissa saimme kuitenkin kuulla henkilökunnan välille nousseen suhteessa aiempaa enemmän keskusteluja työskentelyn aiheisiin liittyen.

Saamamme palaute niin toiminnasta ja materiaaleista kuin myös tehtävänannoista oli pääasiassa positiivista. Tehtävien koettiin istuvan luonnollisena osana arjen työhön, ajatuksia ja pohdintaa herättävänä. Suurin kritiikki työskentelyssä kohdistui ajankohtaan sekä ajan puutteeseen. Aikataulullisesti joustimme niin paljon kuin päiväkodin toimintakausi antoi myöten. Työskentelyn ajankohtaan emme kuitenkaan voineet enää tässä vaiheessa vaikuttaa. Pohdittaessa työn kehittämisen pitkäjänteisyyttä on selvää, että näin laajan aihealueen työstäminen olisi vaatinut huomattavasti pidemmän ajan, rauhallisemman tahdin ja enemmän mahdollisuuksia vuorovaikutteisiin kohtaamisiin niin työyhteisön kesken kuin myös työyhteisön ja meidän työn toteuttajien kesken. Intensiivinen ja nopeatempoinen työskentely ei saadun palautteen mukaan tarjonnut kaikille parasta mahdollista tilaisuutta syvempään reflektioon. Arkinen työn kiireen tuntu oli palautteissa hyvin läsnä, josta syystä useamman varhaiskasvattajan kohdalla työskentely ei mahdollisesti saavuttanut täysin tiimitason työskentelyä. Positiivista oli kuitenkin huomata, miten palautteissa huokui oman ajattelun ja itsereflektion eteneminen.

Luvussa 3.3 nostimme esille Ritva Rouvisen (2007) tutkimuksen, jossa ilmeni joidenkin tutkimukseen osallistuneiden lastentarhanopettajien kokemus muutoksen tarpeettomuudesta, mikäli toiminta ei johda toimivampaan käytäntöön. Olimme työmme osalta pohtineet mahdollisesti ilmenevää muutosvastarintaa, mutta tällaista ei kuitenkaan missään vaiheessa varhaiskasvattajien puolelta ilmennyt. Jäimme kuitenkin pohtimaan voisiko muutaman kerran palautteissa esille nousseet kommentit ajan vähydestä sekä miten tekemillämme materiaaleilla ei ollut mitään uutta annettavaa, ilmentää jonkinasteista kehittämistä vastaisuutta? Myös se, että työskentelyn aikana ilmennyt aktiivisesti työskentelyyn osallistuneiden määrä laski huomattavasti, herättää ajatuksia varhaiskasvattajien työskentelyn tarpeellisuuden kokemuksesta.

Alkukartoituksessa nousi erityisesti esille varhaiskasvattajien toive siitä, miten luontevahvuuksia pystyisi hyödyntämään arjen haastavissa tilanteissa. Tämä näyttäisikin olevan selkeä, varhaiskasvattajilta noussut toive seuraavasta askeleesta luontevahvuuksien sekä positiivisen pedagogiikan osaamisen kehittämisessä. Työskentelyn alkuvaiheissa ja myös sen edetessä oli kyselyistä huomattavissa, että luontevahvuuksien sanallistaminen koettiin haasteellisempänä kuin niiden havainnointi ja tunnistaminen. Tähän pyrimme antamaan vinkkejä rakentamassamme vinkkivihkosessa. Nähdyn tai koetun sanoittaminen ei aina ole helppoa. Päiväkodissa on hyvin erin ikäisiä ja eri kehitystasoilla olevia lapsia, joiden kohdalla tulee pohtia ilmaisuaan niin sanojen kuin myös eleiden muodossa. Kun sanallistamisen kohteena on lapsi ja sanat pitäisi löytää lapsentasoisesti ymmärrettäviksi. Koemme tutkimustulostemme perusteella, että tämä olisi luonnollinen seuraava kehittämistyön askel yhteistyöpäiväkodissa.

Lähteet

Painetut

Eklund, A. 2021. Osaamiskartta. Osaamisen kehittäminen työelämässä. Helsinki: Grano Oy.

Heikkinen, H. 2015. Toimintatutkimus: kun käytäntö ja tutkimus kohtaavat. Teoksessa R. Valli & J. Aaltola (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloitteleville tutkijoille. 4. uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Juuti, P. & Puusa, A. 2020. Toimintatutkimus: sekä toimintaa että tutkimusta. Teoksessa P. Juuti & A. Puusa (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus Oy. Tallinna: Printon Trükikoda.

Järvinen, K. & Mikkola, P. 2015. Oletko sä meidän kaa? Näkökulmia osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen varhaiskasvatuksessa. 1.painos. Pedatieta Oy.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja. Suomen Yliopistopaino Oy. Juvenes Print.

Kangas, J., Lastikka A-L. & Karlsson L. 2021. Voimauttava varhaiskasvatus: Leikkivä, osallinen ja hyvinvoiva lapsi. 1.painos. Keuruu: Otava kirjapaino.

Koivunen, P-L. & Lehtinen, T. 2016. Kasvu kiikarissa. Havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajille. 2.painos. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Kumpulainen, K., Mikkola, A., Rajala, A., Hilppö, J. & Lipponen, L. 2014. Positiivisen pedagogiikan jäljillä. Teoksessa Uusitalo-Malmivaara, L (toim.) Positiivisen psykologian voima. Jyväskylä: PS-kustannus.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2018. Kehittämistyön menetelmät, uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3.-5. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Rouvinen, R. 2007. ”Tässä työssä yhdistyy kaikki”: lastentarhanopettajat toimijoina päiväkodissa. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja N:o 119. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.

Seppänen-Järvelä, R. & Vataja, K. (toim.). 2009. Työyhteisö uusille urille: Kehittäminen osaksi arjen työtä. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. E-kirja. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.

Trogen, T. 2020. Positiivinen kasvatus. Jyväskylä: PS-kustannus.

Uusitalo-Malmivaara, L. & Vuorinen, K. 2016. Huomaa Hyvä! Näin ohjaat lasta ja nuorta löytämään luonteen vahvuutensa. Jyväskylä: PS-kustannus

Uusitalo-Malmivaara, L. & Vuorinen, K. 2017. Huomaa Hyvä! Vahvuusvariksen bongausopas. Jyväskylä: PS-kustannus.

Sähköiset

Kajaanin ammattikorkeakoulu. 2021. Luotettavuus. Viitattu 30.10.2021.

<https://www.kamk.fi/fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Luotettavuus>

Koivisto, P. 2007. ”Yksilöllistä huomiota arkisissa tilanteissa” Päiväkodin toimintakulttuurin kehittäminen lasten itsetuntoa vahvistavaksi. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 5.11.2021. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/13312/9789513929053.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Luoto, R. 2009. Kyselytutkimuksen suunnittelu. Kyselyn kato. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim 15/2009. Viitattu 30.10.2021.

<https://www.duodecimlehti.fi/lehti/2009/15/duo98221>

Moen, R. & Norman, C. 2010. Circling back, clearing up myths about the Deming cycle and seeing how it keeps evolving. Viitattu 20.7.2021.

<https://deming.org/wp-content/uploads/2020/06/circling-back.pdf>

Ojala, M., Venninen, T., Mäkitalo A-R. & Vilpas, B. (toim.) Löytöretkellä omaan työhön. Kehittämistä ja tutkimusta päiväkodin arjessa. VKK - Metron julkaisu. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus Socca ja Heikki Waris -instituutin julkaisusarja nro 22. Viitattu 7.11.2021.

http://www.socca.fi/files/94/Loytoretkella_omaan_tyohon_kehittamista_paivakodin_arjessa.pdf

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006a. Teemahaastattelu. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 3.10.2021.
https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006b. Validiteetti. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 30.10.2021.
https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_3_1.html

Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen oppinäytetyöhön. Turun ammattikorkeakoulun puheenvuoroja 72. Turun ammattikorkeakoulu. Viitattu 22.7.2021.
<http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf>

Sandberg, E. 2017. VIA- vahvuustesti ohjeet. Sujuva hanke materiaalit. Viitattu 23.7.2021.
https://sujuvahanke.files.wordpress.com/2017/05/via-ohjeet_sandberg.pdf

Training Industry. 2014. The 70-20-10 Model for Learning and Development. Viitattu 20.9.2021.
<https://trainingindustry.com/wiki/content-development/the-702010-model-for-learning-and-development/>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 30.10.2021.
https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. 2. painos. Viitattu 30.10.2021.
https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf

Venninen, T. 2009. Reflektiivinen lähestymistapa päiväkotien kehittämistyössä. Julkaisussa: Ojala, M., Venninen, T., Mäkitalo A-R. & Vilpas, B. Löytöretkellä omaan työhön. Kehittämistä ja tutkimusta päiväkodin arjessa. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus Soccan ja Heikki Waris -instituutin julkaisusarja nro 22. Viitattu 1.11.2021.
http://www.socca.fi/files/94/Loytoretkella_omaan_tyohon_kehittamista_paivakodin_arjessa.pdf

Kuviot

Kuvio 1. Osaaminen teoriasta osaksi arjen työtä: 70-20-10-malli (McCall, Lombardo & Eichinger mukaan)	9
Kuvio 2. Kehittämistyön spiraalimalli (mukaillen Toikko & Rantanen 2009, 67, mm. Lewin 1948; Carr & Kemmis 1968 mukaan)	11
Kuvio 3. PDCA -malli (Moen & Norman 2010)	12
Kuvio 4. Yhdistetty spiraali ja PDCA kehittämisen malli	13
Kuvio 5. Kehittämistyön suunnittelu	19
Kuvio 6. Koulutuskokonaisuuden teemat	20
Kuvio 7. Alkukartoituksen tulosten yhteenveto	24
Kuvio 8. Henkilöstön luontevahvuudet (teema 1)	25
Kuvio 9. Lasten luontevahvuudet (teema 2)	29
Kuvio 10. Vinkkivihkosen kokoaminen & kehittämistyönprosessin arviointi	36
Kuvio 11. Kyselytutkimuksen luotettavuus (Kajaanin ammattikorkeakoulu, 2021)	42

Kuvat

Kuva 1. Mitä tietoa keräämme opinnäytetyöhömmme?	41

Liitteet

Liite 1: Hyveet ja luontevahvuudet - luontevahvuustaulukko	59
Liite 2: Kysely 1 - Alkukartoituskysely: Minä varhaiskasvattajana	60
Liite 3: Kysely 2 - Omat ja tiimin luontevahvuudet: Minä työyhteisöni ja tiimini jäsenenä	62
Liite 4: Kysely 3 - Lasten luontevahvuudet: Minä lasten vahvuuksien havainnoijana	64
Liite 5: Koulutuskokonaisuuden toiminnalliset harjoitteet	66
Liite 6: Positiivisen pedagogiikan ja luontevahvuuksien vinkkivihko	81

Liite 1: Hyveet ja luontevahvuudet - luontevahvuustaulukko

Huomaa Hyvä! Vahvuusvariksen bongausoppaasta poimittu taulukko Via-luokittelun mukaan rakennettu taulukko, jossa 6 hyvealuetta ja 24 niihin lukeutuvaa vahvuutta (Peterson & Seligman 2004), joihin lisätty 2 Uusitalo-Malmivaaran ja Vuorisen muotoilemaa luontevahvuutta.

Hyve	Luontevahvuus
I Viisaus ja tieto: Tiedon hankkimiseen ja käyttöön liittyvät kognitiiviset vahvuudet	1. Luovuus 2. Uteliasuus 3. Arviointikyky 4. Oppimisen ilo 5. Näkökulmanottokyky
II Rohkeus: Emotionaaliset vahvuudet, joita tarvitaan päämäärien saavuttamiseen sisäistä tai ulkoisista vastarintaa kohdattaessa	6. Rohkeus/urheus 7. Sinnikkyys 8. Rehellisyys 9. Innokkuus Sisukkuus
III Inhimillisyys: Sosiaaliset kyvyt, joita tarvitaan toisista huolehtimiseen ja ystävystymiseen	10. Rakkaus 11. Ystävällisyys 12. Sosiaalinen älykkyys Myötätunto
IV Oikeudenmukaisuus: Taidot, joita tarvitaan yhteisössä elämisessä	13. Ryhmäyötaidot 14. Reiluus 15. Johtajuus
V Kohtuullisuus: Kyky vastustaa liioittelua ja ylenpalttisuutta	16. Anteeksiantavuus 17. Vaatimattomuus 18. Harkitsevaisuus 19. Itsesäätely
VI Henkisyys: Kyky antaa ilmiöille laajempaa merkitystä, transsendenssi (itsen ylittävyys)	20. Kauneuden arvostus 21. Kiitollisuus 22. Toiveikkuus 23. Huumorintaju 24. Hengellisyys

Minä varhaiskasvattajana

Kysely positiivisesta kasvatuksesta ja luonteenvahvuuksista kasvattajille. Vastaathan kyselyyn tämänhetkisen tilanteen mukaan.

*Pakollinen

1. Ammattiryhmä *

- Varhaiskasvatuksen opettaja
 Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja
 Muu: _____

2. Työkokemus vuosina *

- 0–2 vuotta
 3–5 vuotta
 5–10 vuotta
 Yli 15 vuotta

3. Oletko käynyt positiiviseen kasvatukseen / positiiviseen pedagogiikkaan liittyvän koulutuksen? *

- Kyllä
 En
 Haluaisin käydä

Arvioi seuraavia väittämiä positiivisesta kasvatuksesta omalla kohdallasi

1 En lainkaan 2 Toisinaan 3 En osaa sanoa 4 Usein 5 Jatkuvasti

4. Havaitsen omat onnistumisen hetkeni ja annan itselleni positiivista palautetta näistä hetkistä. *

1 2 3 4 5

En lainkaan Jatkuvasti

5. Havaitsen onnistumisia omassa työyhteisössäni. *

1 2 3 4 5

En lainkaan Jatkuvasti

6. Annan positiivista palautetta työyhteisöni jäsenille onnistumisista. *

1 2 3 4 5

En lainkaan Jatkuvasti

7. Havaitsen onnistumisia omassa lapsiryhmässäni. *

1 2 3 4 5

En lainkaan Jatkuvasti

8. Annan lapsille positiivista palautetta heidän onnistumisistaan. *

1 2 3 4 5

En lainkaan Jatkuvasti

9. Annan positiivista palautetta ja kehuun lasta vanhempien kuullen. *

1 2 3 4 5

En lainkaan Jatkuvasti

10. Pyrin työssäni tietoisesti omalla toiminnallani lisäämään positiivista ilmeipiiriä työyhteisössäni sekä lapsiryhmässä. *

1 2 3 4 5

En lainkaan Jatkuvasti

11. Hyödynnätkö työssäsi muita positiivisen kasvatuksen keinoja ja menetelmiä? *

Merkitse vain yksi/soikio.

- Kyllä
 En

12. Jos vastast edelliseen kyllä, mitä muita positiivisen kasvatuksen keinoja tai menetelmiä käytät työssäsi?

1 En lainkaan 2 Hieman 3 En osaa sanoa 4 Hyvin 5 Erittäin hyvin

Arvioi seuraavia väittämiä

luonteenvahvuuksista omalla kohdallasi

13. Luonteenvahvuudet ovat minulle ennestään tuttuja. *

- Kyllä
 Ei

14. Tunnistan ja tiedän omat luonteenvahvuuteni. *

- Kyllä
 En
 En ole varma

15. Hyödynnän omia luonteenvahvuuksia työssäni. *
	1	2	3	4	5
En lainkaan	☐	☐	☐	☐	☐
Erittäin hyvin	☐	☐	☐	☐	☐
16. Tunnistan luonteenvahvuuksia työyhteisöni jäsenissä. *
	1	2	3	4	5
En lainkaan	☐	☐	☐	☐	☐
Erittäin hyvin	☐	☐	☐	☐	☐
17. Osaan sanoittaa työtovereilleni heissä havaitsemiani luonteenvahvuuksia. *
	1	2	3	4	5
En lainkaan	☐	☐	☐	☐	☐
Erittäin hyvin	☐	☐	☐	☐	☐
18. Tunnistan luonteenvahvuuksia lapsissa. *
	1	2	3	4	5
En lainkaan	☐	☐	☐	☐	☐
Erittäin hyvin	☐	☐	☐	☐	☐
19. Osaan tunnistaa luonteenvahvuuksia lapsissa ja sanoittaa niitä ääneen myös itselleni haastavissa tilanteissa lasten kanssa. *
	1	2	3	4	5
En lainkaan	☐	☐	☐	☐	☐
Erittäin hyvin	☐	☐	☐	☐	☐
20. Huomioin ja hyödynnän lasten luonteenvahvuuksia arjen eri toiminnoissa (esim. siirtymätilanteet). *
	1	2	3	4	5
En lainkaan	☐	☐	☐	☐	☐
Erittäin hyvin	☐	☐	☐	☐	☐
21. Osaan sanoittaa lapsille heissä havaitsemiani luonteenvahvuuksia. *
	1	2	3	4	5
En lainkaan	☐	☐	☐	☐	☐
Erittäin hyvin	☐	☐	☐	☐	☐
- Pohdi seuraavien asioiden merkitystä työssäsi
	1	2	3	4	5
En lainkaan	☐	☐	☐	☐	☐
Erittäin merkityksellistä	☐	☐	☐	☐	☐
22. 1. Positiivinen ja kannustava ilmapiiriin työyhteisössä ja lapsiryhmässä? *
	1	2	3	4	5
En lainkaan	☐	☐	☐	☐	☐
Erittäin merkityksellistä	☐	☐	☐	☐	☐
23. 2. Onnistumisten ja hyvien hetkien havaitseminen ja näkyväksi tekeminen? *
	1	2	3	4	5
En lainkaan	☐	☐	☐	☐	☐
Erittäin merkityksellistä	☐	☐	☐	☐	☐
24. 3. Positiivisen palautteen antaminen? *
	1	2	3	4	5
En lainkaan	☐	☐	☐	☐	☐
Erittäin merkityksellistä	☐	☐	☐	☐	☐
25. 4. Luonteenvahvuuksien tunnistaminen ja huomioiminen lapsen kanssa työskennellessä? *
	1	2	3	4	5
En lainkaan	☐	☐	☐	☐	☐
Erittäin merkityksellistä	☐	☐	☐	☐	☐
26. 5. Hyvin toimivan ja kunnioittavan vuorovaikutuksen rakentaminen sinun ja lasten välille? *
	1	2	3	4	5
En lainkaan	☐	☐	☐	☐	☐
Erittäin merkityksellistä	☐	☐	☐	☐	☐
27. 6. Positiivisen palautteen antaminen ja lapsen kehuminen muiden kasvattajien ja vanhempien kuullen? *
	1	2	3	4	5
En lainkaan	☐	☐	☐	☐	☐
Erittäin merkityksellistä	☐	☐	☐	☐	☐
- Viimeistä viedään - enää
- 1 Täysin eri mieltä 2 Eri mieltä 3 En osaa sanoa 4 Samaa mieltä 5 Täysin samaa mieltä
- pari kysymystä :)
28. Minulla on riittävästi tietoa ja osaamista positiivisesta kasvatuksesta oman kasvatustyöni tueksi. *
	1	2	3	4	5
Täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	☐
Täysin samaa mieltä	☐	☐	☐	☐	☐
29. Minulla on riittävästi tietoa ja osaamista luonteenvahvuuksista oman kasvatustyöni tueksi. *
	1	2	3	4	5
Täysin eri mieltä	☐	☐	☐	☐	☐
Täysin samaa mieltä	☐	☐	☐	☐	☐
30. Mitä toivoisit vielä oppivasi lisää positiivisesta pedagogiikasta ja luonteenvahvuuksista?

Minä työyhteisössä ja tiimini jäsenenä

Kysely positiivisesta kasvatuksesta ja luonteenvahuuksista kasvattajille. Vastaathan kyselyyn läimähehkisen tilanteen mukaan.

*Pakollinen

1. Ammattiryhmä*

- Varhaiskasvatuksen opettaja
 Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja
 Muu:

2. Työkokemus vuosina *

- 0–2 vuotta
 3–5 vuotta
 5–10 vuotta
 Yli 15 vuotta

Arvioiden seuraavia väittämiä positiivisesta kasvatuksesta omalla kohdallasi

1 En lainkaan 2 Toisinaan 3 En osaa sanoa 4 Usein 5 Jatkuvasti

3. Havaitsen omat onnistumisen hetkeni ja annan itselleni positiivista palautetta näistä hetkistä. *

1 2 3 4 5

En lainkaan Jatkuvasti

4. Havaitsen onnistumisia omassa työyhteisössäni. *

1 2 3 4 5

En lainkaan Jatkuvasti

5. Annan positiivista palautetta työyhteisöni jäsenille onnistumisista. *

1 2 3 4 5

En lainkaan Jatkuvasti

6. Pyrin työssäni teteisesti omalla toiminnallani lisäämään positiivista ilmapiriä

1 2 3 4 5

En lainkaan Jatkuvasti

Luonteenvahvuudet

1 En lainkaan 2 Hieman 3 En osaa sanoa 4 Hyvin 5 Erittäin hyvin

7. Luonteenvahvuudet ovat minulle ennestään tuttuja. *

- Kyllä
 Ei
 Muu:

8. Tunnistan ja tiedän omat luonteenvahvuuteni. *

- Kyllä
 En
 En ole varma
 Muu:

9. Hyödynnän omia luonteenvahuuksia työssäni. *

1 2 3 4 5

En lainkaan Erittäin hyvin

10. Tunnistan luonteenvahuuksia työyhteisöni jäsenissä. *

1 2 3 4 5

En lainkaan Erittäin hyvin

11. Osaan sanoittaa työtovereilleni heissä havaitsemiani luonteenvahuuksia. *

1 2 3 4 5

En lainkaan Erittäin hyvin

Pohdi seuraavien asioiden merkitystä työssäsi

1 Ei lainkaan merkityksellistä 2 Hieman 3 En osaa sanoa 4 Merkityksellistä 5 Erittäin merkityksellistä

12. Positiivinen ja kannustava ilmapiri työyhteisössä? *

1 2 3 4 5

Ei lainkaan merkityksellistä Erittäin merkityksellistä

13. Onnistumisten ja hyvien hetkien havaitseminen ja näkyväksi tekeminen? *

1 2 3 4 5

Ei lainkaan merkityksellistä Erittäin merkityksellistä

16. Koen, että minun oli helppo sanallistaa omia onnistumisen hetkiäni itselleni.*

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä

17. Koen, että omien luontevahvuksieni tunnistaminen oli minulle helppoa.*

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä

18. Koen, että omien luontevahvuksieni sanallistaminen oli minulle helppoa.*

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä

19. Koen, että luontevahvuksien havaitsemisen ja tunnistamisen oman tiimin jäsenissä oli minulle helppoa.*

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä

20. Koen, että toisessa tunnistamani luontevahvuksien sanallistaminen muille oli minulle helppoa.*

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä

21. Heräsikö sinulla muita ajatuksia aiheeseen liittyen?

Vielä muutama
kysymys:)

(Teemoina: omat, työkaverin ja tiimin luontevahvuudet ja niiden tunnistaminen).

22. Mitä tuntui pysähyä tunnistamaan omia onnistumisen hetkiä ja luontevahvuksiasi?*

23. Mitä tuntui pysähyä tunnistamaan työkaverin ja oman tiimin luontevahvuksiasi?*

24. Risut ja ruusut ensimmäisen osion teemoista: Omat, työkaverin ja tiimin luontevahvuudet.

Minä lasten vahvuuksien havainnoijana

Kysely positiivisesta kasvatuksista ja luonteenvahvuuksista kasvattajille. Vastaathan kyselyyn tällaiseen tilanteeseen mukaan.

*Pakollinen

1. Ammattiryhmä *

- Varhaiskasvatuksen opettaja
 Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja
 Muu: _____

2. Työkokemus vuosina *

- 0–2 vuotta
 3–5 vuotta
 5–10 vuotta
 Yli 15 vuotta

Arvioi seuraavia väittämiä positiivisesta kasvatuksista omalla kohdallasi

1 En lainkaan 2 Toisinaan 3 En osaa sanoa 4 Usein 5 Jatkuvasti

3. Havaitsen onnistumisia omassa lapsiryhmässäni. *

- 1 2 3 4 5

En lainkaan Jatkuvasti

4. Annan lapsille positiivista palautetta heidän onnistumisistaan. *

- 1 2 3 4 5

En lainkaan Jatkuvasti

näistä hetkistä. *

5. Annan positiivista palautetta ja kehua lasta vanhempien kuullen. *

- 1 2 3 4 5

En lainkaan Jatkuvasti

En lainkaan Jatkuvasti

6. Pyrin työssäni tietoisesti omalla toiminnallani lisäämään positiivista ilmapiiriä lapsiryhmässä. *

- 1 2 3 4 5

En lainkaan Jatkuvasti

1 En lainkaan 2 Hieman 3 En osaa sanoa 4 Hyvin 5 Erittäin hyvin

Arvioi seuraavia väittämiä luonteenvahvuuksista omalla kohdallasi

7. Luonteenvahvuudet ovat minulle ennestään tuttuja. *

- Kyllä
 Ei

8. Tunnistan luonteenvahvuuksia lapsissa. *

- 1 2 3 4 5

En lainkaan Erittäin hyvin

9. Osaan sanoittaa lapsille heissä havaitsemiani luonteenvahvuuksia. *

- 1 2 3 4 5

En lainkaan Erittäin hyvin

10. Osaan tunnistaa luonteenvahvuuksia lapsissa ja sanoittaa niitä ääneen myös

- 1 2 3 4 5

En lainkaan Erittäin hyvin

11. Huomioin ja hyödynnän lasten luonteenvahvuuksia arjen eri toiminnoissa (esim. siirtymätilanteet). *

- 1 2 3 4 5

12. Positiivinen ja kannustava ilmapiiri lapsiryhmässä? *

- 1 2 3 4 5

En lainkaan merkityksellistä Erittäin merkityksellistä

13. Lasten onnistumisten ja hvien hetkien havaitseminen ja näköväksi tekeminen? *

- 1 2 3 4 5

En lainkaan merkityksellistä Erittäin merkityksellistä

14. Positiivisen palautteen antaminen lapselle? *

- 1 2 3 4 5

En lainkaan merkityksellistä Erittäin merkityksellistä

15. Luonteenvahvuuksien tunnistaminen ja huomiointi lapsen kanssa työskennellessä? *

- 1 2 3 4 5

En lainkaan merkityksellistä Erittäin merkityksellistä

16. Hyvin toimivan ja kunnioittavan vuorovaikutuksen rakentaminen sinun ja lasten välille? *

- 1 2 3 4 5

En lainkaan merkityksellistä Erittäin merkityksellistä

17. Positiivisen palautteen antaminen ja lapsen kehuminen muiden kasvattajien ja vanhempien kuullen? *

1 2 3 4 5

Ei lainkaan merkityksellistä Erittäin merkityksellistä

Arvio seuraavia annettujen tehtävien työstämiseen liittyviä väittämiä

1 Täysin eri mieltä 2 Eri mieltä 3 En osaa sanoa
4 Samaa mieltä 5 Täysin samaa mieltä

18. Koen, että minun oli helppo havaita ja tunnistaa lasten onnistumisen hetkiä. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä

19. Koen, että minun oli helppo sanallistaa lasten onnistumisen hetkiä. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä

21. Koen, että lasten luonteenvahuuksien sanallistaminen oli minulle helppoa. *

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä Täysin samaa mieltä

22. Heräsikö sinulla muita ajatuksia aiheeseen liittyen?

Pohdi seuraavia väittämiä nyt tuulustuttuasi lasten luonteenvahuuksiin harjoitteluiden kautta.

(Tee noina: lasten luonteenvahvuudet ja niiden tunnistaminen).

Vielä muutama kysymys ;)

23. Miltä tuntui pysähtyä tunnistamaan lasten onnistumisen hetkiä? *

24. Miltä tuntui pysähtyä havaitsemaan ja tunnistamaan lasten luonteenvahuuksia? *

Liite 5: Koulutuskokonaisuuden toiminnalliset harjoitteet

Positiivinen pedagogiikka ja luonteenvahvuudet

- Toiminnalliset harjoitteet -

Sisällysluettelo

TEEMAKOKONAISUUS 1: omat, tiiminjäsenten & tiimin vahvuudet.....	3
Teemaviikko 1: Omat luontevahvuuteni.....	3
Teemaviikko 2–3: Tiiminjäsenten & tiimin vahvuudet.....	3
TEEMAKOKONAISUUS 2: Lasten luontevahvuudet	5
Teemaviikot 4–5: Case-lapsen luontevahvuuksien tunnistaminen.....	5
Teemaviikko 6–7: Luontevahvuudet lapsessa.....	9
Aikuisten luontevahvuustaulukko	11
Lasten luontevahvuustaulukko	13

TEEMAKOKONAISUUS 1: omat, tiiminjäsenten & tiimin vahvuudet

Teemaviikko 1: Omat luontevahvuuteni

Tarvitset työskentelyyn ”Huomaa omat onnistumisen hetkesi!” – monisteen sekä aikuisten luontevahvuudet taulukon (LIITE 1) & kynän.

Viikko 1: Omat luontevahvuuteni

1. Omien onnistumisten huomaaminen – pohdintatehtävä

- **OMAT ONNISTUMISENI** – lomake. Tarkkaile omaa toimintaasi. Missä tilanteessa onnistuit? Mikä meni hyvin? Mitä luontevahvuutta käytit onnistuessasi?
- **OMAT LUONTEENVAHVUUTESI**. Pohdi viikon lopuksi aikuisten luontevahvuudet taulukkoa käyttäen mitä muita vahvuuksia tunnistat itsessäsi?

Vinkki: Haluatko tutustua omiin luontevahvuuksiisi tarkemmin? Via-vahvuustestin voi tehdä osoitteessa <https://www.viacharacter.org>. (Sivu on englanniksi, mutta testin voi tehdä myös suomeksi, vaatii rekisteröitymisen)

Teemaviikko 2–3: Tiiminjäsenten & tiimin vahvuudet

Tarvitset työskentelyyn aikuisten luontevahvuustaulukon (LIITE 1), kartonkia, saksen & kynän.

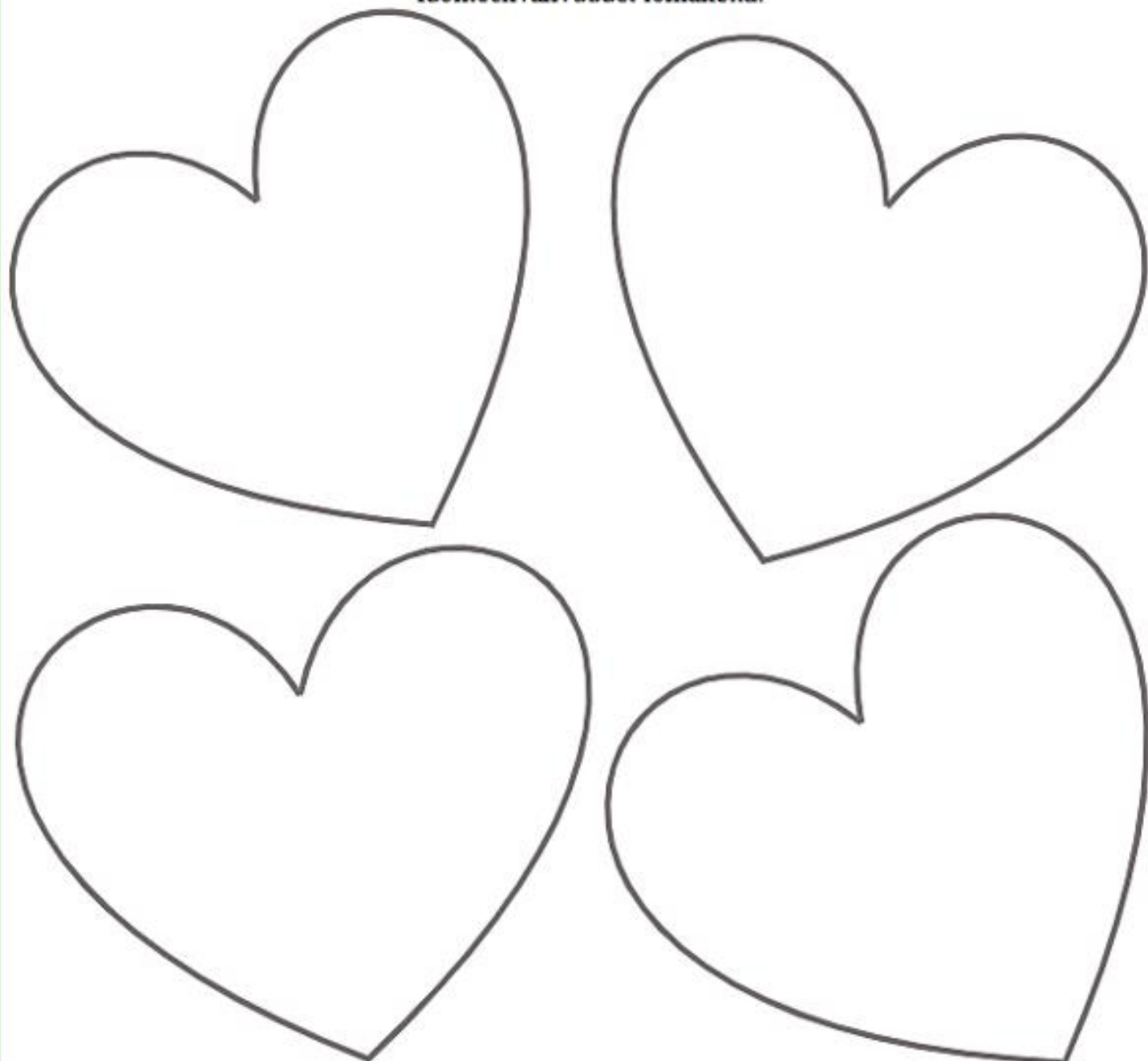
Viikko 2: Tiiminjäsenten luontevahvuudet

1. Tiiminjäsenten luontevahvuuksien tunnistaminen

- **ASKARTELE** oma vahvuussydän. Kootkaa kaikkien vahvuussydämet vierekkäin yhdessä sovittuun paikkaan ryhmässänne (seinä, kaapin ovi). Voit koristella sydämen mieleiseksi, niin että muut tunnistavat ne.
- **HAVAINNOI JA POHDI** oman työtiimisi jäsenten vahvuuksia aikuisten luontevahvuudet taulukon pohjalta. Mitä vahvuuksia tunnistat tiimisi jäsenissä?
- **KIRJAA** jokaisen tiimikaverisi vahvuussydämeen hänen top 3 vahvuutensa. Sama vahvuus voi tulla kirjatuksi useampaan kertaan.
- **TIIMIN VAHVUUDET**. Tarkastelkaa yhdessä kaikkien tiiminjäsenten luontevahvuuksia. Tiiminjäsenten vahvuuksista koostuvat teidän vahvuutenne tiiminä! Pohtikaa ja keskustelkaa millaisia vahvuuksia löysitte teistä tiiminä.
- **VALOKUVA**. Ottakaa yhteinen valokuva itsellenne muistoksi.

Huomaa omat onnistumisen hetkesi!

Havainnoi omaa toimintaasi ja kirjoita sydämiin tilanteita tai hetkiä, joissa koit onnistuneesi ja mieti mitä vahvuutta tilanteissa käytit? Kirjaa alas laatikkoon mitä muita luontevahvuuksia tunnistat itsessäsi? Käytä tehtävässä apunasi aikuisten luontevahvuudet lomaketta.

Luontevahvuuksiani ovat:

TEEMAKOKONAISUUS 2: Lasten luontevahvuudet

Teemaviikot 4–5: Case-lapsen luontevahvuuksien tunnistaminen

Työskentelyyn tarvitset: lasten luontevahvuuksien koontilomakkeet: case-lapset, lasten luontevahvuustaulukon (LIITE 2), case-lapsi kuvaukset & kynän.

Viikko 4: Vahvuudet lapsessa case-tehtävä

1. Lasten luontevahvuudet itsenäinen case-tehtävä

- **TUTUSTU** case-lasten tarinoihin omassa rauhassasi itsenäisesti työskennellen.
- **POHDI** millaisia luontevahvuuksia tunnistat case-lapsissa ja heidän toiminnassaan. Ja voisitko varhaiskasvattajana hyödyntää tunnistamiasi luontevahvuuksia lapsen kanssa työskennellessäsi?
- **SÄILYTÄ** täyttämäsi case-tehtävät seuraavaa teemaa varten.

Viikko 5: Vahvuudet lapsessa case-tehtävä

1. Lasten case-tehtävien koonti tiimissä

- **SOPIKAA** yhdessä pieni hetki, jolloin kokoatte tehtävän yhteen koko tiimin voimin. Tämä voi olla pieni hetki vaikka tiimipalaverista.
- **OTA MUKAASI** edellisellä teemaviikolla itsenäisesti täyttämäsi case- tehtävä monisteet.
- **KESKUSTELKAA JA KOOTKAA** yhteen tyhjälle case-koontilomakkeelle koko tiimin yhteinen näkemys case-lapsista tekemistänne havainnoista ja luontevahvuuksista. Löysittekö samoja vahvuuksia lapsista?

Lasten luontevahvuuksien koontilomake

Pienryhmä: CASE - LAPSET

Lapsen nimi	Lapsen luontevahvuudet ja tilanne, jossa vahvuus tuli näkyviin lapsessa tai hänen toiminnassaan.
Case-lapsi MILLA	
Case-lapsi KALLE	
Case-lapsi HILLA	

POHDINTATEHTÄVÄ: Voisitko varhaiskasvattajana hyödyntää case-lapsissa tunnistamiasi luontevahvuuksia?

Case Milla 2,5 v

Milla on valinnut vierieisestä kirjahyllystä lempikuvakirjansa maailman eläimistä. Milla ei vielä osaa lukea, mutta hän selaa kuvia ja nimeää itselleen tutuimpia eläimiä itseksensä ääneen kuiskaten. Milla osaa tunnistaa ja nimeää vaikeampiakin eläimiä, kuten kirahvin, virtahevon ja muurahaiskarhun. Hän on muurahaiskarhuun tutustunut äidin kanssa edellisellä viikolla. Viikonlopun jälkeen Milla näytti muurahaiskarhun kuvaa kirjasta kasvattajille ja kertoi ylpeänä että "muurahaiskarhu syö muurahaisia. Sillä on pitkä kieli".

Tänään Milla kuitenkin on kiinnostunut tutkimaan toista kuvakirjan eläimistä, joita hän ei vielä tunnista. Milla tietää, että kuvassa on lintu, mutta hän ei tiedä linnun nimeä. Milla tutkii itseksensä kuvaa ja seuraa kuvan linnun ääriivoja sormellaan. Nokka, siivet, pitkät jalat. Milla nousee ja menee kysymään aikuiselta "Täti, mikä tämä lintu on?". Millalle kerrotaan, että kuvassa on strutsi. Seuraavana päivänä Milla hakee saman kirjan luettavakseen ja istuu lattialle kirja edessään. Hän huomaa aikuisen pysähtyvän vierieensä istumaan. Milla näyttää kuvaa strutsista ja "katso...se on...!" Milla pysähtyy miettimään ja etsimään oikeaa sanaa. "...Rusti" Milla jatkaa. "Kyllä se on strutsi, hyvin muistettu" vastaa kasvattaja. Milla jää yhä tutkimaan kuvaa ja maistelemaan uutta sanaa, vaikka kasvattaja siirtyy vierieeseen leikkiin mukaan.

Milla toistaa hiljaa itseksensä sanaa strutsi, kunnes saa sanan sanottua oikein. "Rusti, strusi, rusit, strusti, rutsi..... Strutsi!". Milla haluaa heti jakaa ilonsa ja kertoo suuren uutisensa. Hän etsiyty kasvattajan luo ja toistaa ylpeänä juuri oppimaansa sanaa. Millan silmät loistavat onnistumisen ilosta ja hän haluaa heti kertoa uutisen kaikille päiväkodilla. Milla on hyvin onnellinen ja nauraa iloisesti ja toistaa sanaa "strutsi". Äidin saapuessa Milla näyttää kirjan kuvaa äidilleen hyvin ylpeänä "katso äiti strutsi!".

1. Mitä vahvuuksia tunnistitte case lapsessa?

2. Miten tämä vahvuus näkyi case – lapsessa tai hänen toiminnassaan?

3. Millaisissa arjen pienessä hetkissä, tilanteissa tai toiminnassa voisit hyödyntää juuri tämän lapsen luontevahvuuksia?

Case Kalle ja Hilla

Päiväkodin 4-5 vuotioiden ryhmä on lähtenyt pihalle leikkimään. Kalle ja Hilla suuntaavat hiekkalaatikolle. Heidän ajatuksenaan on jatkaa edellisellä kerralla kesken jäänyttä leikkiä, nimittäin autoradan rakentelua. Lapset ryhtyvät kaivamaan hiekkalaatikon reunassa kuoppaa, jotta autoradalle saataisiin rakennettua tunneli. Hetken kaivettuaan he toteavat, ettei tällä keinolla taida tunnelin rakentaminen onnistua. Kuoppa on jo aika syvä ja Kalle alkaa ääneen pohtimaan, kuinka syvän kuopan pystyy ylipäänsä kaivamaan? Kalle ja Hilla keskustelevat hetken siitä, voiko kuopan kaivaa väikkäpa maapallon toiselle puolelle asti. Pohdinnan keskellä lapset havaitsevat, että vaikka kaivettu kuoppa on heidän mielestään jo melko syvä, ei hiekkalaatikon alareunaa näy. Heidän mielestään herääkin kysymys, miten syvälle hiekkaan ulottuu hiekkalaatikon reuna, vai jatkuuko sen loputtomiin? Jos reuna jossakin kohtaa loppuu niin voisiko kenties reunan alitse kaivaa toivotun tunnelin autorataa varten?

Kalle ja Hilla ryhtyvät tuumasta toimeen ja alkavat kaivamaan kuoppaa yhä suuremmaksi. Syvän kuopan kaivaminen on aika työlästä. Vähitellen viereen hivuttautuu myös muutama muu hiekkalaatikolla leikkimässä ollut lapsi seuraamaan Kallen ja Hillan urakointia. Kalle toteaa ääneen, että hommaa riittää ja pyytää seuraamaan tulleita lapsia liittymään joukkoon. Lapset sopivat keskenään, että kuoppaa kaivetaan vuorotellen. Kun toiset kaivavat, saavat toiset levätä. Hillalle tulee ajatus, että kaivaminen saadaan ehkä nopeammin valmiiksi, jos osa lapsista kaivaakin hiekkalaatikon reunan toiselta puolelta.

Hiekkalaatikolla on työmää täydessä käynnissä kasvattajan seurattessa lasten puuhastelua. Yhdessä sovitaan, että kaivuuta saa jatkaa, mutta että lapset myös vastaavat siitä, että kuoppa tulee täytettyä tutkimuksen lopuksi. Kuopan kaivaminen onkin sen verran hidasta ja työlästä, ettei sitä

suinkaan ehditä valmiiksi yhden ulkoilun aikana saamaan. Innoissaan lapset kuitenkin keraäntyvät hiekkalaatikolle ulkoilu toisensa perään ja lopulta tavoite on saavutettu. Hiekkalaatikon alareuna on saatu esille ja muutamat hurauttelut pikkuautoilla siitä ajettuun täyttävät lapset sovitusti yhteistuumin kuopan umpeen, vaikka olisihan se ollut Kallen ja Hillan mielestä mukavaa saada hurautella enemmänkin autoilla reunan alitse toiselle puolen.

1. Mitä vahvuuksia tunnistitte case lapsissa?

2. Miten tämä vahvuus näkyi case – lapsessa tai hänen toiminnassaan?

3. Millaisissa arjen pienessä hetkissä, tilanteissa tai toiminnassa voisit hyödyntää juuri tämän lapsen luontevahvuuksia?

Teemaviikko 6–7: Luontevahvuudet lapsessa

Työskentelyyn tarvitset lasten luontevahvuustaulukon (LIITE 2), Lasten luontevahvuuksien koontilomakkeen (tyhjä) & kynän.

Viikko 6: Vahvuudet lapsessa havainnointi

1. Lasten luontevahvuuksien havainnointi -yksilötehtävä

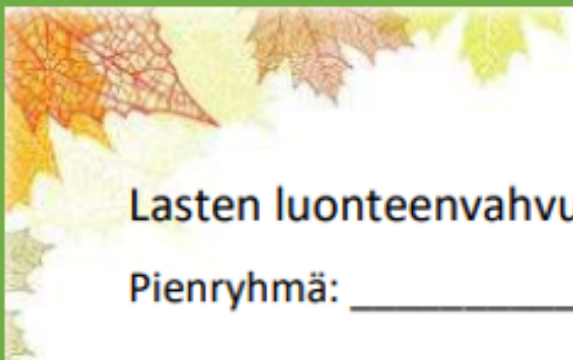
- HAVAINNOI omaa lapsiryhmääsi ja siihen kuuluvia lapsia arjen eri toiminnoissa ja tilanteissa.
- TUNNISTA Tunnista 1-2 luontevahvuutta jokaisessa ryhmäsi lapsessa. Mieti miten tämä vahvuus näkyi lapsessa tai hänen toiminnassaan?
- KIRJAA tekemäsi havainnot itsellesi muistiin seuraavaa viikkoa varten.

Viikko 7: Vahvuudet lapsessa havainnointi

1. Havaintojen koonti yhdessä tiiminä

- SOPIKAA yhdessä pieni hetki, jolloin kokoatte tehtävän yhteen koko tiimin voimin. Ota mukaan edellisellä teemaviikolla tekemäsi havainnot oman lapsiryhmän lasten luontevahvuuksista.
- KESKUSTELKAA tiiminä mitkä 1-2 luontevahvuutta ryhmän jokaisessa lapsessa tunnistitte? Miten tämä luontevahvuus näkyi kyseisessä lapsessa tai hänen toiminnassaan?
- KOOTKAA koko ryhmän yhteiseen luontevahvuuksien koontilomakkeeseen/lomakkeisiin lapsissa tunnistamanne luontevahvuudet sekä miten ja missä tilanteissa lapset käyttivät luontevahvuuksiaan. Lapset voi jakaa lomakkeille esimerkiksi pienryhmien mukaisesti.
- SIJOITAKAA lasten luontevahvuuksien koontilomakkeet vierekkäin yhdessä sovittuun paikkaan ryhmässänne (esim. kaapin oven sisäpuolel), jotta havaitessanne lapsessa uuden vahvuuden, on vahvuus helppo kirjata arjen keskellä ylös koontilomakkeeseen.

Lasten luontevahvuuksien koontilomake

Pienryhmä: _____

Lapsen nimi	Lapsen luontevahvuudet ja tilanne, jossa vahvuus tuli näkyviin lapsessa tai hänen toiminnassaan. Kuka luontevahvuuden tunnisti (kasvattaja, lapsi itse, kaveri)?

Aikuisten luontevahvuustaulukko

Hyve	Vahvuus	Vahvuuden ilmeneminen
I Viisaus ja tieto	1. Luovuus	Katsot asioita luovasta näkökulmasta ja huomaat mahdollisuuksia ja vaihtoehtoja toimia siellä missä muut eivät niitä huomaa. Etsit uusia ja luovia tapoja ja reittejä tehdä asioita ja kehität uusia toimintatapoja.
	2. Uteliaisuus	Haluat tutkia, nähdä ja kokea mahdollisimman paljon ja haluat aina tietää mitä ympärilläsi tapahtuu. Olet aina kiinnostunut lähtemään mukaan kaikkeen uuteen toimintaan.
	3. Arviointikyky	Et tee äkinäisiä päätöksiä. Punnitset asiaa huolellisesti asian jokaiselta puolelta ja selvität kaikki tosiasiat ennen lopullisen päätöksen tekemistä.
	4. Oppimisen ilo	Olet aina kiinnostunut oppimaan uutta ja syventämään omia taitojasi. Hakeudut paikkoihin ja tilanteisiin, joissa on mahdollisuus uuden oppimiseen.
	5. Näkökulmanotto-kyky	Osaat katsoa tilanteita laajemmassa mittakaavassa huomioiden samalla muiden näkökulmat. Näet tilanteet kokonaisuutena ja osaat punnita eri vaihtoehtoja ja löytää uusia ratkaisuja tilanteeseen.
II Rohkeus	6. Rohkeus/urheus	Et pelkää tuoda mielipidettäsi julki, vaikka se eroaisi muiden mielipiteistä. Ehdotat rohkeasti uusia toimintatapoja, etkä pelkää kokeilla uusia asioita tai tehdä asioita uudella tavalla.
	7. Sinnikkyys	Viet loppuun sen, minkä aloitat. Et lannistu haasteiden edessä tai anna periksi, vaan etsit sinnikkäästi toisen tavan toteuttaa suunnitelmasi. Iloitset siitä, että saat vietyä aloittamasi työn päätökseen.
	8. Rehellisyys	Olet aina totuuden puolella. Pyrit selvittämään asioiden oikean laidan, etkä hyppää suoraan johtopäätöksiin. Näet vaivaa, jotta oikeus toteutuu. Asioiden kaunistelu ja valkoiset valheet eivät kuulu toimintatapoihisi.
	9. Innokkuus	Olet energinen ja innokas. Suhtaudut avoimen uteliaasti uusiin asioihin. Innostuksesi tarttuu helposti muihin ja viet myös toimintaa vauhdilla eteenpäin.
III Inhimillisyyttä	10. Sisukkuus	Et anna vastoinkäymisten tai haastavien tilanteiden lannistaa itseäsi vaan uskot itseesi, ja taitoihisi ja kohtaat haasteet ja haastavat tilanteet pää pystyssä periksi antamatta.
	11. Rakkaus	Nautit toisten ihmisten seurasta ja jokainen on tervetullut seuraasi. Suhtaudut muihin lämmöllä ja rakkaudella.
	12. Ystävällisyys	Ilahdut ja autat muita mielelläsi. Näet muissa heidän hyvät puolensa ja kohtaat jokaisen ihmisen ystävyydellä.
	13. Sosiaalinen älykyys	Tunnistat herkästi muiden tunnetiloja ja osaat ottaa ne huomioon. Sinulla on herkät sosiaaliset tuntosarvet ja tiedät milloin rauhoittaa milloin innostaa ja milloin pysähtyä kannustamaan toista eteenpäin.
	14. Myötätunto	Samaistut helposti muiden tunteisiin ja tunnetiloihin, iloon, onnistumisiin tai suruun. Et arvostele tai tuomitse muita vaan ymmärrät toisen tunnetilaa ja näkökulmaa.

Hyve	Vahvuus	Vahvuuden ilmeneminen
IV Oikeudenmukaisuus	15. Ryhmätötaidot	Toimit mielelläsi osana ryhmää tai tiimiä. Kannustat ja motivoit muita ryhmässäsi kohti yhteistä tavoitetta.
	16. Reiluus	Tasapuolisuus ja oikeudenmukaisuus ovat sinulle tärkeitä arvoja. Kohtelet kaikkia tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti, etkä anna tunteidesi vaikuttaa päätöksiisi.
	17. Johtajuus	Otat luontaisesti vastuuta tiimin toiminnasta tai tilanteen niin vaatiessa. Innostat muita esimerkilläsi, otat tilanteen haltuun ja johdat muut kohti yhteistä tavoitetta ja päämäärää.
V Kohtuullisuus	18. Anteeksiantavuus	Olet rauhanrakentaja. Lähellesi on helppo tulla, vaikka kokee tehneensä virheen. Et tuomitse, vaan ymmärrät jokaisen tekemän virheitä. Rauhallinen yhdessäolo on sinulle tärkeää.
	19. Vaatimattomuus	Et pidä meteliä omasta osaamisestasi tai saavutuksistasi, tekosi puhuvat puolestaan. Annat muilla mahdollisuuden loistaa ja korostat yhdessä onnistumisen merkitystä.
	20. Harkitsevaisuus	Harkitset asioita perusteellisesti ja yksityiskohtaisesti monelta suunnalta ennen päätöksen tekoa. Et säntää reagoimaan vaan nukut enemmän yön yli asioita pohtien.
	21. Itsesäätely	Pidät kiinni sovitusta asioista. Et hermostu pienestä, vaan osaat sopeuttaa käytöstäsi tilanteen mukaan. Osaat vastustaa kiusauksia ja työskennellä kurinalaisesti saavuttaaksesi tavoitellun päämäärän.
VI Henkisyys	22. Kauneuden arvostus	Näet kauneutta ympärilläsi, niin pienissä kuin isoissakin asioissa. Huomaat ympärilläsi yhtä lailla räystäääseen kiinnittyneet jääpuikot, kuin myös naapurin lasten lumiveistokset. Kauneus tuottaa sinulle innostusta ja iloa.
	23. Kiitollisuus	Tunnet itsesi onnekkaaksi ja pysähdyt usein miettimään elämäsi hyviä puolia. Pystyt näkemään hyvää myös vastoinkäymisissä. Ilmaiset kiitollisuutta ja jaat hyvää mieltä myös muille.
	24. Toiveikkuus	Olet optimisti ja uskot hyvään. Vastoinkäymiset ovat mielestäsi väliaikaisia, sillä kaikki päättyy lopulta kuitenkin hyvin. Saat toiveikkuuden tarttumaan helposti myös muihin.
	25. Huumorintaju	Pidät nauramisesta sekä siitä että saat muut nauramaan. Huumori kantaa sinut myös vastoinkäymisten läpi. Sinulla on taito saada ihmiset nauramaan. Arjen ongelmatilanteetkin ratkaistaan hassuttelun ja huumorin kautta.
	26. Hengellisyys	Koet olevasi osa jotakin suurempaa suunnitelmaa. Koet turvaa ja rauhallisuutta sillä tunnet olevasi jonkin suuremman voiman suojassa. Et usko sattumaan, vaan kaikilla elämän tapahtumat tuntuvat tarkoituksenmukaisilta ja merkityksellisiltä.

Tämä luontevahvuuksien taulukko pohjautuu VIA – luokittelun mukaisiin 6 hyveeseen ja 24 luontevahvuuteen, joihin on lisätty Uusitalo-Malmivaaran & Vuorisen muotoilemat kaksi luontevahvuutta. (Lähteet: Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2017 Vahvuusvariksen bongausopas; VIA Institute on Character 2021)

Lasten luontevahvuustaulukko

Hyve	Vahvuus	Vahvuuden ilmeneminen
I Viisaus ja tieto	1. Luovuus	Lapsella on hyvä mielikuvitus ja tavarat ja asiat saavat leikissä uusia merkityksiä. Lapsi löytää uusia tapoja ja reittejä toimia tai tehdä asia loppuun vastoinkäymisistä tai kielloista huolimatta.
	2. Uteliaisuus	Lapsi haluaa nähdä, kokea ja tutkia kaikkea mahdollista käyttäen kaikki aistejaan. Hän on kiinnostunut kaikesta uudesta, uusista asioista, ihmisistä ja kaikesta mitä hänen ympärillään tapahtuu.
	3. Oppimisen ilo	Lapsi on kiinnostunut uuden oppimisesta ja opettelusta. Hän saattaa viettää aikaa satuja kuunnellen ja kirjoja lukien tai selaillen. Hän kerää tietoa ympäristöstään tutkimalla esineitä ikätasonsa mukaisesti tai kysellen "mitä, missä ja miksi" kysymyksiä. Hän on onnellinen oppiessaan jotain uutta.
II Rohkeus	4. Rohkeus/urheus	Lapsi ei tanssi muiden lasten sävelten tahdissa, vaan hänellä on rohkeutta tehdä omia päätöksiä, muuttaa omaa toimintaansa ja pitää kiinni päätöksistään. Hän myös sanoo ääneen omat mielipiteensä, vaikka ne eroaisivat muiden mielipiteistä. Hän kokeilee rohkeasti uusia asioita ja osallistuu rohkeasti uusiin leikkeihin ja toimintaan.
	5. Sinnikkyys	Lapsi tekee loppuun sinnikkäästi sen mitä on päättänyt tekevänsä. Vastoinkäymisistä huolimatta hän ei anna periksi, vaan yrittää uudelleen. Pieni lapsi opetellessaan kävelemään nousee ylös yhä uudelleen ja uudelleen, kunnes oppii kävelemään. Isompi lapsi voi harjoitella kiipeämistä korkeaan kiipeilytelineeseen periksi antamatta. Ilo on suuri ja lapsen silmät säihkyvät, kun lapsi viimein onnistuu.
	6. Innokkuus	Lapsi on energinen ja innokas ja saa paljon aikaan. Hän suhtautuu avoimen uteliaasti uusiin asioihin ja on ensimmäisenä lähdössä innokkaasti mukaan kaikkeen toimintaan. Hänen innostuksensa tarttuu helposti muihin.
III Inhimillisuus	7. Rakkaus	Lapsi nauttii muiden seurasta ja suhtautuu muihin lapsiin lämmöllä ja ilolla. Kaikki ovat tervetulleita mukaan yhteiseen tekemiseen.
	8. Ystävällisyys	Lapsi auttaa mielellään toisia ja haluaa ilahduttaa ympärillään olevia. Lapsi ajattelee kaikkien parasta ja pyrkii näkemään kaikissa heidän hyvät puolensa. Hän ei loukkaa puheillaan ketään.
	9. Sosiaalinen älykyys	Lapsella on herkäät tuntosarvet vaistoamaan toisten tunnetiloja ja osaa lähestyä kaveria tai erilaisia tilanteita niihin sopivalla tavalla. Niin lohdutus, kuuntelu kuin myös innostuksen virittäminen onnistuvat lapselta tilanteessa kuin tilanteessa. Hän ei häkelly edes vieraiden ihmisten keskellä.
	10. Myötätunto	Lapsi samaistuu helposti toisen tunteisiin. Kun kaverille tulee haava tai toinen onnistuu rakentamaan korkean palikkatornin, haluaa lapsi olla mukana jakamassa heidän tunnelmiaan ja kokemuksia. Lapsi ei tuomitse tai arvostelee toisia.

Hyve	Vahvuus	Vahvuuden ilmeneminen
IV Oikeudenmukaisuus	11. Ryhmäyötaidot	Lapsi nauttii, kun saa toimia ryhmässä. Hän pitää kiinni ryhmässä yhteisesti sovituista asioista. Lapsi osaa kannustaa muita ja pitää erityisen tärkeänä jokaisen ryhmänjäsenen mahdollisuutta osallistua ja tuoda ryhmään oman panoksensa.
	12. Reiluus	Tasapuolinen kohtelu sekä oikeudenmukaisuus ovat lapselle tärkeitä. Lapsi puolustaa heikompaa ja osaa osaltansa joustaa asioissa, jotta kaikki sujuisi hyvin. Myös leikeissä ja vaikkapa lelujen osalta lapsi huolehtii oman edun tavoittelun sijaan tasapuolisuudesta.
V Kohtuullisuus	13. Itsesäätely	Vaikka houkutus leikkiin lähtöön on suuri, pysyy lapsi ennalta sovitun ja suunnitellun tekemisen parissa. Lapsella on kyky sopeuttaa omaa käyttäytymistään tilanteen vaatimuksen mukaan. Kun vaikkapa ruokajonossa etuillaan lapsi ei hermostu, vaan säätelee omaa käytöstään tiedostaen saavansa ruokaa kuitenkin vuorollaan.
VI Henkisyys	14. Kiitollisuus	Lapsi osaa iloita pienistäkin asioista. Eikä mikään ei ole itsestään selvää. Vaikka parhaan kaverin poissaolo päiväkodista harmittaakin on kiva päästä leikkimään muiden kavereiden kanssa. Lapsi myös ilmaisee itselleen läheisille ihmisille, miten rakkaita nämä hänelle ovat.
	15. Toiveikkaus	Lapsella on vahva luottamus siihen, vastoinkäymiset ovat vain väliaikaisia ja kohta kaikki on taas hyvin. Hän omalla toiminnallaan ja muita lapsia lohduttamalla tai kannustamalla saa oman toiveikkuutensa tarttumaan myös muihin.
	16. Huumorintaju	Lapsi nauttii hassuttelusta ja kujeilusta arjen keskellä. Hän on luonteeltaan hyvin leikkisä ja tekee mielellään pieniä kujeita muille. Hän rakastaa nauramista haluaa ja saada myös muut hyvälle tuulelle ja nauramaan. Lapsi osaa myös nauraa omille kömmähdyksilleen.

Valitut 16 lasten luontevahvuutta pohjautuvat Vahvuusvariksen Huomaa hyvä! – julisteeseen sekä Kaisa Vuorisen & Lotta Uusitalo-Malmivaaran muotoilemiin Vahvuusvariksen luontevahvuuksiin. (Lähteet: Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2017 Vahvuusvariksen bongausopas; Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016 Huomaa hyvä! -juliste)

Liite 6: Positiivisen pedagogiikan ja luontevahvuuksien vinkkivihko

Positiivinen pedagogiikka ja luonteenvahvuudet

- ideoita toimintaan ja arkeen -

Kristiina Isokangas & Johanna Sysmäläinen

Sisällysluettelo

Positiivinen pedagogiikka ja luontevahvuudet näkyväksi arjessa.....	4
Papukaija Papu saapuu vierailulle	5
TEEMA 1: Uteliaisuus	5
TEEMA 2: Ystävällisyys	6
TEEMA 3: Ryhmäyötaidot/ yhdessä tekeminen.....	7
Kuva: Utelias papukaija	8
Kuva: Ystävällinen papukaija.....	9
Kuva: Yhdessä tekeminen	10
Ryhmän vahvuuspuu - projekti.....	11
Kuva: Vahvuuspuunlehti	12
Muita ideoita arkeen: muut luontevahvuudet	13
Liite 1: Lasten luontevahvuuksien koontilomake	15
Liite 2: Lasten luontevahvuustaulukko	16
Kirjallisuusvinkit.....	19

***”Jokaisella lapsella
on vahvuuksia.
Meidän aikuisten
tehtävä on auttaa
heitä löytämään
omat vahvuutensa.”***

– Tiia Trogen

Positiivinen pedagogiikka ja luontevahvuudet näkyväksi arjessa

Kun onnistun mä jossakin, taputa tai peukuta. Voit osoittaa minulle monin tavoin, että ansaitseen kehuja

Hymyn kasvoillesi loihtit ja iloisena tervehdit. Se saa minut tuntemaan, miten onnellisena täällä kanssasi olla saan.

Kuunnellen ja katsellen, toimintaani havaiten, minulle myöskin kerrothan sen. Missä onnistun, mitä taidankaan, jotta itsekkin taidoistani iloita osaan.

Sääntöjä ja ohjeita on monenlaisia, joskus myös hieman omituisia. Niitä noudatamme, jotta hommat sujuu, mutta tulethan mukaani myös kokeilemaan miltä hassuttelu tuntuu.

Joskus on vaikeaa alas istahtaa ja ohjeita noudattaa. Kerrothan minulle miksi toivot näin, niin varmasti tulee päivä, kun ymmärrän asian oikein päin.

Osaan paljon ja oppia haluan. Istu viereeni niin lisää ammennan.

Papukaija Papu saapuu vierailulle

Ryhmä saa uuden vieraan. Papukaija Papu tulee vierailulle ja jää ryhmään pidemmäksi aikaa tutustumaan ja oppimaan yhdessä lasten kanssa omista ja lasten luontevahvuuksista. Samalla opitaan myös sosiaalisia taitoja sekä tunne- ja kaveritaitoja.

Luontevahvuuksista esimerkkinä nostamme tässä ystävällisyyden, uteliaisuuden sekä ryhmätyötaidot. Jokaisessa luontevahvuusteemassa liikkeelle lähdetään kerrallaan luontevahvuuteen tutustumisesta ja papukaija Papun ystävän vahvuusvariksen tarinaan tutustumisesta. Tämän jälkeen luontevahvuuteen voi yhdessä lasten kanssa tutustua arjessa papukaija Papun toimintaa sanoittaen lapsille sekä kirjojen, laulujen, leikin ja tehtävien kautta.

Löydät ensimmäiseen kolmen teeman papukaija Papun tästä vinkkivihkosta (sivut 7–10). Voit tulostaa, värittää ja laminoida ne käyttöösi tai voit käyttää käsinukkea tai pehmolelua.

TEEMA 1: Uteliaisuus

Luontevahvuuksiin tutustumisen aloittaminen: Ensimmäisellä kerralla Papukaija Papu tulee ryhmään vierailulle. Papukaija Papu esittelee itsensä ja ensimmäisen teeman, joka on uteliaisuus. Ensimmäisen kerran jälkeen lasten kanssa voi askarrella oman Papukaijan.

"Hei! minä olen Papukaija Papu. Olin lentämässä tästä yli ja näin teillä olevan täällä hauskaa. Olin utelias ja halusin tulla katsomaan mitä te täällä leikitte ja pelaatte. Ehkä pääsen myös mukaan leikkimään ja pelaamaan kanssanne."

Kuunteluvinkki: Vahvuusvariksen tarinat. Jakso 20: Uteliaisuus.

Uteliaisuuteen tutustuminen arjessa: Papukaija Papu on utelias ja haluaa nähdä, tutkia ja kokea kaiken mahdollisen. Papu mielellään myös istuu ikkunalle, seinälle, hyllyn reunalle tai olkapäälle seuraamaan lasten leikkiä sekä ihmettelemään, kyselemään ja keskustelemaan lasten kanssa. Kasvattaja voi viedä papukaija Papun lasten leikin luo katsomaan, sanoittaa Papun uteliasta toimintaa "Papukaija Papu on utelias ja haluaa tietää, mitä me rakennamme ja kuka tässä talossa asuu? Asuuko heppa?" tai isommat lapset voivat itse kertoa Papulle lisää leikistään.

Musiikkivinkki uteliaisuuteen: Miltä kuulostaa? säv. Janne Ali-Vehmas & san. Liisa Kallio (Pikku Papun orkesteri)

TEEMA 2: Ystävällisyys

Ystävällisyys voi olla muutakin kuin ystävällisyyttä, sen on myös toisen lohduttamista, auttamista, yhteistä leikkiä ja tekemistä sekä tavaroiden jakamista ja vaihtamista yhteisessä leikissä. Ystävällisyyden teemassa voidaan harjoitella kaveritaitoja, tunteita sekä vuorovaikutusta muiden kanssa.

Teemaan tutustuminen: Teemaan voidaan tutustua yhdessä ennen teeman työstämisen aloittamista esimerkiksi aamu- tai päiväpiirissä. Isompien lasten kanssa ystävydestä voidaan keskustella yhdessä. Kuunneltava tarina sisältää tarinan lisäksi kysymyksiä, joita voidaan pohtia yhdessä lasten kanssa.

Kuunteluvinkki: Vahvuusvariksen tarinat. Jakso 1: Ystävällisyys.

Ystävällisyyteen tutustuminen arjessa:

Tässä teemassa papukaija Papu lennähtää lasten leikkeihin mukaan ja voi pohtia yhdessä lasten kanssa eri tilanteita ja tunteita läpi: mitä tehdä, kun joku itkee, miten voi auttaa kaveria? Pienemmillä papukaija Papu voi käydä lohduttamassa, silittämässä, auttamassa sekä omalla esimerkillään näyttää mallia lapsille. Papun kanssa voidaan yhdessä lasten kanssa opetella yhteisleikkiä, tavaroiden vaihtamista, antamista sekä kiittämistä.

Tehtäväideoita:

1. **Hymypiiri:** Istukaa piiriin lattialle. Tarkoituksena on, että kasvattaja lähettää hymyn vieressään istuvalle lapselle ja hymy lähtee kiertämään piirissä lapselta toiselle.
2. **Ystävyystaulu:** keskustelkaa siitä mitä on ystävällisyys ja millainen on hyvä ystävä. Kootkaa lasten vastaukset yhteiseen tauluun. Pienempien kanssa voi tehdä yhteisen ystävyystaulun esim. kädenjäljistä.
3. **Kortti tai piirros itselle tärkeälle ihmiselle tai ystävälle**

TEEMA 3: Ryhmäyötaidot/ yhdessä tekeminen

Teemaan tutustuminen: Teemaan voidaan tutustua yhdessä esim. aamu- tai päiväpiirissä. Isompien lasten kanssa ryhmäyötaitoista voidaan keskustella yhdessä. Kuunneltava tarina sisältää tarinan lisäksi kysymyksiä, joita voidaan pohtia yhdessä lasten kanssa.

Kuunteluvinkki: Vahvuusvariksen tarinat. Jakso 9: Ryhmäyötaidot.

Musiikkivinkki ryhmäyötaitoihin: Muurahaisten vene. säv. Antti Kokkola & san. Liisa Kallio (Pikku Papun orkesteri)

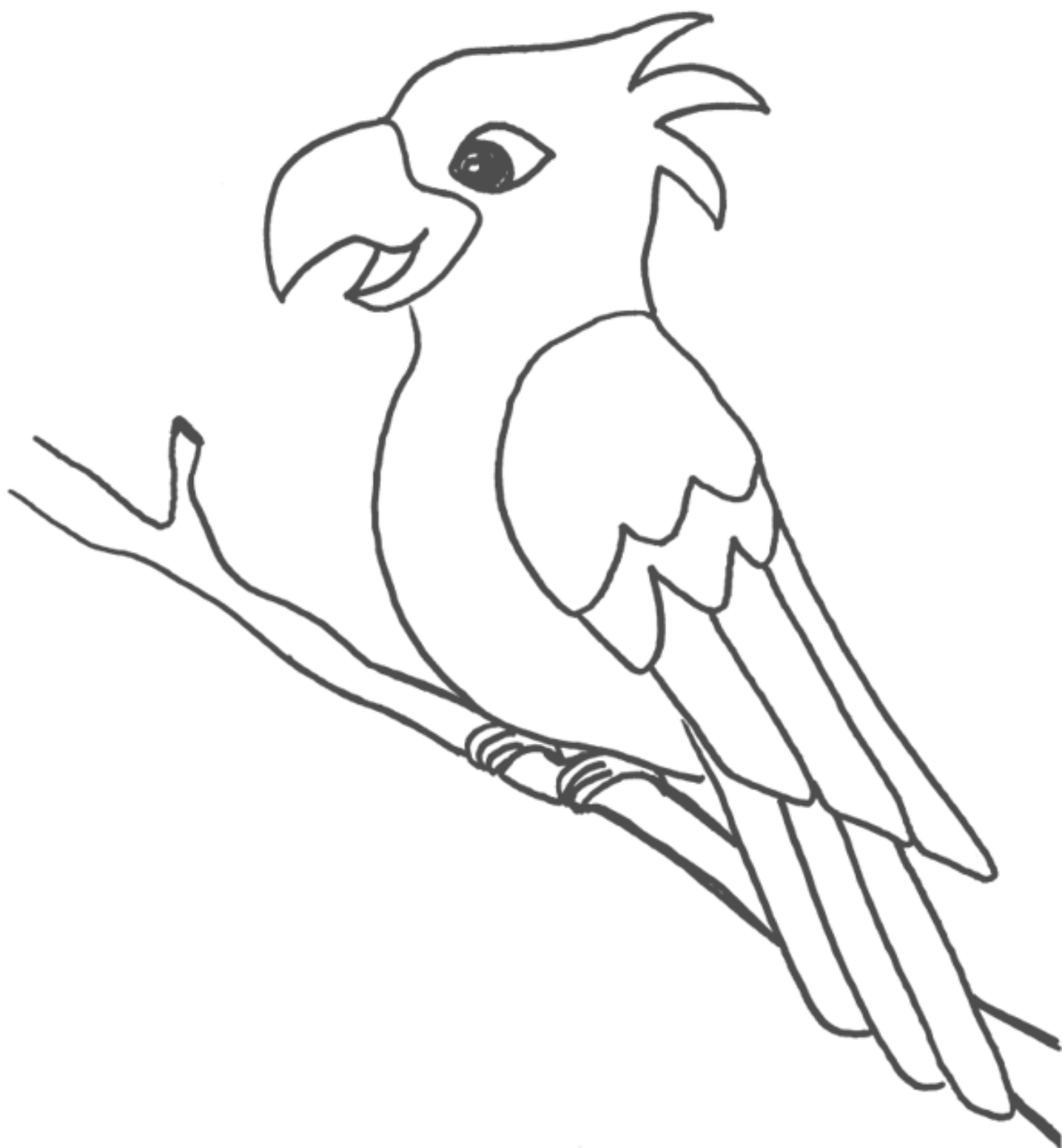
Yhdessä tekemisen taitoon tutustuminen arjessa: Papukaija Papu lennähtää seuraamaan lasten leikkiä, esimerkiksi lasten rakennusleikkiä. Papu haluaa tietenkin mukaan leikkiin. Papu voi kasvattajan avustamana osallistua leikkiin. (Käsinukke/pehmolelu voi konkreettisesti osallistua lasten kanssa tornin rakentamiseen ja auttaa lapsia.) Leikissä papukaija Papu keskustelee lasten kanssa rakentamisesta: ”Saanko auttaa rakentamisessa?”, ”Mihin voin laittaa tämän palan? Voinko laittaa tämän palikan tähän?”, ”Mihin tämä kuuluu?” Näin lapset pääsevät ohjaamaan ja auttamaan papukaija Papuaa sekä sanoittamaan omaa ja Papun toimintaa.

Lisää tehtävävinkkejä löydät vinkkivihkosen sivuilta 13–14.

Tutustu myös Tiia Trogenin julkaisuun ”Pieni kirja luonteenvahvuuksista”.

<https://positiivinenkasvatus.com/wp-content/uploads/2017/11/pieni-kirja-luonteenvahvuuksista-2018.pdf>

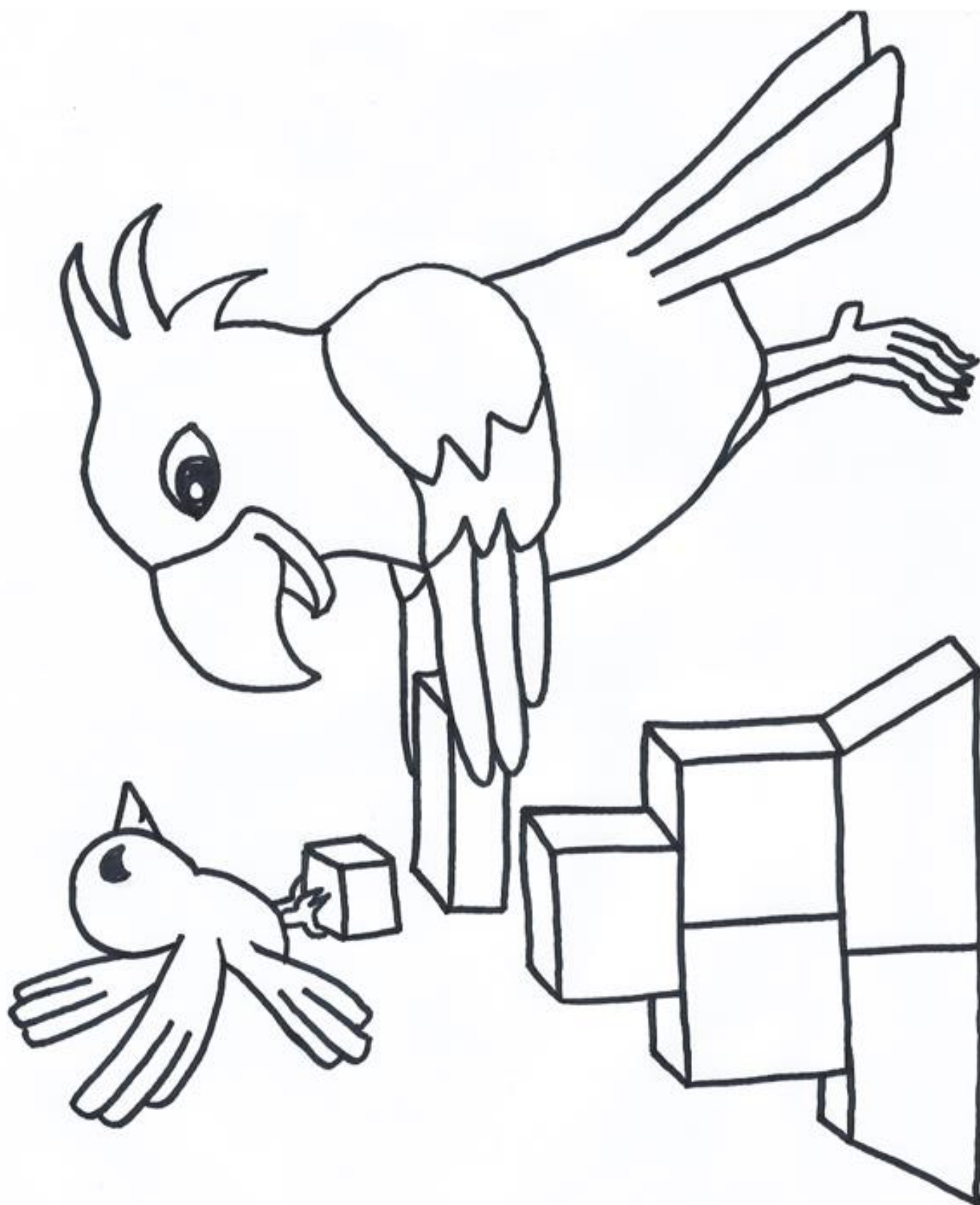
Utelias Papukaija Papu

Ystävällinen Papukaija Papu

Yhdessä tekeminen

Ryhmän vahvuuspuu - projekti

Päiväkodilla:

- Askarrelkaa vahvuuspuun runko yhdessä
- Askarrelkaa lapsille omat lehdet, jotka lapset voivat koristella tai värittää haluamallaan tavalla.
- Kiinnittäkää lehdet ryhmän vahvuuspuuhun.
- Lasten kanssa voi pohtia lapsen taitoja ja vahvuuksia, missä lapsi kokee olevansa hyvä tai taitava?
- Havainnoikaa lasten luontevahvuuksia. Tunnistetut luontevahvuudet lisätään lapsen lehteen.

Vanhemmat mukaan projektiin:

- Vanhemmille pohdittavaksi oman lapsensa vahvuudet.

Lasten kanssa voi lehtiin ja lapsen vahvuuksiin palata aina näin halutessaan. Nämä keskustelut voi dokumentoida ja kirjata ylös. Syksyllä tehtyyn vahvuuspuunlehteen voi palata keväällä ja katsoa miten vahvuudet ovat kehittyneet, mitä lapsi nyt ajattelee vahvuuksistaan.

Projektiin vanhempia ja lapsia haastatellessa on hyvä muistaa, ettei heidän esiin nostamiensa vahvuuksien tarvitse olla luontevahvuuksia, vaan heidän ajatuksiaan siitä missä lapsi on taitava. Se voi olla legoleikki tai kiipeäminen. Kasvattajat voivat hyödyntää tehtävässä lapsen luontevahvuudet lomaketta ja kirjata lehteen lapsen luontevahvuudet näkyviksi.

(Alla olevan Lapseni vahvuudet – tehtävän voi antaa vanhemmille täytettäväksi

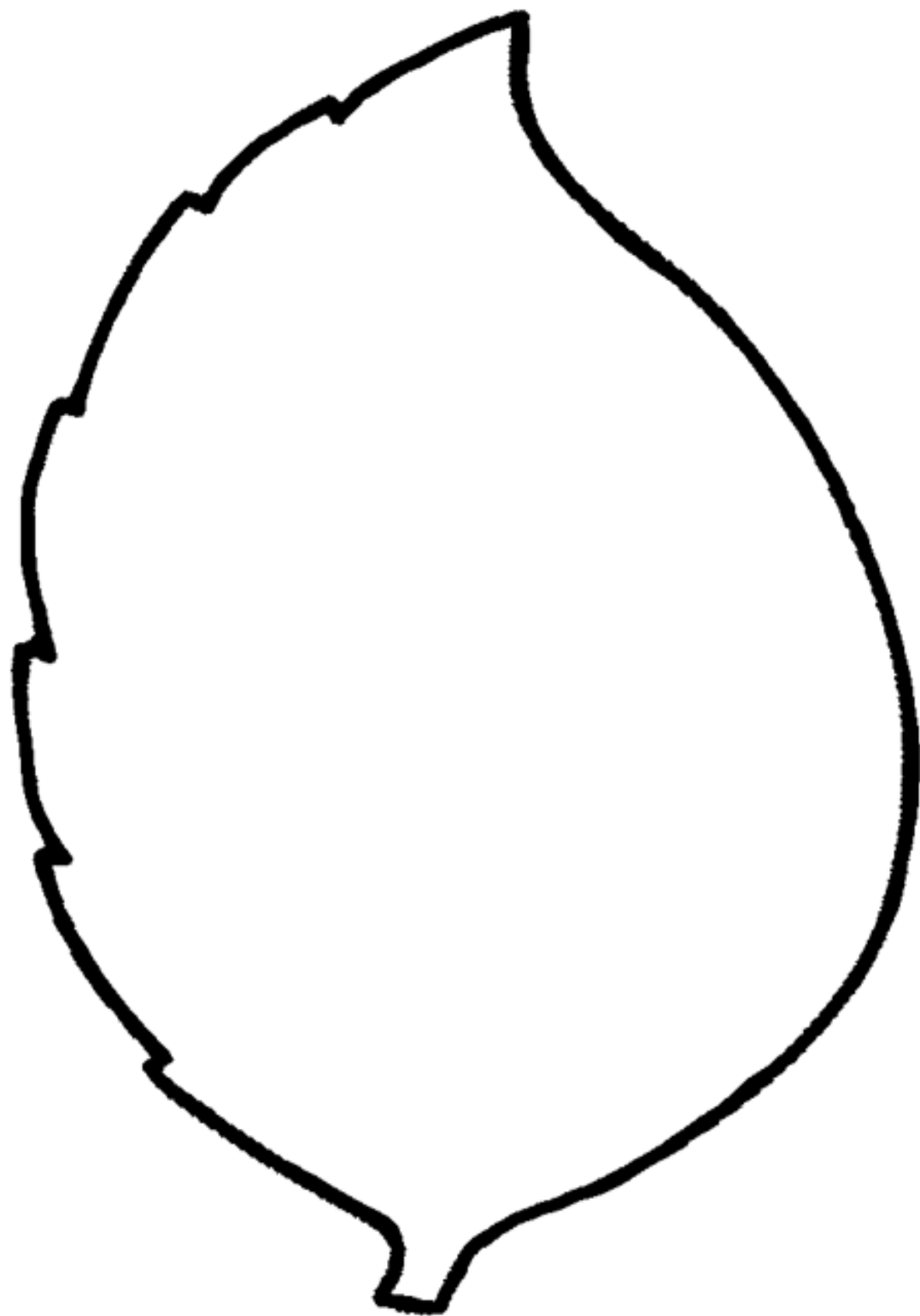
Lapseni Vahvuudet – Vahvuuspuu projekti

Hei vanhemmat!

Aloitamme ryhmässämme lasten kanssa vahvuuspuuprojektia ja haluamme ottaa myös teidät vanhemmat ja huoltajat mukaan vahvuuspuu -projektiimme. Toivomme, että kotona pohtisitte kirjaisitte tähän millaisia vahvuuksia tai taitoja olette tunnistaneet omassa lapsessasi. Voit palauttaa vastauksesi oman lapsesi ryhmän kasvattajille. Lisäämme vahvuudet lapsen omaan vahvuuspuunlehteen päiväkodilla.

Lapseni vahvuudet:

Vahvuuspuunlehti vahvuuspuuhun

Kuva: Vahvuuspuunlehti

Muita ideoita arkeen: muut luonteenvahvuudet

Luonteenvahvuudet merkkipäiväkorteissa/diplomeissa

- Havainnoituja luonteenvahvuuksia voi käyttää lasten merkkipäiväkorteissa (syntymäpäivä, eskarin päätöskortti, eskariin lähtökortti).
- Isänpäivänä ja äitienpäivänä voidaan yhdessä miettiä ”missä isä / äiti on taitava” tai mikä heissä on parasta.
- erilaiset tehtävien suorittamisesta saadut kunniakirjat / diplomit

Apuna voit käyttää Lasten luonteenvahvuuksien koontilomaketta (Liite 1)

Liikunta:

Tempuradat, joukkuepelit, hippa ym. muotoiltuna luonteenvahvuuksia esiin nostavaksi.

Vinkki: Vahvuusvariksen bongauskirjasta luku Vahvuudet tutuiksi toiminnallisesti, luovasti liikkuen (s.85). Mm. halaushippa & jumpparata

Musiikki:

Kuunnellen, laulaen ja leikkien yhdessä luonteenvahvuuksia esille nostavia lauluja.

Ehdotuksia:

Jänöjussin mäenlasku, säv. & san. Georg Malmstén

Ystäväni, tuttavani, suomalainen piirilaulu

Etkö ymmärrä, säv.& san. Petter Ohls

Mistä saisin ystävän, laululeikki, säv. & san. Ritva Mustonen-Laurila

Ojennan käteni, säv. & san. Pirkko Halonen

Tule ystäväksi, säv & san. Jukka Salminen

Höppänäntontun laulut (YouTube)

Sadut ja tarinat:

Luku- ja keskustelutuokiot, nukketeatteri, sadutus, pienet teatteriesitykset. Monista saduista löytyy kohtia onnistumisista ja vahvuuksista, joiden ääreen voidaan pysähtyä.

Ehdotuksia:

Avril McDonald, Jukka Hukka ja taikakuppi -kiitollisuuden harjoittelu

Sam McBratney, Arvaa mikä on maailman paras paikka

Kuusela – Sajama – Livingston - Pöyhönen - Hytti - Teittinen, Ympyräiset: Suuri kirja vahvuuksista

Kädentaidot:

Vinkki: Vahvuusvariksen bongauskirjasta luku Vahvuudet tutuiksi toiminnallisesti, kätevästi käsillä (s.83–85) Mm. Vahvuusbongarin lasit & Liikennemerkkit vahvuuksista

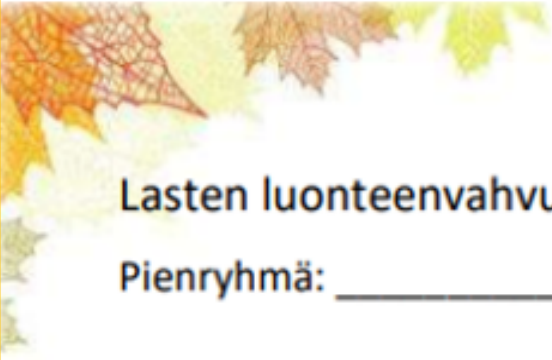
Ilot, onnistumiset ja vahvuudet esiin!

Tehtävävinkki:

- **Lapsille:** Vahvuusvariksen bongausopas Liite 19, Hyvän tuulen tehtävä.
- **Varhaiskasvattajille / tiimille:** Vahvuusvariksen bongausopas Liite 31, Viikkokatsaus.
- **Huoltajille:** Vahvuusvariksen bongausopas Liite 40, Perheemme vahvuuksien puu.

Lisävinkkejä arjen toimintaan on tarjolla seuraavista lähteistä:

- Työkaluja lasten vahvuuksien ja taitojen esille nostamiseen:
<https://www.pelastakaalapset.fi/lapsilta-opittua/tutustu-lasten-ajatuksiin/tyokalutaidot-ja-vahvuudet/>
- Luontevahvuudet päiväkodin arjessa -Materiaalipakki. Ideoita luontevahvuuksiin lähestymiseen päiväkotikäisten lasten kanssa erilaisten leikkien ja toiminnallisten tehtävien kautta:
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/190904/LUONTEENVAHVUUDET%20P%c3%84IV%c3%84KODIN%20ARJESSA_materiaalipakki.pdf?sequence=3&isAllowed=y

Lasten luontevahvuuksien koontilomake

Pienryhmä: _____

Lapsen nimi	Lapsen luontevahvuudet ja tilanne, jossa vahvuus tuli näkyviin lapsessa tai hänen toiminnassaan. Kuka luontevahvuuden tunnisti (kasvattaja, lapsi itse, kaveri)?

Liite 2: Lasten luontevahvuustaulukko

Hyve	Vahvuus	Vahvuuden ilmeneminen
I Viisaus ja tieto	1. Luovuus	Lapsella on hyvä mielikuvitus ja tavarat ja asiat saavat leikissä uusia merkityksiä. Lapsi löytää uusia tapoja ja reittejä toimia tai tehdä asia loppuun vastoinkäymisistä tai kielloista huolimatta.
	2. Uteliaisuus	Lapsi haluaa nähdä, kokea ja tutkia kaikkea mahdollista käyttäen kaikki aistejaan. Hän on kiinnostunut kaikesta uudesta, uusista asioista, ihmisistä ja kaikesta mitä hänen ympärillään tapahtuu.
	3. Oppimisen ilo	Lapsi on kiinnostunut uuden oppimisesta ja opettelusta. Hän saattaa viettää aikaa satuja kuunnellen ja kirjoja lukien tai selaillen. Hän kerää tietoa ympäristöstään tutkimalla esineitä ikätasonsa mukaisesti tai kysellen "mitä, missä ja miksi" kysymyksiä. Hän on onnellinen opplessaan jotain uutta.
II Rohkeus	4. Rohkeus/urheus	Lapsi ei tanssi muiden lasten sävelten tahdissa, vaan hänellä on rohkeutta tehdä omia päätöksiä, muuttaa omaa toimintaansa ja pitää kiinni päätöksistään. Hän myös sanoo ääneen omat mielipiteensä, vaikka ne eroaisivat muiden mielipiteistä. Hän kokeilee rohkeasti uusia asioita ja osallistuu rohkeasti uusiin leikkeihin ja toimintaan.
	5. Sinnikkyys	Lapsi tekee loppuun sinnikkäästi sen mitä on päättänyt tekevänsä. Vastoinkäymisistä huolimatta hän ei anna periksi, vaan yrittää uudelleen. Pieni lapsi opetellessaan kävelemään nousee ylös yhä uudelleen ja uudelleen, kunnes oppii kävelemään. Isompi lapsi voi harjoitella kiipeämistä korkeaan kiipeilytelineeseen periksi antamatta. Ilo on suuri ja lapsen silmät säihkyvät, kun lapsi viimein onnistuu.
	6. Innostus	Lapsi on energinen ja innokas ja saa paljon aikaan. Hän suhtautuu avoimen uteliaasti uusiin asioihin ja on ensimmäisenä lähdössä innokkaasti mukaan kaikkeen toimintaan. Hänen innostuksensa tarttuu helposti muihin.
III Inhimillisuus	7. Rakkaus	Lapsi nauttii muiden seurasta ja suhtautuu muihin lapsiin lämmöllä ja ilolla. Kaikki ovat tervetulleita mukaan yhteiseen tekemiseen.
	8. Ystävällisyys	Lapsi auttaa mielellään toisia ja haluaa ilahduttaa ympärillään olevia. Lapsi ajattelee kaikkien parasta ja pyrkii näkemään kaikissa heidän hyvät puolensa. Hän ei loukkaa puheillaan ketään.
	9. Sosiaalinen älykyys	Lapsella on herkät tuntosarvet vaistoamaan toisten tunnetiloja ja osaa lähestyä kaveria tai erilaisia tilanteita niihin sopivalla tavalla. Niin lohdutus, kuuntelu kuin myös innostuksen virittäminen onnistuvat lapselta tilanteessa kuin tilanteessa. Hän ei häkelly edes vieraiden ihmisten keskellä.
	10. Myötätunto	Lapsi samaistuu helposti toisen tunteisiin. Kun kaverille tulee haava tai toinen onnistuu rakentamaan korkean palikkatornin, haluaa lapsi olla mukana jakamassa heidän tunnelmiaan ja kokemuksia. Lapsi ei tuomitse tai arvostele toisia.

Hyve	Vahvuus	Vahvuuden ilmeneminen
IV Oikeudenmukaisuus	11. Ryhmätyötaidot	Lapsi nauttii, kun saa toimia ryhmässä. Hän pitää kiinni ryhmässä yhteisesti sovitusta asioista. Lapsi osaa kannustaa muita ja pitää erityisen tärkeänä jokaisen ryhmänjäsenen mahdollisuutta osallistua ja tuoda ryhmään oman panoksensa.
	12. Reiluus	Tasapuolinen kohtelu sekä oikeudenmukaisuus ovat lapselle tärkeitä. Lapsi puolustaa heikompaa ja osaa osaltansa joustaa asioissa, jotta kaikki sujuisi hyvin. Myös leikeissä ja vaikkapa lelujen osalta lapsi huolehtii oman edun tavoittelun sijaan tasapuolisuudesta.
V Kohtuullisuus	13. Itsesäätely	Vaikka houkutus leikkiin lähtöön on suuri, pysyy lapsi ennalta sovitun ja suunnitellun tekemisen parissa. Lapsella on kyky sopeuttaa omaa käyttäytymistään tilanteen vaatimuksen mukaan. Kun vaikkapa ruokajonossa etuillaan lapsi ei hermostu, vaan säätelee omaa käytöstään tiedostaen saavansa ruokaa kuitenkin vuorollaan.
VI Henkisyys	14. Kiitollisuus	Lapsi osaa iloita pienistäkin asioista. Eikä mikään ei ole itsestään selvää. Vaikka parhaan kaverin poissaolo päiväkodista harmittaakin on kiva päästä leikkimään muiden kavereiden kanssa. Lapsi myös ilmaisee itselleen läheisille ihmisille, miten rakkaita nämä hänelle ovat.
	15. Toiveikkaus	Lapsella on vahva luottamus siihen, vastoinkäymiset ovat vain väliaikaisia ja kohta kaikki on taas hyvin. Hän omalla toiminnallaan ja muita lapsia lohduttamalla tai kannustamalla saa oman toiveikkuutensa tarttumaan myös muihin.
	16. Huumorintaju	Lapsi nauttii hassuttelusta ja kujeilusta arjen keskellä. Hän on luonteeltaan hyvin leikkisä ja tekee mielellään pieniä kujeita muille. Hän rakastaa nauramista haluaa ja saada myös muut hyvälle tuulelle ja nauramaan. Lapsi osaa myös nauraa omille kömmähdyksilleen.

Valitut 16 lasten luontevahvuutta pohjautuvat Vahvuusvariksen Huomaa hyvä! – julisteeseen sekä Kaisa Vuorisen & Lotta Uusitalo-Malmivaaran muotoilemiin Vahvuusvariksen luontevahvuuksiin. (Lähteet: Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2017 Vahvuusvariksen bongausopas; Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016 Huomaa hyvä! -juliste)

Sähköiset linkkivinkit

Vanhemmille:

Näin tunnistat omat ja perheesi vahvuudet – ja opit hyödyntämään niitä jokapäiväisessä arjessa
<https://sannishining.fi/nain-tunnistat-omat-ja-perheesi-vahvuudet-ja-opit-hyodyntamaan-niita-jokapaivaisessa-arjessa/>

Vanhemmuuden vahvuudet – mitkä ovat sinun taitosi?

<https://positiivinenkasvatus.fi/vanhemman-ja-kasvattajan-voimavarat/vanhemmuuden-vahvuudet-mitka-ovat-sinun-taitosi/>

Yle areena. Vahvuusvariksen tarinat.

<https://areena.yle.fi/audio/1-50800984>

Kasvattajille

The VIA Character Strengths Survey – aikuisten luonteenvahvuustesti – testin kieleksi voi valita suomen
<https://www.viacharacter.org/survey/account/register>

Ilo olla ryhmässä! Positiivisella kasvatuksella kohti kukoistavaa ryhmää. tehtävävihko.

<https://positiivinenkasvatus.fi/wp-content/uploads/2020/09/Ilo-olla-ryhmassa-vihko-2020-2021.pdf>

Huuho Tuula & Nuopponen Petra. Karelia-ammattikorkeakoulu 2019. Luonteenvahvuudet päiväkodin arjessa -Materiaalipakki.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/190904/LUONTEENVAHVUUDET%20P%c3%84IV%c3%84KODIN%20ARJESSA_materiaalipakki.pdf?sequence=3&isAllowed=y

Kuvaus: Opinnäytetyönä tehty laaja materiaalipakki, koskien luonteenvahvuuksia. Ideoita luonteenvahvuuksiin lähestymiseen päiväkotikäisten lasten kanssa erilaisten leikkien ja toiminnallisten tehtävien kautta.

Positive.fi Materiaaleja: Yksinkertaiset ilmaiset työkalut positiivisen menetelmän toteuttamiseksi

<https://positive.fi/resurssit/>

Kirjallisuusvinkit

Pieni kirja luontevahvuuksista (Tiia Trogen)

Kuvaus: Luontevahvuuksien ABC arkeen. Sähköinen julkaisu sisältää tietoa ja kuvaukset luontevahvuuksista sekä ideoita luontevahvuuksien harjoitteluun arjessa.

Julkaisu saatavilla: <https://positiivinenkasvatus.com/wp-content/uploads/2017/11/pieni-kirja-luontevahvuuksista-2018.pdf>

Huomaa hyvä! -näin ohjaat lasta ja nuorta löytämään luontevahvuutensa. (Lotta Uusitalo-Malmivaara & Kaisa Vuorinen)

Huomaa hyvä! -Vahvuusvariksen bongausopas (Lotta Uusitalo-Malmivaara & Kaisa Vuorinen)

Kuvaus: Kirja sisältää laajan määrän erilaisia toiminnallisia tehtäviä, joita käyttää lasten kanssa. Monet muotoitu kouluikäisille, mutta muunneltavissa myös päiväkotiin sopivaksi.

Positiivinen kasvatus (Tiia Trogen)

Tunneäly varhaiskasvatuksessa (Mirja Köngäs)

Ilo olla yhdessä -positiivisen vanhemmuuden voima (Tiia Trogen)

Kuvaus: Käytännönläheistä tukea vanhemmuuteen sekä arjen haasteisiin.